

TALOUSARVIO 2024

**TALOUSSUUNNITELMA
2024-2026**

Sisällysluottelo

Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1 TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	4
1.1 Talouden kehitysnäkymät	4
1.2 Vieremän toimintaympäristö.....	8
1.3 Vieremän kunnan strategia	10
1.4 Kuntalaisten osallisuus	11
1.5 Vieremän kunnan elinkeino-ohjelma	11
1.6 Vieremän kunnan asumisen suunnitelma.....	13
1.7 Vieremän kunnan hyvinvointisuunnitelmat	17
1.8 Vieremän kunnan talouden toimenpidesuunnitelma 2020–2024	18
2 TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN PERUSTELUT	19
2.1 Taloussuunnitelman laadinta	19
2.1.1 Vieremän kunnan tilinpäätösennuste vuodelle 2023	20
2.1.2 Taloussuunnitelma vuosille 2024–2026	20
2.2 Henkilöstö.....	21
2.3 Toimintatuotot	22
2.4 Toimintakulut	24
2.5 Verotulot	25
2.6 Valtionosuudet.....	27
2.7 Rahoitustuotot ja -kulut	28
2.8 Poistot.....	29
2.9 Investoinnit	29
2.10 Kunnan rahoitustarpeet ja lainanotto.....	30
2.11 Vieremän kunnan taloudellinen tilanne.....	30
3 RISKIT JA RISKIENHALLINTA.....	32
4 TALOUSSUUNNITTELU.....	42
4.1 Taloussuunnittelua koskevat säännökset.....	42
4.2 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sisältö.....	42
4.3 Taloussuunnittelun laadintaperiaatteet.....	43
4.4 Talousarvion sitovuus	44
4.5 Tilivelvollisuus.....	46
4.6 Talouden tasapainottamista koskeva säätely	48
5 VIEREMÄN KUNNAN KONSERNI JA KONSERNIYHTIÖT	49

5.1	Kunnan organisaatio.....	49
5.2	Kuntakonserni.....	49
5.3	Tärkeimpien konserniyhtiöiden tavoitteet	50
5.3.1	Vieremän Lämpö ja Vesi Oy	50
5.3.2	Vieremän Toimitilat Oy.....	52
5.3.3	Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalot.....	53
6	KÄYTTÖTALOUSOSA.....	55
7	INVESTOINTIOSA.....	140
8	TULOSLASKELMAOSA	143
9	RAHOITUSOSA.....	145
10	LIITTEET	147

Kunnanjohtajan katsaus

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, koronakriisin heijastevaikutukset, Hamasin isku Israeliin, kansainvälisen logistiikan häiriöt, Suomen turvallisuustilanteen muutos, rakentamis sektorin notkahdus ja hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen pahat ongelmat. Epävarmuustekijöiden lista on valitettavan pitkä. Vuoden 2024 talousarviota on rakennettu kansallisesta näkökulmasta katsottuna hankalissa ja epävarmoissa olosuhteissa. Tilanne ei ole kuitenkaan yllättänyt Vieremän kuntaa. Kunnan strategisena tavoitteena on ollut taloudellisen ja toiminallisen toimintakyvyn turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Päättäjien kauaskantoisten ja ennakoivien päätösten johdosta Vieremän kunnan talous on tällä hetkellä paremmassa kunnossa kuin koskaan.

Vieremän työpaikkaomavaraisuus on yli 140 prosenttia. Luku on Suomen kärkeä antaen Vieremälle aidon mahdollisuuden kasvattaa väkilukuaan. Vieremä muodostaa merkittävän työssäkäyntialueen Pohjois-Savossa. Uusien asuntojen rakentamista ja tonttien kaavoittamista tarvitaan edelleen. Vieremän elinkeinorakenne on vahva. Alkutuotannon osuus työpaikoista on 19 ja jalostuksen peräti 53 prosenttia. Palveluissa Vieremän työpaikoista on 28 prosenttia. Kunnassa on yli tuhat teollista työpaikkaa. Vieremän väkiluvun väheneminen on saatu hidastumaan, mutta kunta on tienhaarakohdassa. Valittavana on kaksi tietä. Lähdetäänkö viemään kuntaa suuntaan, jossa turvataan yritysten ja maatalouden toimintaedellytyksiä, pidetään yllä peruspalveluita ja hyväksytään väkimäärän väheneminen ja sitä kautta kunnan tulopohjan hidaskasvu. Toinen mahdollisuus on aktiivisempi kehittämisrooli, jossa yritysten ja maatalouden toimintaedellytysten lisäksi panostetaan voimakkaasti palveluihin ja asumiseen. Jälkimmäinen tie sisältää taloudellisia riskejä, mutta mahdollistaa positiivisemmän väkilukukehityksen.

Vieremä siirtyi joulukuussa 2023 uuteen aikaan, kun kunnassa avattiin biokaasuterminaali. Tulevana vuonna on tarkoitus rakentaa biokaasun turvallisen ja ekologisen kaasulogistiikan mahdollistava raakakaasulinja Vieremälle. Puhtaan siirtymän konkreettiset toimet luovat uusia mahdollisuuksia maataloudelle, teollisuudelle, logistiikalle ja myös yksittäisille kuntalaisille. Bioenergiakonaisuus mahdollistaa myös uutta liiketoimintaa ja kunnan toimintojen ekologisuuden lisäämistä.

Vieremän palvelut ovat hyvällä tasolla. Kunnasta löytyy myös pienempiä erikoisliikkeitä. Vieremällä toimii aktiivisesti yritysten ja kunnan yhteinen palvelu- ja markkinointiryhmä, jonka yhteistoiminnalla yritysten ja kunnan markkinointia voidaan parantaa. Kylä- ja yhdistysparlamentin vakiintunut toiminta edistää kuntalaisten osallisuutta ja kylien elinvoimaa. Vieremällä halutaan kunnan kaikkien yritysten työntekijöineen voivan hyvin. Tavoitteena on, että jokaisella vieremäläisellä on harrastus ja kaveri. Vieremän teollisuuden ja maatalouden panos Pohjois-Savon vientiin on erittäin merkittävä. Tämä on otettava yhtenä tekijänä huomioon, kun tulevaisuuden sotepalveluverkkoja suunnitellaan. Toimivat lähipalvelut ovat edellytys alueen työvoiman saatavuudelle ja pysyvyydelle. Toimiva yhteistyömalli Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on löydettävä vuonna 2024.

Vuoden 2023 tilinpäätöksen arvioidaan tämän hetken tiedon mukaan olevan reilusti ylijäämäinen. Kunnan taseessa on ylijäämää ja kassatilanne on hyvä. Vuoden 2024 talousarviossa ja suunnittelukaudella pyritään ylijäämään. Onnistumisen edellytyksenä on, että verotulot ja valtionosuudet toteutuvat vähintään ennusteiden mukaisesti. Vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman valmistelun lähtökohtia ja linjauksia käytiin läpi valtuustoseminaareissa. Yhteistyö ja tiedonvaihto päättäjien, viranhaltijoiden, tytäryhtiöiden ja yhteistyökumppaneiden kesken on ollut erinomaista, mistä haluan lausua lämpimän kiitokseni.

Vieremällä 1.12.2023

Kunnanjohtaja Mika Suomalainen

1 TALOUSSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Talouden kehitysnäkymät

Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen talous näyttäisi ajautuvan taantumaan. Sitä on povattu siitä saakka, kun inflaatio kiihtyi ja keskuspankit alkoivat suitsia sitä nostamalla korkoja. Suomessa tuotanto kasvoi hyvää vauhtia vielä kuluvan vuoden alkupuoliskon. Nyt merkit viittaavat siihen, että talouden kysyntä ja tuotanto supistuvat ainakin kuluvan vuoden jälkipuoliskon ajan. Taantuma runtelee erityisesti asuinrakentamista, mutta koko talouden näkökulmasta se näyttäisi jäävän lieväksi ja lyhytaikaiseksi. Arviona on, että kasvu elpyy runsaaseen 1 prosenttiin vuonna 2024. Tähän vaikuttaa energian ja raaka-aineiden halpeneminen sekä palkkojen ja etuuksien nouseminen. Tämän myötä kansalaisten ostovoima kasvaa ja sen myötä yksityinen kulutus. Euroopan keskuspankin odotetaan alentavan ohjauskorkojaan vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä.

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan 1,2 prosenttia. Talouskasvua heikentää kuitenkin edelleen rakentamisen heikko tilanne. Investointinäkymät ovat kuitenkin muuten valoisat, erityisesti tuulivoimainvestointisuunnitelmia on erittäin paljon. Vuonna 2025 kasvu nopeutuu 1,8 prosenttiin, kun kulutuksen kasvu lisäksi investoinnit lisäävät kotimaista kysyntää.

Ulkomaankauppa on vähentynyt alkuvuonna ja vuodesta 2023 odotetaan heikkoa erityisesti tuonnin osalta. Vuonna 2022 tuontia ja vientiä kasvatti yritysten varastojen kasvattaminen, johon vaikutti erityisesti epävarmuus hyödykkeiden saatavuudessa Venäjän hyökkäyssodan takia. Vuoden 2023 alussa näitä kertyneitä varastoja on purettu, mikä on näkynyt myös maailmankaupan hidastumisena ja kysynnän laskuna useilla toimialoilla vuonna 2023. Koronnostot ja nopea inflaatio heikentävät myös ulkomaankaupan näkymiä, mutta vuoden 2024 aikana inflaation hidastuminen ja korkojen lasku kääntävät kehityksen positiiviseksi. Vuoden 2024 aikana maailmankaupan kasvu vetää viennin kasvuun ja tuonti kehittyy suotuisasti ennustejakson loppua kohti vuoteen 2025. Kasvava kysyntä kasvattaa ja muutos voi parhaimmillaan luoda Suomeen uutta tuotantoa ja uusia työpaikkoja ennennäkemättömässä määrin.

Työllisyys heikkenee lähineljänneksinä, kun tuotanto junnaa paikallaan, mutta kasvaa tuotannon elpyessä. Työllisyys notkahtaa tänä vuonna, mutta kasvaa taas ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysaste on 74,3 prosenttia ja työttömyysaste 7 prosenttia.

Hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousuvalla uralla jatkossakin. Julkisessa taloudessa todellisuus on nyt karu, mutta tulevaisuus ei ole aivan niin synkkä. Julkisen talouden alijäämät pienenevät ja julkinen talous velkaantuu ennustettua vähemmän, kun hallitusohjelma pannaan toimeen täydessä laajuudessa.

Maailmantalouden näkymät ovat kaksijakoiset. Toisaalta Yhdysvalloissa, Japanissa ja monessa kehittyvässä maassa talous kasvaa melko nopeasti, toisaalta Euroopassa ja Kiinassa näkymät heikkenevät. Rakentaminen on vaikeuksissa lähes maailmanlaajuisesti, mutta kiinteistösektori on kriisissä erityisesti Euroopassa ja Kiinassa. Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen ylläpitää jännitystä Euroopassa. Geopoliittiset jännitteet varjostavat maailmankaupan näkymiä. Maailmantalouden kasvu hidastuu 2,6 prosenttiin tänä vuonna ja kiihtyy 2,9 prosentin kasvuun vuonna 2024. (VM: Taloudellinen katsaus, syksy 2023.)

Alueen taloudellinen tilanne

Koronapandemia ja Ukrainan kriisi ovat luoneet paljon epävarmuutta talouteen. Vuoden 2023 alkuvuoden tiedot osoittavat selkeitä taantumisen merkkejä. Tietyillä toimialoilla on onnistuttu löytämään korvaavia markkinoita, mutta haasteet energian hinnassa, kuluttajahinnoissa, materiaalien saatavuudessa, yritysten investointihalukkuudessa ja työvoiman saatavuudessa läpileikkaavat kaikkia aloja.

Kaikkien toimialojen liikevaihto laski Pohjois-Savossa tammi-kesäkuussa 0,5 % ja kasvoi koko maassa 0,6 %. Ylä-Savon seudun vuonna 2021 alkanut kasvu näyttää jatkuvan ja kasvua kertyi tammi-kesäkuussa 2,5 %. Metsä- ja puu-tuoteteollisuuden heikko kehitys (-26,3 %) painoi koko teollisuuden liikevaihdon laskuun Pohjois-Savossa (-8,9 %). Metalliteollisuuden ala kasvoi vuonna 2022 11,8 % heikon edellisen vuoden jälkeen. Alkuvuonna 2023 kaupan ja majoitus- ja ravitsemisalojen yhteenlaskettu liikevaihto kehittyi hyvin: Pohjois-Savossa liikevaihto kasvoi 4,2 % ja koko maassa 1,6 %.

Vienti laski voimakkaasti

Vienti laski Pohjois-Savossa 13,4 % ja koko maassa 6,4 %. Ylä-Savossakaan vienti ei yltänyt positiiviseen tulokseen, mutta siellä laskua kertyi vähemmän, 2,6 %. Pohjois-Savossa teollisuuden viennin laskua oli 15,6 % ja koko maassa 7,0 %. Vuoden 2023 alkupuoliskolla tarkastelluista aloista ainoastaan metalliteollisuuden vienti kasvoi Pohjois-Savossa. Metsä- ja puutuoteteollisuuden vienti oli alkuvuodesta voimakkaasti laskussa vuosien 2021 ja 2022 hyvän kasvun jälkeen. Tammi-kesäkuussa Pohjois-Savossa alan vienti laski 32,5 % ja koko maassa 13,8 %.

Lomautukset kasvussa

Työllisyysaste vuonna 2022 oli 72,2 %, koko maan keskiarvon ollessa 73,8 % (vuosikeskiarvo). Kuluvan vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen työllisyysaste (67,8 %) oli pienempi kuin edellisen vuoden vastaavan ajanjakson aikana ja toisen vuosineljänneksen osalta työllisyysaste (74,3 %) oli suurempi kuin edellisen 3 vuoden vastaavan ajanjakson aikana. Pohjois-Savossa oli syyskuun lopussa työttömänä 10 783 henkilöä, mistä lomautettujen osuus oli 1 092. Lomautettujen määrä on lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Syyskuussa lomautettuja oli 194 % enemmän kuin edellisellä vuonna vastaavaan ajankohtaan. Lomautusten määrä normaalista kausivaihtelusta poiketen kasvoi elokuussa. Lomautukset kohdistuvat pitkälti miesvaltaisille aloille ja lomautetuista syyskuussa 80 % oli miehiä. Kaikista lomautetuista 45 % on rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöitä. Vuoden takaiseen vastaavaan ajankohtaan verrattuna kasvua kyseisen ammattiryhmän lomautetuissa on 162 %.

Pitkäaikaistyöttömiä Pohjois-Savossa on 3 875. Pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi loivaan laskuun jo noin kaksi vuotta sitten. Nyt pitkäaikaistyöttömiä on 7,2 % vähemmän kuin vuosi sitten. Vuoden 2023 aikana myös nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä on vähentynyt. (Pohjois-Savon liitto, Pohjois-Savon aluetalouuskatsaus, syksy 2023).

Kuntatalouden tilanne ja näkymät

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos heikkeni vuonna 2022 hieman suhteessa kahteen aiempaan vahvaan vuoteen. Tulos pohjautuu työllisyyden ja talouden hyvään kehitykseen ja siitä seuranneeseen verotulojen kasvuun. Kuntatalouden luvut paraniivat viime vuonna merkittävästi myös kertaluonteisilla tekijöillä, kuten sote-kiinteistöjen myynneistä saaduilla tuloilla. Kuntatalouden vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta, mutta oli edelleen yli poistotason ja myös nettoinvestointien.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Kuntien peruspalvelujen valtionosuus laskee vuonna 2024 vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Muutos johtuu pääosin vuonna 2023 sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentumisesta sekä sen vuoksi valtionosuuteen tehtävistä korjauksista.

Peruspalvelujen valtionosuutta korottavat vuonna 2025 työvoimapaalveluiden järjestämistä vastuun siirto kunnille ja kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Työ- ja elinkeinopalveluiden siirto kuntien vastuulle laajentaa kuntien tehtäväkenttää ja kasvattaa kuntatalouden toimintamenoja vajaalla 900 milj. eurolla vuonna 2025. Uudistuksen myötä kuntien henkilöstömäärä kasvaa noin neljällä tuhannella henkilötyövuodella, mikä näkyy vuonna 2025 etenkin henkilöstömenojen voimakkaana kasvuna. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisen vuoksi.

Tällä kehyskaudella kuntien kiinteistökantaan kohdistuu etenkin sote-uudistuksen seurauksena tarve uudelleenjärjestelyihin, joilla tulee olemaan vaikutuksia kuntatalouteen. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi sekä hakea ratkaisuja valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin.

Lisäksi osana julkista taloutta ja työllisyyttä kohentavia toimia sosiaaliturvaetuuksiin ja erityisesti työttömyysturvaan ja asumisen tukiin tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat välillisesti myös kuntien verotuloihin ja kuntien rahoitusosuuteen toimeentulotuesta. Muutoksilla on toimeentulotukea sekä lisääviä että vähentäviä vaikutuksia.

Suomen talouskehitys pysyy kuluvana vuonna nollan tuntumassa, kun hintojen ja korkojen nousu vähentävät kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Inflaation arvioidaan kuitenkin normalisoituvan keskimäärin kahteen prosenttiin vuosina 2024–2027. Talouden toipumisen odotetaan vähentävän työttömyyttä ja lisäävän työllisten määrää vuodesta 2025 alkaen.

Kun alkuvuoden suotuisa tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimenemisen vuoksi ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat, kuntatalouden keskeiset tunnusluvut, kuten tilikauden tulos ja toiminnan ja investointien rahavirta, heikkenevät. Vuosikate riittää

kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina, mutta nettoinvestointeihin se ei riitä. Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuntataloudessa sopeutuspaineita tuleville vuosille.

Vuonna 2023 negatiivisen vuosikatteen kuntia on vain muutama, mutta kehyskauden loppua kohden määrä nousee pienissä kuntakoryhmissä. Veropohjan heikkeneminen voi muodostaa uhkan varsinkin pienemmissä kuntakoryhmissä, jos väestöennusteen mukainen demografia- ja muuttotappiokehitys jatkuu ennustetun kaltaisena. Myös niiden kuntien lukumäärä, joiden taseessa on kertynyttä alijäämää, kasvaa kehyskauden loppua kohden. (VM: Kuntatalousohjelma vuodelle 2023, syksy 2023)

1.2 Vieremän toimintaympäristö

Alla olevissa taulukoissa on esitetty väkiluvun kehitystä, väestön ikärakennetta ja taloudellista huoltosuhdetta. Huoltosuhde mittaa sitä, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Lähteenä käytetty Tilastokeskusta.

Väkiluku vuosina 2021 - 2023			
Alue	2021	2022	2023 (30.9)
Vieremä	3 490	3 427	3 403
Ylä-Savo	51 595	50 765	50 325
Pohjois-Savo	248 363	247 689	248 006
Koko maa	5 548 241	5 563 970	5 594 384

Väestöennuste 2024 - 2027				
	2024	2025	2026	2027
Vieremä	3 346	3 309	3 271	3 236

Väestön ikärakenne 31.12.2022 (%)			
Alue	0 - 14 v.	15 - 64 v.	65 v -
Vieremä	14,3	57,7	28,0
Ylä-Savo	13,8	54,7	31,4
Pohjois-Savo	14,0	59,2	26,8
Koko maa	15,1	61,6	23,3

Taloudellinen huoltosuhde		
	2020	2021
Vieremä	152,7	137,4
Ylä-Savo	175,2	165,0
Pohjois-Savo	156,0	147,0
Koko maa	142,2	133,4

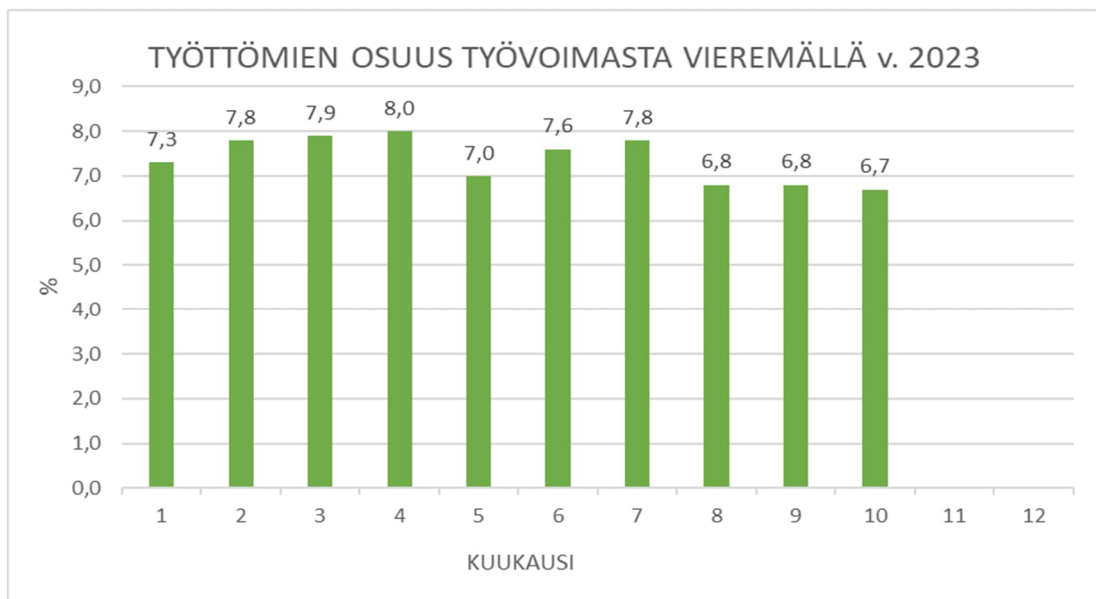
Vieremän työpaikat vuonna 2017–2021

Työpaikat	2017	2018	2019	2020	2021
Vieremä	2 052	2 056	2 158	1 777	2 023

Lähde: Tilastokeskus

Vieremän työpaikoista yli puolet (56,1 %) oli jalostuksessa vuonna 2021. Alkutuotannossa oli 16,8 % työpaikoista ja palvelualoilla 26,3 % työpaikoista. Toimiala jää tuntemattomaksi 0,8 % työpaikoista. Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkävien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Vieremän työpaikkaomavaraisuus oli 137,6 vuonna 2021. (Lähde: Tilastokeskus)

Lokakuun loppuun mennessä työttömyys Vieremällä on pysynyt seutukunnittain tarkasteltuna maltillisella tasolla. Alimmillaan työttömien osuus työvoimasta oli lokakuussa ollen 6,7 % ja korkeimmillaan huhtikuussa (8,0 %). Marras- ja joulukuun osalta luvut eivät ole vielä tiedossa.

Työttömien osuus työvoimasta kuukausittain Vieremällä vuonna 2023

Maitoa tuotettiin Ylä-Savon maaseutupalveluiden alueella vuonna 2022 yhteensä 109,9 milj. litraa, josta Vieremän osuus oli 31,3 milj. litraa (noin 28,5 %). Maitotilayrityksiä Vieremällä oli vuonna 2022 64 kappaletta. Maitotilayritysten määrä on pienentynyt 26 kappaleella vuodesta 2018 ja maito tuotettiin vuonna 2022 5,6 milj. litraa vähemmän kuin vuonna 2018, vaikka

tilakohtaisesti maitoa tuotettiin 78 000 litraa enemmän kuin vuonna 2018.

1.3 Vieremän kunnan strategia

Kuntastrategiassa esitetään Vieremän kunnan tavoitteet strategiakaudelle 2022–2025. Kunnan toimintaa ohjaavat yhteiset arvot; yhteistyökykyisyys ja avoimuus, yritysystävällisyys, asukaslähtöisyys, itsenäisyys, tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus.

Vieremän kunnan vahvuuksia ovat metalli- ja teknologiateollisuus, vahva maatalous, kattavat peruspalvelut ja työpaikkaomavaraisuus. Haasteena on työvoiman riittävyys kehittyvän elinkeinoelämän tarpeisiin.

Vieremä haluaa profiloitua metalli- ja teknologiateollisuuden ja maatalouden vireänä keskittymänä. Uusia työpaikkoja voidaan luoda vain tukemalla ja kehittämällä elinkeinoelämää, mikä mahdollistaa palveluiden ylläpidon ja kehittämisen. Kunnan houkuttelevuuden kannalta keskeistä on hyvät lähipalvelut, markkinointiyhteistyö yritysten kanssa, hyvät harrastusmahdollisuudet sekä riittävä asunto- ja tonttitarjonta.

Hyvinvointialueiden toimeenpanon myötä kunnan tehtävä painottuu entistä enemmän kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, ennaltaehkäisevään työhön. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että kuntalaiset kokevat olonsa Vieremällä turvalliseksi ja viihtyisäksi. Kunnan tulee panostaa ihmisen elinkaaren kattavien liikunta- ja kulttuuripalveluiden turvaamiseen ja varhaiskasvatukseen sekä perus- ja lukio-opetuksen on oltava edelleen laadukasta ja ajanmukaista.

Vieremän kunnan visiona on olla Pohjois-Savon maakunnan metalli- ja teknologiateollisuuden keskus, jossa on erinomaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, asumiseen ja yrittämiseen. Vieremä on maatalouden ja siihen liittyvän biotalouden innovatiivinen edelläkävijä ja Vieremä on aktiivinen toimija ja vaikuttaja Ylä-Savon seutukunnassa ja Pohjois-Savon maakunnassa. Kuntastrategian mukaisia Vieremän kunnan muita tavoitteita ovat vahva elinkeinoelämä, elinvoimainen kunta, hyvinvoiva kuntalainen, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö sekä tasapainoinen kuntatalous. Vieremän kunnan strategia vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13.12.2021 §81.

1.4 Kuntalaisten osallisuus

Vieremän kunta on ottanut vuonna 2022 käyttöön osallistuvan budjetoinnin, jossa kuntalaiset päättävät tietyn rahasumman käytöstä. Kunta osoittaa tarkoitukseen rahaa ja kuntalaiset suunnittelevat ja päättävät, mitä rahalla tehdään. Vieremän kunnan vuoden 2024 talousarviossa on varattu 30 000 euroa osallistuvaan budjettiin. Osallistuvassa budjetoinnissa vieremäläiset ideoivat, suunnittelevat ja äänestävät, miten 30 000 euroa käytetään vieremäläisten hyvinvoinnin parantamiseen vuonna 2024.

Kunnanhallitus nimeää vuosittain osallistuvan budjetoinnin raadin, jonka tehtävänä on tarkastaa ideointivaiheen jälkeen ideoiden toteutuskelpoisuus ja tehdä esivalinta sekä laatia äänestyksen jälkeen esitys toteutettavasta ideasta/ideoista.

Osallistuvan budjetoinnin lisäksi kuntalaisten osallisuutta edistetään tuomalla kunnan verkkosivuilla avoimesti tarkasteltaviksi kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja -keinoista. Kunnan vaikuttamistoimielimet, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto ovat kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamisväyliä erityisesti ikään tynyttä ja nuorta väestöä sekä vammaisia henkilöitä koskevilla asioissa. Lisäksi kunnassa järjestetään vuonna 2024 lasten kyselytunteja hallitukselle ja/tai valtuustolle, joissa lapset pääsevät osalliseksi kunnan päätöksen tekoa.

1.5 Vieremän kunnan elinkeino-ohjelma

Alueellinen kehittämistyö

Vieremä on jäsenenä maaseudun kehittämissyhdystys Ylä-Savon Veturi ry:ssä. Veturin kautta saadaan asiantuntija-apua ja rahoitusta kyläyhdistysten ja muiden toimijoiden hankkeisiin. Vieremän kunta sitoutuu Ylä-Savon Veturi ry:n paikallisen kehittämisen strategian toteuttamiseen ohjelmakaudella 3,0 eurolla/asukas.

Yleisvastuu elinkeinojen kehittämisestä kunnassa on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla. Elinkeinojen kehittämisen ja yritysneuvonnan palveluja tuottaa kunnanjohtaja, joka voi tarvittaessa hyödyntää yksityisiä ja julkisia neuvontapalveluja.

Valtuusto hyväksyi 23.3.2015 § 17 yhteistoimintasopimuksen koskien seudullista kehittämistoimintaa. Yhteistyösopimuksen osapuolia ovat Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä,

Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Lapinlahden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Palvelujen järjestäjänä toimii Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä.

Yhteistoiminnan tavoitteita ovat:

- alueen elinkeinoelämän vahvistaminen ja kasvu
- yritystoiminnan aktivointi erityisesti valituilla kärkitoimialoilla
- aluekehityksen vahvistaminen ja seudullinen yhteistyö

Sopimuksen mukaan kunnat varaavat vuosittain seudullisen kehittämistoiminnan käyttöön aluekehitysrahaa. Johtokunta päättää kuntien myöntämän aluekehitysrahan jakamisesta erillisille hankkeille, joihin tarvitaan kuntarahaosuuksia.

Teknologia-alan kehittämiseksi on tehty yhteistoimintasopimus Iisalmen Teollisuuskylä Oy:n, Iisalmen kaupungin sekä Lapinlahden ja Vieremän kuntien kesken. Tämän toiminnan tavoitteita ovat:

- alueen teknologiateollisuuden vahvistaminen ja kasvu
- yritysten kehitystoiminnan aktivointi erityisesti valitulla kärkitoimialalla
- yritysten tukeminen kehityshankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa (maksullinen palvelu)
- aluekehityksen vahvistaminen ja seudullinen yhteistyö

Teknologia- ja energia-alan yritysten yhteistyön, uudistumisen ja kilpailukyvyn vahvistamisen eteen tekee töitä TechnoGrowth/ New Tech -hanke.

Vieremän kunta on sitoutunut seudulliseen Iisalmi ja tienoot markkinointiyhteistyöhön vuosina 2019–2023 (0,5 euroa/asukas/vuosi). Vuonna 2024 ja suunnittelukaudella Vieremä osallistuu maakunnallisen matkailuyhtiön toiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen.

Vuonna 2024 seudullisessa yhteistyössä panostetaan erityisesti alueellisen YHESSÄ -osaamisverkoston ja TE-palvelumallin integrointiin ja kehittämiseen. Mallissa yritysten, oppilaitosten ja kuntien yhteistyötä pyritään vakiomaan ja parantamaan toimintaa ohjaavan

tilannekuvan kattavuutta. Toiminnan koordinoinnista vastaa YSAO. Mallin toimeenpanoa tuetaan 1 euro/asukas/vuosi.

Vieremällä avattiin biokaasuterminaali marraskuussa 2023. Kunta panostaa biokaasukulttuurin kehittämiseen ilmasto-ohjelman mukaisesti. Teollisuuden kykyä luopua propaanista edistetään ja maatalojen biokaasutuotannon edellytyksiä pyritään edistämään. Rakentamalla biokaasun kuljetukseen soveltuva putkisto mahdollistetaan kaasulogistiikan ympäristöystävällisyys, hyväksyttävyyys ja turvallisuus.

1.6 Vieremän kunnan asumisen suunnitelma

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 17.4.2023 § 91, että Vieremän kunnan pitkän aikavälin kehittämiseksi laaditaan Vieremän asumisen suunnitelma, joka käsiteltiin valtuuston iltakoulussa 29.8.2023.

Kunta on jaettu neljään kehittämisalueeseen, keskustaan, eteläiseen, pohjoiseen ja itäiseen. Jaottelussa on käytetty nykyistä koulupiirien jaottelua. Alueet ovat keskenään kehittämisen näkökulmasta tasa-arvoisia, mutta niillä on kaikilla omat ominaispiirteensä. Tämä suunnitelma täydentää Vieremän kuntastrategiaa ohjaten kaavoituksen- ja maankäytön sekä rakentamisen ja maanhankinnan toimia.

Keskustan alueen ominaispiirteinä ovat Vieremän taajama-alue, 88 tien länsipuolinen maatalousvoittoinen seutu ja Karankamäentien havupuuvoittoinen metsämaasto. Alueella sijaitsee myös Vieremän kumppanuusyrityskylä, joka on Vieremän kunnan strateginen kehittämisskohte. Asuminen painottuu taajamaan, jossa on sekä omakotitalo- että rivi- ja luhtitalotyyppistä asumista. Vieremän kunnan keskeiset julkiset rakennukset ja liikuntapaikat sijaitsevat tällä alueella.

Keskustan alue mahdollistaa rivitalo-, omakotitalo-, teollisuus- ja palvelurakentamista. Kumppanuusyrityskylän aluetta on esirakennettu vuoden 2023 aikana ja alueen pohjoispuolelta on hankittu maata teollisen toiminnan laajenemiseksi. Entisen Sotkanhelmen palvelutalon alueen kaava mahdollistaa kahden rivitalon ja kolmen omakotitalon rakentamisen. 88-tien länsipuolella olevalla Mesilän asuinalueella on useita vapaita tontteja. Taajaman alueella on lisäksi yksittäisiä vapaita tontteja esimerkiksi Malilan alueella.

Taajaman ominaispiirteinä ovat 60- ja 70- luvuilla rakennetut omakotitalot, joiden tontit ovat nykykäytännön näkökulmasta pieniä. Osassa näistä omakotitaloista asuu senioriväestöä, jotka ovat ilmoittaneet olevansa kiinnostuneita siirtymään helpompaan asumismuotoon. Samanaikaisesti on todettavissa, että Vieremällä asuu lapsiperheitä suhteellisen ahtaasti. Kyseisten omakotitalojen tehokkaalla markkinoinnilla voisi olla mahdollisuus saada aikaan sekä senioriväestöä, että lapsiperheitä tyydyttäviä ratkaisuja.

Taajama-alueella ja sen läheisyydessä ei ole myynnissä omarantaisia tontteja muualla kuin Sotkun alueella. Tämä on selkeä kehittämistarve.

Oulun yliopiston vuonna 2017 tekemään kehittämistyön johtopäätöksissä todetaan, että asumis- ja palvelumahdollisuuksia voidaan Vieremällä lisätä myös tiivistämällä keskustan alueen rakentamista. Lisäksi alueen hienot kaukomaiset tulisi hyödyntää nykyistä paremmin.

Eteläinen alue on järvien, mäkien ja peltojen värittämää maatalousvoittoista seutua. Ravi-radan seutu ja kylien asuinkeskittymät ovat toiminnallisia keskuksia. Loma-asuminen keskittyy järvien yhteyteen. Alueen ominaispiirteinä on 88-tie, jota pitkin on työmatkaliikennettä sekä etelään että pohjoiseen. Tie on vilkkaasti liikennöity mahdollistaen myös palveluliiketoiminnan, mikäli mainonnalla pystytään pysäyttämään potentiaalisia asiakkaita.

Eteläinen kyläkoulu määrättiin käyttökieltoon vuonna 2022. Oppilaat ja henkilökunta ovat tilapäisissä tiloissa Kyrönniemessä. Kyläkoulun mahdolliseksi uudeksi sijoituspaikaksi on suunniteltu Vieremän ja lialmen rajalla oleva paikka Kivimäen alueella.

Vieremän ja lialmen välillä pendelöi päivittäin noin 800 ihmistä. Vieremällä asuu perheitä, joiden vanhemmista esimerkiksi toinen käy töissä lialmessa. Lisäksi useiden lasten harrastukset sijoittuvat lialmeen. Eteläisen Vieremän alueet lähellä 88 tietä ovat potentiaalisia kohteita omakotirakentamiselle. lialmen ja Vieremän välillä liikkuu paljon teollista logistiikkaa, joten myös teollinen rakentaminen ja terminaali-alueet voivat olla mahdollisia.

Pohjoinen alue on eteläiseltä osaltaan aktiivista maatalousaluetta ja pohjoiselta osaltaan havupuuvoittoista erämaaseutua. Salahmin kylä ja pohjoinen kyläkoulu muodostavat alueen toiminnallisen keskuksen. Salahmilla sijaitsee myös kartanomiljö, joka on historiallisesti arvokas alue. Loma-asuminen keskittyy järvien läheisyyteen. Rotimon ja Marttisenjärven

alueet ovat suosittuja vapaa-ajan asumisen alueita, mutta alueen erämaamaaisuutta suojeleva kaava, ei mahdollista merkittävää lisärakentamista ranta-alueille.

Alueen matkailupotentiaalin hyödyntämiseen tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Salahmin kartanoalue, Nissilän seutu ja Talaskangas mahdollistaisivat luontomatkailuun perustuvaa liiketoimintaa. Pohjoisella seudulla on suoalueita, jotka mahdollistaisivat vaellusla-tuverkoston rakentamisen ilman suurempia maastotöitä. Metsähallituksen riista-alue Talas-kangas-Rahustenaho mahdollistaa metsästykseseen liittyvän matkailu- ja majoitustoiminnan kehittämisen.

Salahmin kylän seutu on viime vuosina ollut lapsiperheiden suosiossa. Isoilla tonteilla ole-vien kohtuuhintaisten omakotitalojen myyntiajat olleet lyhyitä. Omakotitalo- ja loma-asumi-sen tonteille olisi alueella todennäköisesti kysyntää.

Itäisellä alueella on sekä maatalousaluetta että havupuuvoittoista metsämaastoa. Maata-lous painottuu Kaarakkalan tien läheisyyteen. Kauppilanmäki on historiallisesti perinteinen liikenteen risteysalue, joka on nykyäänkin asumisen keskittymä. Alueen itäreunaan kulkeva rautatie mahdollistaa logistisen innovoinnin esimerkiksi puuteollisuuteen liittyen.

Itäisen alueen eteläiset osat Iijärven alueella ovat potentiaalisia kehittämisalueita vakituisen ja vapaa-ajan asumisen kannalta. Lyhyt etäisyys lisälmeen lisää alueen potentiaalia. Iisalmi on kaavoittanut ja valmistellut teollista rakentamista vanhan viitostien alueelle. Mikäli hank-keet etenevät ja työntekijöiden määrä kasvaa, voi Vieremän itäisen alueen kiinnostavuus asumiskohteena lisääntyä.

Itäinen kyläkoulu ja sen läheisyydessä oleva juhlatila Harjun navetta muodostavat alueen toiminnallisen keskuksen. Kylätoiminnan kannalta Kauppilanmäen vanha koulu on myös tär-keä keskus. Alueella on potentiaalia vakinaiseen ja vapaa-ajan asumiseen. Rautatien tuo-mat mahdollisuudet tulisi kartoittaa nykyistä tarkemmin.

Vieremän asumisen suunnitelma sisältää alueiden kuvauksen lisäksi myös Vieremän **kaa-voitus- ja tonttitilannekuvan**. Vieremän rantakaavamuutoksia ovat Hällämön rantakaava, hyväksytty 23.1.1989 sekä Rotimon rantakaava, vahvistettu 14.10.1997. Uusin hyväksytty asemakaavamuutos on Sotkanhelmen alueen asemakaavamuutos, kunnanvaltuusto hy-väksyi 24.5.2021. Voimassa olevat yleiskaavat ovat 1. Kirkonkylän osayleiskaava,

hyväksytyt 17.12.2012, 2. Vieremänjärvi-Vieremänjoki-Iijärvi-rantaosayleiskaava, vahvistettu 23.10.2000, 3. Valkeiskylän osayleiskaava, hyväksytyt 9.12.2002, 4. Kaakkoisosien osayleiskaava, hyväksytyt 26.3.2007, 5. Rotimon ja Marttisenjärven osayleiskaava, vahvistettu 21.11.1996.

Kunnan uusimmat hyväksytyt yleiskaavamuutokset ovat Vieremänjärvi-Vieremänjoki-Iijärvi-rantaosayleiskaavan muutos, Vieremänmäki, hyväksytyt 6.6.2022. Vireillä olevat yleiskaavat tai yleiskaavamuutokset ovat Kurvilanmäen tuulivoimapuiston osayleiskaava, kaavoitus aloitettu 23.11.2021. Lopetettuja yleiskaavahankkeita ovat Pohjoisosien osayleiskaava, lopetettu 12.2.2018, Rotimon ja Marttisenjärven osayleiskaavan tarkistaminen, lopetettu 12.2.2018 ja Murtomäen tuulivoimapuiston osayleiskaava, lopetettu 13.2.2017.

Voimassa olevia maakuntakaavoja ovat Pohjois-Savon maakuntakaava 2030, vahvistettu 7.12.2011, Pohjois-Savon tuulivoimamaakuntakaava, vahvistettu 15.1.2014, Pohjois-Savon kaupan maakuntakaava, vahvistettu 1.6.2016 ja Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 1. vaihe, hyväksytyt 19.11.2018. Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 on vireillä oleva maakuntakaava. Vieremän kunnan voimassa oleva rakennusjärjestys on hyväksytyt kunnanvaltuustossa 11.11.2019 ja se on tullut voimaan 1.1.2020.

Vieremän kunnassa vapaita teollisuustontteja on tarjolla asemakaava-alueella Kankaan teollisuusalueella. Yhteispinta-alaltaan ne ovat noin 8 ha. Rivitalotontteja on tarjolla Malilan ja Mäntykankaan alueella. Omakotitontteja on tarjolla asemakaava-alueella mm. Malilan, Mäntykankaan, Nikulan, Riutankallion, Puistorinteen ja Kirkonmäen alueella. Haja-asutusalueella tontteja on tarjolla mm. Mesiläntiellä, Vuorisilla ja Kauppilanmäessä.

Asumisen suunnitelmaan on kirjattu kymmenen kehittämissuositusta:

- Vieremän kumppanuusyrityskylässä on tällä hetkellä noin tuhat teollista työpaikkaa. On oletettavaa, että työpaikkojen määrä kasvaa hiljalleen tulevaisuudessa. Uusille työntekijöille on oltava asuntoja ja tontteja tarjolla niin taajamassa kuin muillakin alueilla. Maanhankinta, asuntorakentaminen ja palveluiden ylläpito ovat keskeisiä kunnan strategisia painopisteitä tulevina vuosina.

- Pohjoisen alueen luontomatkailupotentiaalia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti. Kunnassa on käynnistettävä hankkeita, joilla vahvistetaan paikallisten yhteisöjen aktivointiin ja sitouttamiseen sekä luontomatkailuyrittäjien innostamiseen.
- Biokaasun tuottaminen ja hyödyntäminen luovat uutta yritystoimintaa Vieremälle. Tämä tulee ottaa huomioon asunto- ja toimitilarakentamisessa. Kaasulogiikan tarpeet on huomioitava kaavoittamisessa ja maankäytössä.
- Maatalouden ja asumisen yhteensovittamisesta on käytävä rakentavaa vuoropuhelua maanomistajien ja maantalousyrittäjien kanssa. Sellaiset ranta-alueet, jotka soveltuvat huonosti nykyaikaiseen maatalouskäyttöön voisivat olla potentiaalisia asumisen alueita.
- Kouluverkkoratkaisuilla on pitkäaikaisia vaikutuksia Vieremän kylien vetovoimaan asuin- ympäristöinä. Kouluverkon osalta on tehtävä pitkäjänteisiä strategisia päätöksiä, jotka poistavat asiaan liittyvän epävarmuuden.
- Yhdistykset ja seurakunnat ovat avainasemassa kylien viihtyisyyden ja tunnettavuuden lisäämisessä. Yhdistystoimintaa pitää tukea rohkeasti kunnan taloudellisen tilanteen huomioiden.
- Vieremän ja Iisalmen välillä pendelöivät työntekijät ovat asumisen ja palveluiden kohdenetun mainonnan erityisryhmä. Heille pitää pystyä tarjoamaan erilaisia asumisen vaihtoehtoja elämän eri vaiheisiin.
- Naapurikuntien kanssa on pidettävä yllä rakentavaa vuoropuhelua kuntien rajat ylittävistä kehittämissyhteistyöstä.
- Tilusjärjestelyiden edistäminen kunnan toimin voisi tarjota uusia alueita asuinkäyttöön.
- Kunnassa olevan asunto- ja tonttitarjonnan markkinointiin tulee kiinnittää jatkossa enemmän huomiota. Vapaat tontit pitää merkitä kylteillä maastoon siten, että ne ovat alueella liikkuvien ihmisten nähtävissä.

1.7 Vieremän kunnan hyvinvointisuunnitelmat

Laaja hyvinvointikertomus 2022–2025

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Vuonna 2011 voimaan

tullut terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sen lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Vieremän kunnan laaja hyvinvointikertomus valtuustokaudelle 2022–2025 hyväksyttiin valtuustossa 6.6.2022 (§ 33). Hyvinvointikertomuksessa esitetyt tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, resurssit ja arviointimittarit löytyvät osoitteesta: www.hyvinvointikertomus.fi. Kunnan hyvinvointityöryhmä valmistelee hyvinvointiraportin väestön hyvinvoinnin tilasta valtuustolle vuosittain.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen perustuu 1.1.2008 voimaan tulleen Lastensuojelulain (417/2007) 12 pykälään, jossa kunnat veloitetaan laatimaan suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelma vuosille 2022–2025 on valmisteltu yhteistyössä Ylä-Savon Sote kuntayhtymän, Iisalmen, Kiuruveden ja Sonkajärven kuntien kesken. Vieremän kunnanvaltuusto on hyväksynyt suunnitelman 19.12.2022 §75.

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2022–2025

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (980/2012) on tullut voimaan 1.7.2013. Lain 5 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Vieremän kunnanvaltuusto hyväksyi (7.2.2022 § 7) Vieremän kunnan osalta suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2022–2025. Suunnitelma oli laadittu yhteistyössä kuntien edustajien, vanhusneuvostojen ja kuntayhtymän eri toimialojen kanssa. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä oli koordinoitunut suunnitelman valmistelua.

1.8 Vieremän kunnan talouden toimenpidesuunnitelma 2020–2024

Vieremän kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 31.8.2020 § 35 talouden toimenpidesuunnitelman 2020–2024 suunnitteluperiaatteet, jotka ovat tulopohjan vahvistaminen, elvyttävä investointiohjelma ja talouden toimenpiteet. Suunnitelmaan kirjatut toimenpiteet ovat toteutuneet ja ovat nivoutuneet osaksi kunnan jokapäiväistä toimintaa.

2 TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITELMAN PERUSTELUT

2.1 Taloussuunnitelman laadinta

Valtuustoseminaarissa 29.8.2023 tavoitteeksi otettiin talousarvion rakentaminen siten, että vuodelle 2024 pyritään lähtökohtaisesti nollatulokseen ja suunnitelmavuosille 2025–2026 ei kerry alijäämää. Seminaarissa esitetyt laskelmat perustuivat elokuussa annettuun vero- ja valtionosuusennusteeseen. Verotuloja varattiin raamiin noin 100 000 euroa enemmän, mitä elokuussa julkaistu veroennuste lupasi. Toimialakohtaiset raamit rakennettiin ottamalla huomioon kunta-alan palkankorotukset sekä yleinen kustannustason nousu. Valtionosuus- ja veroennusteet päivittyivät marraskuussa ja ne otettiin huomioon lopulliseen talousarvioon.

Kunnanhallitus alitti annetun raamin noin 300 000 eurolla, johtuen eri laskentakohteiden määrärahojen tarkastelusta ja uudelleenkohdistuksesta niin, että niiden tuottama tieto vastaisi paremmin Kuntien talousraportoinnin asettamiin palveluluokka- ja tilikohtaisiin vaateisiin. Muut kunnan toimialat/lautakunnat pääsivät annettuun raamiin. Hallituksen talousarviopäivillä 20-21.11.2023 käytiin läpi talousarvio lautakunnittain, investoinnit sekä tytäryhtiöiden talousarviot. Hallituksen päätöksellä tehtiin pieni täsmennys investointiohjelmaan koskien mahdollisen Eteläisen koulun rahoittamista investointi- ja kehittämisrahastosta.

Talousarviovuoden merkittävimmät investoinnit ovat Eteläinen koulu, Sotkanhelmen rivitalo D toteutus, Biokaasuputkiston rakentaminen haja-alueelle, Jokikuja-Hakatien saneeraus, Kumppanuuskylän esirakentamisen jatkaminen ja Nuppulan katto, keittiö ja muut muutokset. Investointiohjelmaan on myös varattu rahaa kunnan strategiseen maanhankintaan. Investointien rahoittamiseksi kunnan ei tarvitse varautua nostamaan uutta pitkäaikaista lainaa kassatilanteen ollessa hyvä. Biokaasuputkiston rakentaminen katetaan investointi- ja kehittämisrahastosta.

Suunnitelmavuosien 2025–2026 ennustaminen on vielä hyvin vaikeaa. Kyseisten vuosien laskelmiin sisältyy vielä tässä vaiheessa paljon epävarmuutta ja niitä tarkennetaan vuoden 2024 aikana. Epävakaan maailman talouden tilanteen lisäksi suunnitelmakauden haasteita ja epävarmuustekijöitä on yleinen kustannustason nousu, voimakas ikärakenteen muutos sekä valtionosuusjärjestelmän uudistus.

2.1.1 Vieremän kunnan tilinpäätösennuste vuodelle 2023

Kuluvan vuoden 2023 talousarviossa verotuloja arvioitiin kertyvän noin 9 miljoonaa euroa. Kuntaliiton veroennuste pysyi koko vuoden 2023 ajan suunnilleen samassa lukemissa ja oli marraskuussa 9 160 000 euroa. Yhteisöveron ennuste pieneni vuoden 2023 aikana reilulla 300 000 eurolla. Valtionosuuksia odotettiin talousarviossa 3,90 milj. euroa ja niitä tulee valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti vuonna 2023 4,20 milj. euroa.

Verotulot ja valtionosuudet sekä toimialojen muutokset vuoden 2023 talousarvion osalta päivitetään kunnanhallituksessa 11.12.2023 ja valtuustossa 18.12.2023. Esiitettyjen talousarviomuutosten (720 268 euroa) jälkeen tilinpäätösennusteen vuosikate on noin 2,43 milj. euroa. Poistojen määrän arvioidaan olevan alkuperäisen talousarvion mukainen 1,19 milj. euroa. Tilikauden tulokseksi muodostuisi noin 1,23 milj. euroa ja tilikauden ylijäämäksi noin 1,44 milj. euroa. Tilinpäätösennuste vuodelle 2023 on esitetty tuloslaskelmaosassa vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman yhteydessä.

2.1.2 Taloussuunnitelma vuosille 2024–2026

Talousarvio 2024

Vuoden 2024 talousarvioesitys osoittaa vuosikatetta 1 373 195 euroa, tilikauden tulosta 124 939 euroa ja tilikauden ylijäämää 335 889 euroa.

Kuntalain mukaan talousarvion on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena. Taloussuunnitelman mukaan tilikausien ylijäämän on arvioitu muodostuvan kaudella 2024–2026 seuraavaksi:

Vuosi	Tilikauden ylijäämä (euroina)
2024	335 889
2025	319 010
2026	374 570

Näin ollen kunnan taloussuunnitelma 2024–2026 on tasapainossa, yhteenlaskettu tilikausien ylijäämä on 1 029 469 euroa.

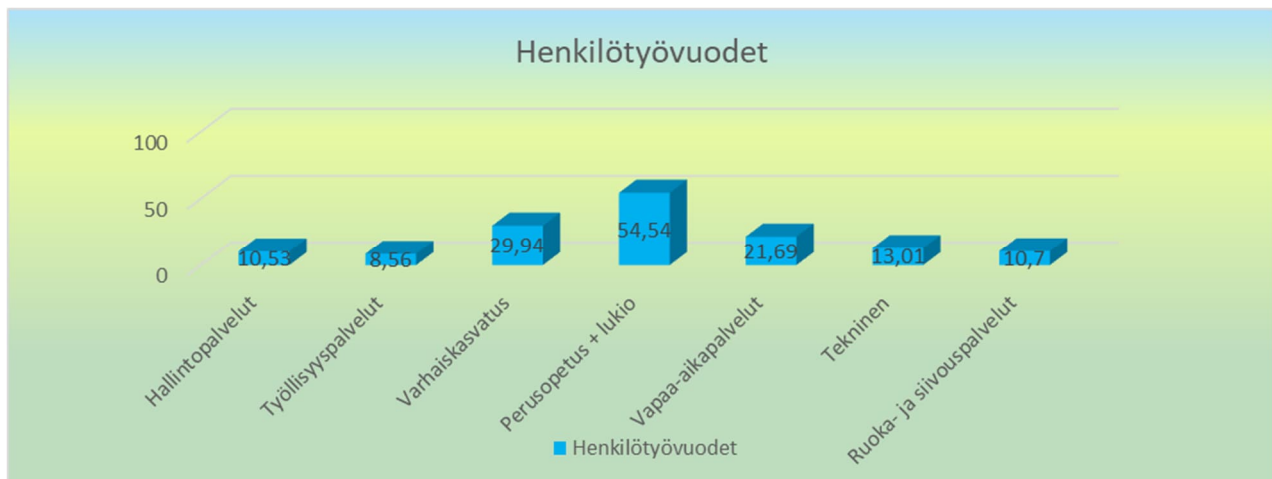
2.2 Henkilöstö

Vieremän kunnassa oli palvelussuhteessa 31.12.2022 yhteensä 132 henkilöä (vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa tai työllistettynä). Henkilöstön määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna kuudella (6) henkilöllä. Henkilöstö väheni eniten sivistyspalveluissa.

Vakinaista henkilöstöä oli vuodenvaihteessa 105 henkilöä, määräaikaista henkilöstöä 24 henkilöä ja työllistettyjä 3 henkilöä. Vakinaisen henkilökunnan suhteellinen osuus pysyi samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2022 lopussa vakinaisia eli toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevia oli 79,55 % (v. 2021 79,71 %), määräaikaista 18,18 % (19,57 %) ja työllistettyjä 2,27 % (0,72%).

Osasto	Vakinaiset			Määräaikaiset			Työllistetyt			Yhteensä		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Hallintopalvelut	10	11	11	1	2	4	4	1	3	15	14	18
Sivistyspalvelut	81	78	73	22	20	17	0	0	0	103	98	90
Tekniset palvelut	21	21	21	4	5	3	0	0	0	25	26	24
Yhteensä	112	110	105	27	27	24	4	1	3	143	138	132

Taulukko: Vieremän kunnan henkilöstö 31.12.2022

Taulukko: henkilötyövuodet 1.1. – 31.12.2022. Vapaa-aikapalvelut sisältävät kansalaisopiston.

Eniten henkilöstöä on sivistyspalveluissa, joten myös henkilötyövuosia kohdentuu sinne eniten (71,2 %). Varhaiskasvatuksessa on vuoden aikana paljon lyhytaikaisia sijaisia ja vapaa-aikapalveluissa kansalaisopiston opettajat määräaikaista. Työllisyyspalveluissa on raportoitu myös kesätyöntekijät.

Kunta-alan sopimukset

Kunta-alalla on kuusi sopimusala:

- kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus (KVTES)
- opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus (OVTES)
- teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus (TS)
- tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimus (TTES)
- lääkäreiden virka- ja työehtosopimus (LS)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työ- ja virkaehtosopimus (SOTE)

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2022 - 30.4.2025. Palkankorotuksiin on varauduttu vuonna 2024 2 %:n suuruisella korotuksella.

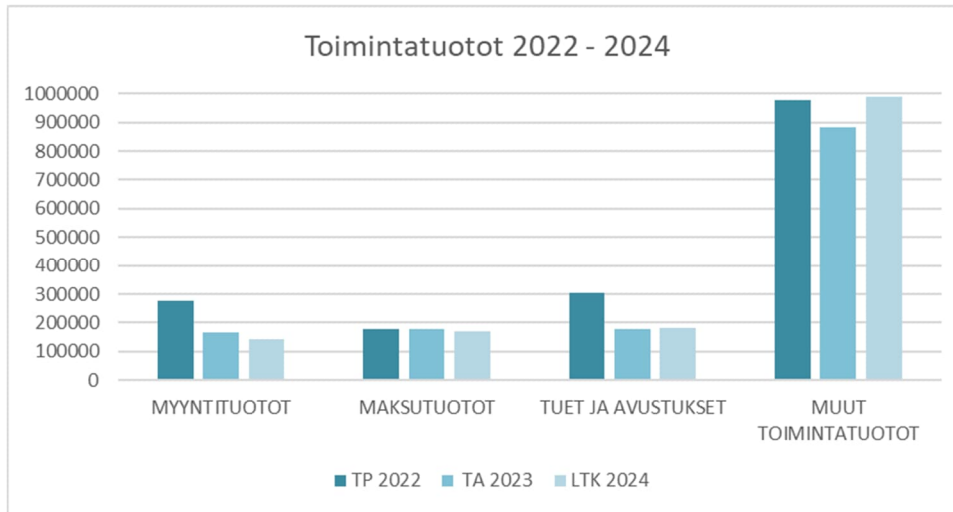
Henkilöstösivukulut on laskettu talousarvioon seuraavasti:

KuEL-maksu, palkkaperusteinen eläkemaksu	16,83 %
(sis. eläkemaksun ja työkyvyttömyyseläkemaksun)	
Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu	1,30 %
Työttömyysvakuutusmaksut	1,46 %
Tapaturmavakuutusmaksut	0,90 %
Taloudellinen tuki	0,03 %
yhteensä	21,84 %
VaEL-maksut (opettajat)	16,40 %

Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua vuoden 2023 alusta lukien, jolloin eläke-
menoperusteinen maksu poistui.

2.3 Toimintatuotot

Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän vuonna 2024 yhteensä 1,49 milj. euroa, vuoden 2023 talousarviossa toimintatuotot ovat 1,41 milj. euroa.

Kaavio: Käyttötalouden ulkoiset tulot: tilinpäätös 2022, talousarvio 2023 ja talousarvio 2024.

Myyntituotot

Myyntituottoja ovat tulot tavaroiden ja palvelujen myynnistä, jotka on tarkoitettu myytäväksi pääsääntöisesti tuotantokustannukset peittävään hintaan. Myös vuosikuluksi kirjattujen hyödykkeiden myynti. Myyntituottoja arvioidaan kertyvän 2024 talousarviovuonna 141 400 euroa (167 700 euroa TA23).

Maksutuotot

Maksutuottoja ovat asiakasmaksut ja muut maksut niistä tavaroista ja palveluksista, joiden hinnoittelun tarkoituksena ei ole kattaa tuotantokustannuksia kokonaisuudessaan tai joiden hinnat määritellään asiakkaan maksukyvyyn mukaan. Maksujen perusteista säädetään usein laissa tai asetuksessa. Tulevana vuonna 2024 maksutuottojen arvioidaan oleva noin 171 460 euroa (177 460 euroa TA23) ja ne muodostuvat lähinnä päivähoitomaksuista.

Tuet ja avustukset

Tuloslaskelmaan merkitään omaksi ryhmäkseen tuet, avustukset ja muut tulonsiirrot valtiolta, EU:lta ja muilta yhteisöiltä silloin, kun tuki tai avustus ei ole kunnan suoritteidensa perusteella saama korvaus eikä investoinnin rahoitusosuus. Tukiin ja avustuksiin sisältyy mm. palkkatuki, OPH:n valtionavustukset sekä kaikki muut hakemuksesta myönnettävät valtionosuudet ja avustukset. Tuet ja avustukset ovat tulevana vuonna 2024 yhteensä 182 509 euroa (178 786 euroa TA23).

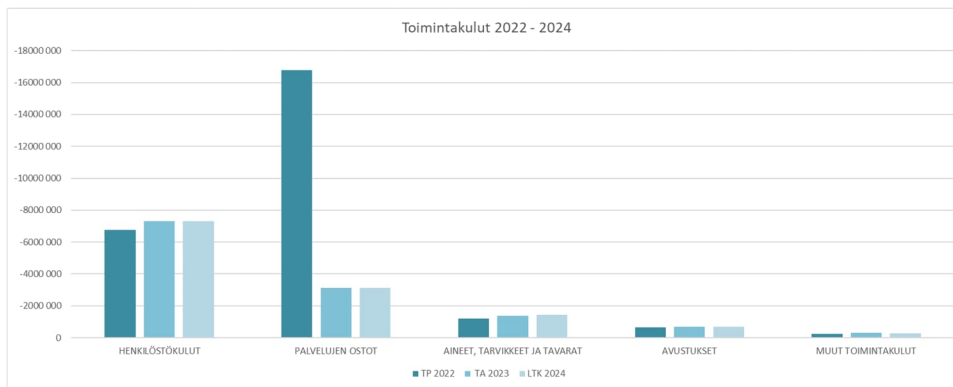

Muut toimintatuotot

Toimintatuotoista suurin osa, 67 % kertyy muista toimintatuotoista, jotka pääasiassa ovat kiinteistöjen vuokratuottoja. Vuoden 2024 vuokratuottokertymäksi arvioidaan 955 700 euroa, ja muiden toimintatuottojen kokonaiskertymäksi 989 750 euroa (883 500 euroa TA23).

2.4 Toimintakulut

Toimintakuluja arvioidaan kertyvän vuonna 2024 **yhteensä 12,81 milj. euroa** (12,80 milj. euroa TA23).

Kaavio: Käyttötalouden ulkoiset kulut: tilinpäätös 2022, talousarvio 2023 ja talousarvio 2024.

Henkilöstökulut

Toimintakulujen suurin erä on henkilöstökulut, 7,3 milj. euroa (7,3 milj. euroa TA23), joka vastaa 56,93 %-osuutta (57,05 % TA23) kaikista käyttötalouden toimintakuluista. Henkilöstökulut sisältävät ennakonpidätyksen alaiset palkat sosiaalikuluihin vähennettynä kunnan saamalla henkilöstökorvauksilla (esim. Kela). Myös työllistämiseen varatut palkkausmäärärahat sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kokouspalkkiot, ansiomenetykset yms. sisältyvät henkilöstökuluihin. Henkilöstösuunnitelma on [liiteosassa](#).

Palvelujen ostot

Palvelujen ostoja ovat suoraan kuntalaisille ostetut lopputuotepalvelut ja palvelut, joita kunta käyttää omassa palvelutuotannossaan. Vuoden 2024 talousarviossa palveluja arvioidaan ostettavan 3,1 milj. eurolla (3,1 milj. euroa TA23). Palvelujen ostoissa suurin menoerä on matkustus- ja kuljetuspalvelut 643 529 euroa.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Kuluerään aineet, tarvikkeet ja tavarat sisällytetään näiden hyödykkeiden tilikauden aikaiset suoriteperusteiset ostot. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoihin on varattu yhteensä 1,5 milj. euroa (1,4 milj. euroa TA23), josta merkittävimmät erät ovat lämpö, sähkö ja elintarvikkeet.

Avustukset

Avustuksiin sisältyvät sekä kotitalouksille että yhteisöille myönnettävät avustukset ja tuet.

Avustuksia jaetaan:

- kunnanhallituksen kautta 453 400 euroa, summa sisältää työmarkkinatuen kuntaosuuden 225 000 euroa sekä tuetun maksullisen lomituksen tuen 15 000 euroa (451 400 euroa TA23)
- sivistyslautakunnan kautta 128 000 euroa, summa sisältää kotihoidontuen 100 000 euroa (137 000 euroa TA23),
- teknisen lautakunnan kautta 90 000 euroa (90 000 euroa TA23).

Avustukset ovat yhteensä 671 400 euroa (678 400 euroa TA23).

Muut toimintakulut

Muihin kuluihin sisältyvät mm. vuokratulot, kunnan maksamat välittömät ja välilliset verot sekä jäsenmaksut muille kuin kuntien keskusjärjestölle ja KT Kuntatyöntantajalle. Muihin kuluihin kirjataan myös tilikauden aikaiset luottotappiot ja olennaiset käyttöomaisuuden myyntitappiot.

Muut toimintakulut ovat yhteensä 284 530 euroa (319 202 euroa TA23).

2.5 Verotulot

Kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja alennettiin kuluvalle vuodelle 12,64 prosenttiyksikköä. Näin ollen tuloveroprosentit ovat tällä hetkellä prosentin sadasosan tarkkuudella. Vuoden 2024 tuloveroprosentit tulee määrätä ja ilmoittaa 0,10 %- yksikön tarkkuudella, eli näin ollen kaikkien kuntien tuloveroprosentit muuttuvat.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan yleisen kiinteistöveroprosentin sijaan jatkossa määrätään erilliset yleiset kiinteistöveroprosentit maapohjille ja rakennuksille.

Maapohjan yleisen kiinteistöveroprosentin alaraja on 1,30. Rakennusten yleisen kiinteistöveroprosentin alarajana säilyy 0,93. Tasavallan Presidentti on vahvistanut lakimuutoksen 24.11.2023 ja määrännyt sen tulemaan voimaan 1.1.2024

Valtuusto vahvisti kokouksessaan 23.10.2023 vuodelle 2024 tulo- ja kiinteistöveroprosentit seuraavasti:

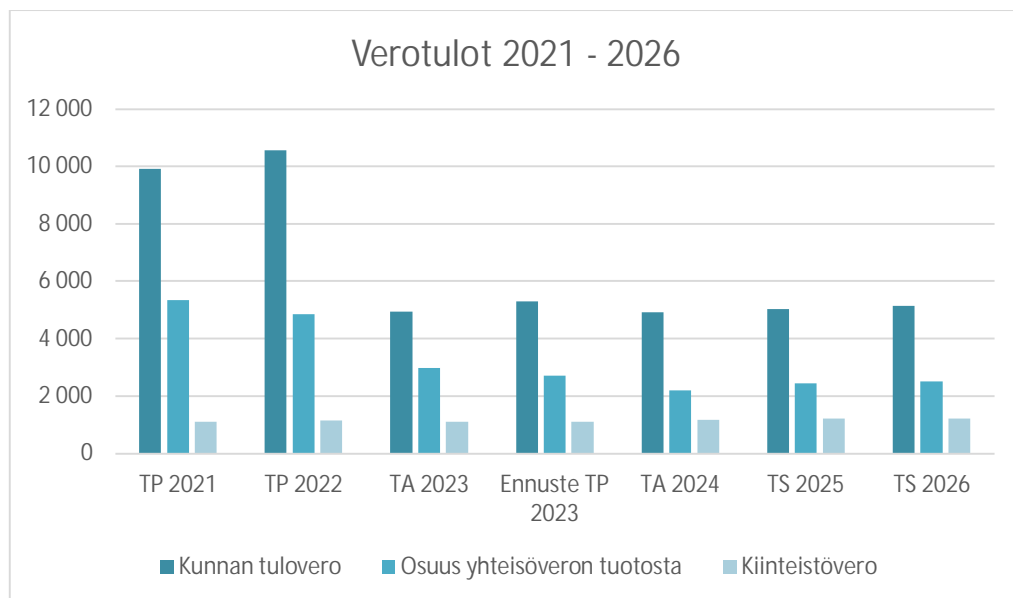
Tuloveroprosentti	8,4
Yleinen kiinteistöveroprosentti	0,93
Maapohjan kiinteistöveroprosentti	1,3
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,45
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	Ei määrätty
Muiden asuinrakennusten (loma-asunnot) veroprosentti	1,00
Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00
Voimalaitosten kiinteistöveroprosentti	Ei määrätty

Verotulokohtaan kirjataan kunnan tulovero, kunnan osuus yhteisöveron tuotosta ja kiinteistövero. Kunnan verotulot kirjataan tilinpäätöksessä veronkantajan tilitysten suoritusajankohdan mukaan ao. tilikauden verotuloksi. Yhteisöveron tuottoon vaikuttavat yritysten tuloskehitys, yhteisöverokanta sekä kuntien jako-osuus ja niiden muutokset.

Verotulot talousarviossa ja taloussuunnitelmassa on arvioitu siten, että arvioissa on otettu huomioon vuoden 2022 valmistuneen verotuksen tiedot, vuoden 2023 jo tilitettyjen verojen määrät sekä Kuntaliiton valtakunnalliset ja kuntakohtaiset veroennustekehikon ennusteet. Kuntaliiton ennuste Vieremän kunnan vuoden 2024 kokonaisverotuloiksi on 8 409 000 euroa, mutta talousarvioon kirjataan hieman maltillisempi ennuste 8 270 000 euroa.

Verotuloarvio vuosina 2024–2026 perustuu tuloveroprosenttiin tasoon 8,4 % eli veroprosenttien korotusta ei ole suunnitelmavuosille tehty. Verotulosennusteisiin vuosille 2024–2025 sisältyy runsaasti epävarmuutta, joka johtuu yleisen talouskehityksen ennustamisen vaikeudesta.

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	En- nuste TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Kunnan tulovero	9 913	10 558	4 926	5 297	4 905	5 018	5 146
Muutos, %	3	7	-51	-50	-0,4	2	3
Muutos, 1000 €	292	645	-5 632	-5 261	-21	118	128
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 340	4 847	2 974	2 696	2 200	2 447	2 498
Muutos, %	48	-9	-39	-44	-26	11	2
Muutos, 1000 €	1 731	-493	-1 873	-2 151	-774	247	51
Kiinteistövero	1 105	1 155	1 100	1 100	1 165	1 210	1 210
Verotilitykset yhteensä	16 358	16 560	9 000	9 093	8 270	8 675	8 854
Muutos, %	15	1	-46	-45	-8,1	4,9	2,06
Muutos, 1000 €	2 123	202	-7 560	-7 467	-730	405	179

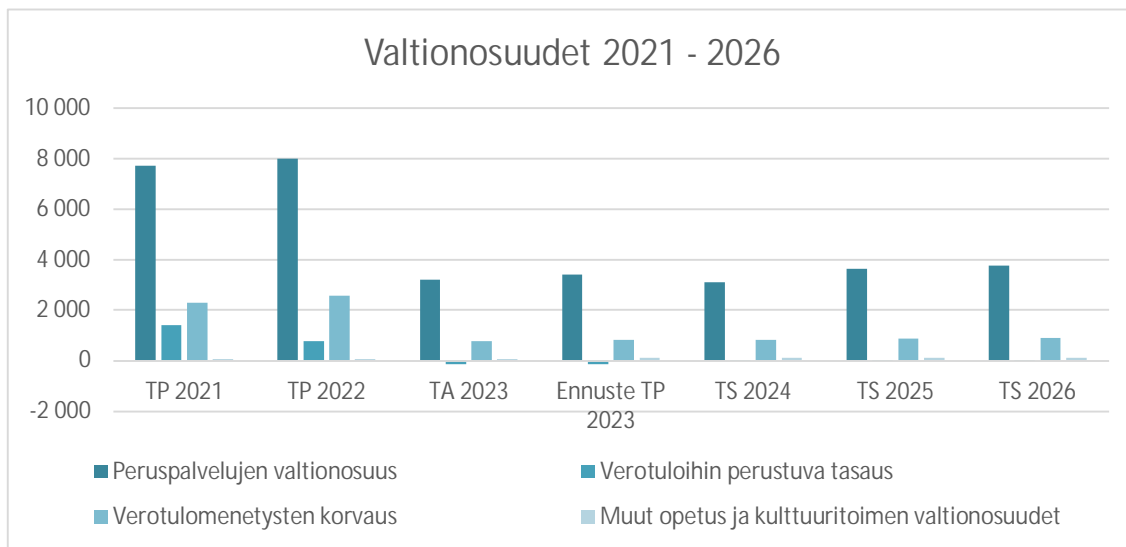
Kaavio: Verotulot vuosina 2020–2025. Vuodet 2020–2021 tilinpäätöstietoja, vuodet 2022–2025 arvioita.

2.6 Valtionosuudet

Kuntaliiton ennusteiden mukaan Vieremän valtionosuudet vuonna 2024 ovat 4 093 114 euroa, mutta talousarvioon varataan 4 016 500 euroa. Vuosien 2025–2026 valtionosuudet on huomioitu myös kuntaliiton ennusteiden pohjalta. Kuntaliitto on tehnyt ennusteita suunnitelmavuosille arvioiden TE-uudistuksesta johtuvia vaikutuksia valtionosuusjärjestelmään. Suunnitelmavuosien laskelmat ovat alustavia ja ne päivittyvät vuoden 2024 aikana.

1 000 €	TP 2021	TP 2022	TA 2023	Ennuste TP 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Peruspalvelujen valtionosuus	7 725	7 989	3 203	3 401	3 100	3 636	3 765
Verotuloihin perustuva tasaus	1 412	767	-136	-137	-20	-21	-21
Verotulomenetysten korvaus	2 288	2 573	772	818	817	860	888
Muut opetus ja kulttuuritoimen valtionosuudet	59	57	61	120	120	120	120
Yhteensä	11 484	11 387	3 900	4 202	4 017	4 595	4 751
Muutos, %	-5	-1	-65	-63	-3	14	3
Muutos, 1000 €	-633	-97	-7 487	-7 185	-116	578	157

Taulukko: Vieremän kunnan valtionosuuden vuosina 2021–2022 ja arvio v. 2023–2026

Kaavio: Valtionosuudet vuosina 2021–2026. Vuodet 2021–2022 tilinpäätöstietoja, vuodet 2023–2026 arvioita

2.7 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut muodostuvat korkotuotoista, muista rahoitustuotoista, korkokuluista ja muista rahoituskuluista. Kokonaisuutena rahoitustuottoihin ja -kuluihin on arvioitu ensi vuodelle noin 415 750 euroa. Korkotuottoja tulee antolainoista liikelaitoksille sekä sijoituksista ja talletuksista, arvio ensi vuodelle 156 850 euroa. Muita rahoitustuottoja ovat osinkotuotot ja osuuspääomien korot, korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta sekä muut rahoitustuotot. Edellä mainittujen arvio tulevalle vuodelle on yhteensä noin 421 100 euroa. Korkokulut muodostuvat lainoista maksettavista korkokuluista, joihin arvioidaan ensi vuodelle 150 000 euroa. Muihin rahoituskuluihin on arvioitu yhteensä 11 200 euroa.

2.8 Poistot

Poistoina ilmoitetaan poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista. Poistosuunnitelma on liiteosassa.

Kunnan suunnitelman mukaisten poistojen arvioidaan vuonna 2024 olevan yhteensä 1 248 256 euroa. Suunnitelman mukaisten poistojen on arvioitu jakaantuvan poistokohteisiin seuraavasti:

Muut pitkävaikutteiset menot	14 735 €
Rakennukset	692 926 €
Kiinteät rakenteet ja laitteet	388 565 €
Koneet ja kalusto	145 630 €
Aineettomista oikeuksista	6 400 €

Uusien käyttöomaisuushyödykkeiden käyttöönotto-/poistojenaloitushetkeen liittyy epävarmuutta. Tällöin poistoksi on pääsääntöisesti arvioitu puolet vuosipoistosta. Poistosuunnitelman pienhankintaraja on 10 000 euroa. Siten yksittäisen hankkeen, jonka kustannusarvio on 10 000 euroa tai alle, määräraha esitetään talousarvion käyttötalousosassa.

2.9 Investoinnit

Investointimenoihin on vuonna 2024 varattu yhteensä nettona 4 730 000 euroa (2 325 000 euroa TA23). Investoinnit jakautuvat siten, että kunnanhallituksen osuus on 270 000 euroa, teknisen lautakunnan osuus on 4 730 000 euroa ja sivistyslautakunnan osuus 170 000 euroa.

Merkittävimmät investointikohteet v. 2024:

- Eteläinen koulu 1 500 000 euroa
- Biokaasuputkisto haja-alueelle 1 000 000 euroa
- Sotkanhelmen rivitalon D toteutus 800 000 euroa
- Jokikuja-Hakatien saneeraus 350 000 euroa

- Maa-alueiden hankinta/myynti 200 000 euroa
- Kumppanuuskylän esirakentaminen jatkaminen 150 000 euroa
- Nuppulan katto, keittiö ja muut muutokset 100 000 euroa

Investoinneista on yhteenveto investointiosassa, jossa osoitetaan hankekohtaiset määrärahat.

2.10 Kunnan rahoitustarpeet ja lainanotto

Antolainauksen muutokset

Kunnan antolainat vähenevät nettomääräisesti 45 000 euroa.

Lainakannan muutokset

Vuonna 2024 kunta ei varaudu ottamaan uutta pitkäaikaista talousarviolainaa, koska kunnan kassatilanne on hyvä ja investoinnit saadaan katettua ilman lainan ottoa. Kunta maksaa vuonna 2024 takaisin talousarviolainoja noin 500 000 euroa. Kunta turvaa kuitenkin maksuvalmiuttaan ottamalla lyhytaikaista lainaa tarvittaessa siten, että lyhytaikaisen lainan maksimimäärä on 2 000 000 euroa. Lyhytaikaisen lainan nostovaltuutus on 2 000 000 euroa.

Pitkäaikaisia lainoja arvioidaan olevan vuoden 2024 lopussa noin 4,863 milj. euroa. Vuonna 2023 pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu. (ks. rahoitusosa ja sen tunnusluvut).

2.11 Vieremän kunnan taloudellinen tilanne

Kunnan taseessa on 31.12.2022 tilanteessa ylijäämää 11 002 644 euroa. Vuodelle 2023 alkuperäinen talousarvio on 722 963 euroa ylijäämäinen.

Kunnanhallitus käsittelee kokouksessaan 11.12.2023 talousarviomuutoksia, joita esittää valtuustolle. Valtuusto päättää talousarviomuutoksista 18.12.2023 kokouksessaan. Talousarviomuutosten jälkeen tilinpäätösennusteen vuosikate on noin 2 429 678 euroa. Poistojen määrä on talousarviossa ennustetun mukainen 1 197 388 euroa. Tilikauden tulokseksi olisi muodostumassa 1 232 290 euroa ja tilikauden ylijäämäksi noin 1 443 231 euroa.

Kunnan omavaraisuusaste v. 2022 oli 80,7 % (v. 2021 77,9 %), kunnan suhteellinen velkaantuneisuus 25,4 % (27,3 %). Lainakanta asukasta kohti oli vuoden 2022 lopussa 1 733 euroa (1 823 euroa).

Koko maassa kuntien omavaraisuusaste oli vuonna 2022 keskimäärin 59,2 %, suhteellinen velkaantuneisuus 56,5 % ja lainakanta 3 378 euroa/asukas. Kertynyttä ylijäämää oli keskimäärin 2 697 euroa/asukas.

3 RISKIT JA RISKIENHALLINTA

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa toteutetaan osana kunnan tavanomaista johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytäntöjä. Kunnanhallitus on velvollinen huolehtimaan Kuntalain mukaan kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen koskee koko kuntakonsernia, siihen kuuluvia toimielimiä ja tilivelvollista johtoa sekä esimiehiä.

Valtuusto on hyväksynyt (28.8.2017 § 79) Vieremän kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kunnan hyvää hallintoa ja johtamista. Lisäksi valtuusto on hyväksynyt (6.11.2017 § 98) Vieremän kunnan sisäisen valvonnan yleisohjeen. Ohjeessa kuvataan kunnan valvontajärjestelmä ja kerrotaan, mitä sisäinen valvonta on, miten se liittyy viranhaltijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden tehtäviin sekä mitkä ovat heidän vastuunsa sisäisen valvonnan järjestämisessä ja toteuttamisessa. Riskienhallinta vuorostaan tarkoittaa niitä järjestelmällisiä menettelytapoja, joilla tunnistetaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä pyritään varautumaan niihin. Riskienhallinta on sisäisen valvonnan erottamaton osa.

Merkittävimmät riskit ja niihin liittyvät nykyiset ja uudet riskienhallintatehtävät otetaan huomioon myös talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä. Kunnan eri toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Vieremän kunnan riskit jaetaan neljään riskialueeseen, jotka ovat strategiset, toiminnalliset, taloudelliset sekä henkilö/vahinkoriskit.

Strategiset riskit liittyvät ulkoisten ja sisäisten tapahtumien muutoksiin, kunnan pitkän aikavälin suunnitelmiin, strategiaan tavoitteisiin tai sidostyhmäyhteistyöhön. Strategiset riskit uhkaavat kuntastrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Tyypillisiä strategisia riskejä ovat väestön muutokset, talouden suhdannevaihtelut, toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, lainsäädännön muutokset ja laajavaikutteiset ilmasto- ja ympäristömuutokset. Strategiset riskit voivat liittyä lisäksi valtion talouteen ja hallituspolitiikkaan.

Toimintaympäristöön liittyen elinkeinoelämän ja yritysten toimintaedellytysten muutokset sekä niihin kytkeytyvä työttömyyden kasvu ovat merkittäviä riskejä kuntataloudessa. Tulo- ja yhteisöverotuottojen väheneminen ja työttömyyden lisääntymisestä seuraavat välittömät ja välilliset kustannukset aiheuttavat merkittäviä paineita kuntatalouteen.

Muutosten lisäksi kunnan haasteita tulevaisuudessa ovat väestön väheneminen, ikäranteen muutos ja huoltosuhteen heikkeneminen. Strategisiin riskeihin voidaan vaikuttaa hyvällä edunvalvonnalla ja yhteistoiminnalla eri sidosryhmien kanssa. Kaikkien toimien tulee olla kuntastrategiaa tukevia ja elinvoimaisuuden ylläpitoon on satsattava riittävät resurssit.

Toiminnalliset riskit liittyvät kunnan päivittäiseen toimintaan. Niillä tarkoitetaan riskejä, jotka uhkaavat päivittäisessä työssä johtamista, prosesseja ja järjestelmiä. Toiminnallisia riskejä ovat siten myös tietoturvariskit. Tietoturvan riskit ovat operatiivisia riskejä ja ne jaetaan ihmisistä johtuviin, tahallisiin riskeihin eli yleensä ICT-rikoksiin, käytössä tehtäviin tahattomiin virheisiin ja välineistön aiheuttamiin ongelmiin.

Tietoturvallisuudella tarkoitetaan tietojen, palvelujen, järjestelmien ja tietoliikenteen suojaamista ja varmistamista niihin kohdistuvien riskien hallitsemiseksi sekä normaali että poikkeusoloissa hallinnollisilla, teknisillä ja muilla toimenpiteillä. Tietoturvallisuuden tavoitteena on tietojen luottamuksellisuuden, eheyden ja käytettävyyden turvaaminen laitteisto- ja ohjelmistovikojen, luonnontapahtumien sekä tahallisten, tuottamuksellisten tai tapaturmaisten tekojen aiheuttamilta uhilta ja vahingoilta.

Kunnan ICT-palvelut tuottaa Savon ICT-Palvelut Oy, jonka kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä tietoturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Kuntaan on nimetty tietohallintovastaava, tietoturavastaava ja tietosuojavastaava (palvelusihteeri). Kunnan tietohallinto-ohjelma hyväksyttiin valtuustossa 18.9.2017 (§ 86). Hyvä digitaalinen turvallisuus on kansallisesti keskeinen tavoite. Kunnassa siihen päästään henkilökunnan oikeilla toimintatavoilla ja teknisillä tietoturvaratkaisuilla yhdessä Savon ICT:n kanssa. Vuodesta 2024 lähtien henkilöstölle järjestetään vuosittain tietoturvakoulutus.

Taloudelliset riskit koostuvat rahoitus-, maksuvalmius- ja korkoriskistä. Rahoitusriskien hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalla on mahdollisimman tehokkaasti käytettävissä riittävä rahoitus. Maksuvalmiusriski liittyy kassanhallintaan ja korkoriskit korkotason vaihteluun. Taloudelliset riskit liittyvät myös kunnan antamiin takauksiin ja osakeomistuksiin. Talouden suunnittelussa on otettava huomioon yleisen taloudellisen tilanteen epävakaus,

tulevaisuuden investointipaineet sekä sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu sekä kuntakonsernin kokonaistaloudellinen hallinta. Taloudellisten riskien hallinnassa keskeinen keino on talouden pitkän aikavälin suunnittelu, tehokas talouden seuranta ja ajantasainen talousraportointi sekä kustannuskehityksen ja investointitason pitäminen maltillisena.

Henkilö / vahinkoriskit aiheutuvat odottamattomista ja äkillisistä tapahtumista. Ne ovat virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa ja menetystä asiakkaille, henkilöstölle tai ympäristön turvallisuudelle ja omaisuudelle. Merkittävimmät vahinkoriskit liittyvät tietoverkon tai -liikenteen katkeamiseen. Vahinkoriskien hallinta on kunnassa hyvällä tasolla ja vakuutusturva on ajan tasalla. Riskien hallinnaksi vakuutustapaamisia pidetään säännöllisesti.

Kunnan henkilöstön ikärakenne huomioon ottaen avainhenkilöiden tunnistamiseen sekä osaamisen ja tehtävien jakamiseen, kouluttamiseen sekä perehdyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Henkilöstön ikääntyminen ja työssä jaksaminen ovat myös keskeisiä haasteita suunnitelmakaudella.

Venäjän ja Ukrainan sota sekä koronapandemia ovat vaikuttaneet riskienarviointiin kunnissa. Nämä osoittavat, että maailmanlaajuiset riskit voivat realisoitua nopeasti myös Suomessa ja niiden vaikutukset tuntuvat myös kuntien taloudessa ja toiminnassa. Lisäksi ne koettelevat henkilöstön jaksamista ja henkistä hyvinvointia. Globaaleja riskien hallintakeinot ovat vähäiset ja niiden vaikuttavuutta on vaikea arvioida ennalta.

Kuva: Kuntaliiton arvio Ukrainan sotatilán vaikutuksista kuntien riskeihin.

Toimialakohtaiset riskit

Vieremän kunnan toimialat sekä konserniyhteisöt ovat tunnistaneeet oman toimintansa osalta keskeisimmät riskit. Seuraavassa on esitetty toimialakohtaisesti merkittävimmiksi ja keskeisimmiksi tunnistetut riskit:

Vaalit

- Vaaliviranomaisten virheellisen toiminnan vuoksi vaalit kumotaan ja määrätään toimitettavaksi uudet vaalit.
- Vaaliviranomainen laiminlyö velvollisuutensa. Vaalilain 185 §:n mukaan häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.
- Esteellinen henkilö osallistuu asian käsittelyyn, jolloin käsittelyn puolueettomuus vaarantuu. Vaalilain muutoksen myötä hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.
- Vaalien tulokseen voidaan yrittää vaikuttaa epärehellisin keinoin (vaalivilppi). Äänestäjä voi esimerkiksi äänestää toisen äänestäjän sijasta tai monta kertaa. Ääniä voidaan yrittää peukaloida: lippuäänestyksessä urnasta voidaan varastaa tai siihen lisätä äänestyslippuja, tai kokonaisia urnia voidaan varastaa. Postitettuja äänestyslippuja voidaan hukata. Myös äänen laskentaan voi yrittää vaikuttaa esimerkiksi siten, että yksittäisiä äänestyslippuja voidaan tarkoituksellisesti hylätä tai laskea väärin, äänestysalueiden tulokset voidaan ilmoittaa tai laskea yhteen väärin, tai koko vaalitulos voidaan väärentää.
- Virhekirjaus sähköisessä ennakkoäänestyksessä voi aiheuttaa äänestysoikeuden menettämisen.
- Tekniset ongelmat voivat estää vaalitietojärjestelmän käytön.

Virheellistä toimintaa ehkäistään vaaliviranomaisten kouluttamisella, tiedottamisella ja valvonnalla sekä vaaliviranomaisten huolellisella toiminnalla ja asioiden hyvällä valmistelulla. Keskusvaalilautakunta vastaa kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttamisesta. Viranomaisille jaetaan Oikeusministeriön vaaliohjeet ja opastetaan oikeaan äänestysmenettelyyn. Keskusvaalilautakunnan sihteeri on koko vaalien ajan tavoitettavissa kysymyksiä varten.

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Vaalilaissa on rajoitettu, kuka on kelpoinen toimimaan vaaliviranomaisena ja mainittu,

sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain esteellisyysääntelyä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään, joten kelpoisuusehdoista tiedotetaan ja muistutetaan mahdollisuuksien mukaan jo ennen vaaliviranomaisten nimeämisiä.

Äänestäjien henkilöllisyys tarkastetaan huolellisesti ennen kuin hän pääsee käyttämään äänioikeuttaan. Ennakkoäänestyksessä käytetään sähköistä äänioikeusrekisteriä. Vaalipäivän vaaliluettelon ennakkoäänestäneiden merkinnät tarkastetaan manuaalisesti lähetekirjeiden perusteella. Äänestyslippuja on aina käsittelemässä vähintään kaksi henkilöä. Äänestysliput luovutetaan sinetöidyissä pakkauksissa, ja luovutukset kuitataan allekirjoituksilla. Keskusvaalilautakunta valvoo muiden vaaliviranomaisten toimintaa ja mm. tarkastaa ennakkoäänestysasiakirjat. Myös vaalilautakunnan laskemasta vaalipäivän tuloksesta suoritetaan tarkastuslaskenta. Tulokset täsmäytetään vaalitietojärjestelmästä saataviin raportteihin ja vaaliluettelon merkintöihin.

Teknisiin ongelmiin varaudutaan hankkimalla varalaitteet ja käyttäjille vähintään kaksi kirjautumismenetelmää sekä testaamalla tekniikka huolellisesti etukäteen. Savon ICT-Palvelut Oy järjestää vaalien aikaan päivystyksen.

Tilintarkastus

- Tilintarkastusyhteisöä ei saada valittua aikataulussa markkinaoikeuden valitusten takia, mikä aiheuttaa ongelmia tarkastustoimintaan.
- Tilintarkastusyhteisöksi tulee valituksi tarjouskilpailussa jokin pienempi yhteisö, missä asiantuntemus erikoisosaamista vaativissa tarkastuksissa on kapea-alaista.
- Vastuullinen tilintarkastaja on sama monessa kunnassa/konsernissa, jolloin tähän liittyy henkilöriski, esim. sairaus- tai muissa poissaolotapauksissa.
- Tilintarkastusyhteisön ja tarkastuslautakunnan yhteistyössä on ongelmia esim. tarkastusten yhteensovittamisessa tai lautakunnalle raportoinnissa.
- Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole sitoutuneita työhönsä, koulutuksessa on puutteita ja/tai resurssit eivät ole riittävät.

Hallinnon toimiala

- Henkilö- /vahinkoriskien osalta hallintoa koskee samat asiat kuin koko kuntaa. Varahenkilöstöä ei ole ja poissaolotapauksissa riskinä on osaamisen puute tietyissä toiminnoissa. On varauduttava palvelujen ostoon ja yhteistyöhön naapurikuntien kanssa poikkeustilanteissa sekä koulutettava/perehdytettävä henkilöstöä mahdollisiin sijaisuuksiin poikkeustilanteissa.
- Kunnan tehtävät ovat jatkuvassa muutoksessa ja esimerkiksi TE-palvelu-uudistus tulee tuomaan lisää tehtäviä ja vastuita. Henkilöstöresurssit ovat aika ajoin tiukalla, mikä vaikuttaa henkilöstön jaksamiseen. Myös epävarma maailman tilanne ja pitkittynyt koronapandemia heijastuu työssä jaksamiseen ja lisää henkilöstön henkistä kuormittavuutta. Henkilöstön kokonaiskuormitusta, henkilöstön työhyvinvointikyselyn tuloksia ja työterveyshuollon raportteja tulee seurata ja analysoida.
- Mikäli asioiden valmistelussa tapahtuu virheitä tai asian käsittely viivästyy, aiheutuu vahinkoa kolmannelle/kolmansille osapuolille tai alkaa valitusprosessi. Henkilöstön osaamisen ylläpito (koulutukset) on tärkeää sekä asioiden huolellinen valmistelu ja työkuormituksen tasainen jakautuminen.
- Mikäli poikkeusolosuhteisiin varautuminen ei ole kunnossa ja tositilanteessa ei osata toimia oikein, voi syntyä vahinkoa kuntalaisille. Valmius- ja varautumissuunnitelmien pitäminen ajan tasalla, valmiusharjoituksiin osallistuminen säännöllisesti ja tilanteiden ennakointi on tärkeää.

Toiminnalliset riskit

Merkittäviä toiminnallisia riskejä ovat tietotekniikkaan liittyvät riskit. Hallinnossa lähes kaikki työt hoidetaan eri tietojärjestelmien kautta ja tiedot ovat sähköisessä muodossa. Varmuuskopiointi tapahtuu Savon ICT Palvelut Oy:n toimesta. Energiakriisin myötä sähkökatkot muodostavat riskin. Sähkökatkoihin on varauduttu tietoteknisten laitteiden ennakkoon lataamisella ja varavirtalähteiden hankkimisella. Tietoturvaan ja -suojaan liittyviä riskejä ovat:

- Tietoturvapoikkeamien havaitsemis- ja käsittelykyvykyys ei ole tarvittavalla tasolla kunnan toiminta ja siihen kohdistuvat riskit ja vaatimukset huomioiden.
- Operatiivisen toiminnan tietosuojan riskejä ei ole tunnistettu, jolloin tietoturva ja varautumistoimenpiteet voivat olla puutteellista.
- Tietovuodot: salassa pidettävää tietoa pääsee sivullisten tietoon.

- Tietomurrot: Rikoslain mukaan tietomurtoon syyllistyy se, joka käyttämällä hänelle kuulumatonta käyttäjätunnusta taikka turvajärjestelyn muutoin murtamalla oikeudettomasti tunkeutuu tietojärjestelmään.
- Tietosuojarikokset: Rikoslain mukaan tietosuojarikokseen syyllistyy se, joka toimii vastoin henkilötietojen käsittelyä ohjaavaa lainsäädäntöä ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa.
- Käyttäjänhallintakyvykkyyden kypsymättömyys ja puutteet prosessissa voivat johtaa perusteettomiin käyttöoikeuksiin.
- Organisaation keskeisten tietojärjestelmien ylläpidossa tapahtuvat virheet voivat johtaa kriittisiin tietoturvapoikkeamiin ja lamauttaa organisaation toimintakyvyn.
- Riittämättömien resurssien vuoksi organisaation tietohallinnon koordinointi ei ole tarvittavalla tasolla.
- Laiminlyödään tietoriskejä ehkäisevien hallinnollisten keinojen toteuttaminen organisaatiossa (seurannat, ohjeet, opastus, koulutus ja jatkuvuuden hallinta).

Sivistys toimiala

Strategiset riskit

Varhaiskasvatuksessa on vaikeaa ennustaa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrää ja asiakasmaksuista saatavia tuloja. Ennustettavuuden hankaluuteen vaikuttavat syntyvien lasten määrä sekä kotihoidon tuen tarve (mm. sosiaaliset syyt, työttömyys).

Ikäluokkien suhteellisen suuri vaihtelu heijastuu varhaiskasvatuksen lisäksi myös esi- ja perusopetukseen. Yläkouluun 2020-luvulla tulevat ikäluokat vaihtelevat 28:sta yli viiteenkymmeneen.

Väestön ikääntymisen myötä kunnan ikärakenne tuo haasteita elinvoimaisille ja taloudellisesti kestäville liikuntapalveluiden järjestämiselle → työikäinen väestö vähenee ja vanhusväestö kasvaa.

Toiminnalliset riskit

Suurimpana toiminnallisena riskinä on tietotekniikkaan liittyvät riskit. Sivistystoimessa kaikki oppilas- ja opiskelijatiedot ovat sähköisessä muodossa. Varmuuskopiointi tapahtuu Savon

ICT-Palvelut Oy:n toimesta. Opetusajalle kohdistuvat mahdolliset sähkökatkot hankaloittavat opetusta. Vieremän yläkoulun ja lukion pedagogiikka perustuu laajalti verkkopohjaisiin ratkaisuihin (sähköiset oppimisympäristöt, opiskelijoiden henkilökohtaiset ChromeBookit/tietokoneet). Ylioppilaskirjoituksissa mahdollisten sähkökatkojen osalta on käytössä turvattu varajärjestelmä. Sähkökatkoihin varaudutaan tietoteknisten laitteiden ennakkoon laa-
taamisella ja opetus toteutetaan tällöin perinteisin opetusmetodein. Tietotekniikan tietoturvariskit minimoidaan oppilaiden toimintojen ohjaamisena opiskeluaikana (perehdyttäminen oman tietokoneen käyttöön, kaikille opiskelijoille suunnatut tietotekniikkakurssit, opettajien tietotekniikkatiimit ja tietotekniikan yhteyshenkilö) ja säännöllisenä tietoturvakoulutuksena henkilöstölle.

Opetustilojen riittämättömyys, joka johtuu yläkoulun oppilasmäärän nousemisesta, on luku-
vuosina 2024-2027 Kirkonkylän koululla toiminnallinen riski. Oppilasmäärän nousuun varau-
dutaan kartoittamalla koulukeskuksen lähellä olevia tiloja.

Äkillisen epidemian leviäminen sivistystoimeen voi aiheuttaa toiminnallista riskiä, mikäli
suuri osa henkilöstöstä sairastuu tai joutuu karanteeniin yhtä aikaa.

Vanhentunut kirjastojärjestelmä aiheuttaa nykyisessä muodossaan vähäisen tietoturvaris-
kin, jota ollaan ratkaisemassa kirjastojärjestelmäpäivityksellä 2024.

Taloudelliset riskit

Varhaiskasvatuksen taloudellista riskiä lisää ennustettavuuden vaikeus; syntyvyys piene-
nee, mutta kuinka moni ikäluokasta käyttää palveluja. Mahdollinen varhaiskasvatuksen
asiakasmaksujen tulo rajojen nouseminen vaikeuttaa sivistystoimen tulojen ennakoimista.

Koko maailmaa koskettavan sotilaallisen uhkan (Ukrainan sota) seuraukset voivat vaikuttaa
sivistystoimen talouteen mm. koulukuljetuskustannusten nousemisena.

Suomen uuden hallitusohjelman mahdolliset vaikutukset sivistystoimen talouteen on tässä
vaiheessa vaikeasti ennustettavissa.

Henkilö ja vahinkoriskit

Henkilö- /vahinkoriskien osalta sivistystoimea koskee samat asiat kuin koko kuntaa. Sivi-
styksen toimialalla monet tehtävät vaativat erityisosaamista ja varahenkilöstöä ei ole. Hallinto
on ohut. Pätevien henkilöiden rekrytointi on todella iso haaste. Tämä näkyy jo nyt varhais-
kasvatuksen, kirjaston ja opetuksen rekrytoinneissa. Epävarma maailman tilanne heijastuu

lapsiin, nuoriin, sivistystoimen henkilöstöön ja asiakkaisiin. Tämä vaikuttaa työssä jaksamiseen ja lisää sivistystoimen henkilöstön henkistä kuormittavuutta. Riskinä on henkilöstön työssä jaksaminen.

Toinen henkilöriski liittyy lapsi- ja oppilasainekseen. Oirehtivia, ennalta arvaamattomasti käyttäytyviä, mielenterveys haasteisia lapsia ja nuoria on entistä enemmän ja he tarvitsevat laaja-alaista erityistä tukea/moniammatillista yhteistyötä. Lausunnoissa yhä useammin lapselle suositellaan henkilökohtaista avustajaa, jotta hän suoriutuisi päivittäisestä toiminnasta varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa.

Kirjastossa ja nuorisotoimessa riskeinä ovat tavanomaiset yleisten tilojen haasteet. Ennalta arvaamattomat asiakkaat ja tilanteet ovat riski henkilöstömäärän ollessa pieni. Esimerkiksi kirjaston iltavuorossa ja nuorisotilan aukioloaikoina tiloissa työskentelee yksi henkilö. Oma-toimikirjastossa on lisäksi riski vahingontekoihin ja muunlaiseen epäasialliseen käytökseen.

Tekninen toimiala

Teknisellä toimialalla on tiedostettu seuraavat riskit:

- Kiinteistöt tai toimitilat eivät ole käytettävissä (mm. tulipalo, iso vesivahinko tai laaja sisäilmaongelma)
- Pitkään jatkuvat poikkeukselliset sääolosuhteet (mm. myrskyt katkovat sähköt ja kaatavat metsät)
- Kapea organisaatio esimerkiksi henkilöstön poissaolojen aikana (tekninen toimi tuottaa myös Kt Oy Vieremän Hakatalojen, Vieremän Toimitilojen ja Vieremän Lämmön ja Veden hallintopalvelut)
- Urakoitsijoiden ja ostopalveluiden saatavuus
- Resurssien riittävyys
- Ruuan laatupoikkeama
- Nopeasti nousevat hinnat sekä energian (esim sähkö, pelletti), komponenttien ja tavaroiden saannissa esiintyvät häiriöt ja venyvät toimitusajat.

Riskeihin varaudutaan vakuuttamalla kiinteistöt täysarvovakuutuksella sekä keskeytysvakuutuksella (korvaa toiminnan järjestämisestä aiheutuvat kulut esim. koulun

tulipalotilanteessa). Lisäksi kehitetään kiinteistöjen huoltotoimintaa sisäilmaongelmien ehkäisemiseksi sekä laaditaan suunnitelmia mahdollisten ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Pitkiin sähkökatkoksiin varaudutaan varustamalla merkittävimmät kiinteistöt varavoimayhteydellä, jolla voidaan turvata kiinteistöjen lämmönsyöttö. Lisäksi hankitaan lisää siirrettäviä varavoimakoneita ja polttoainekäyttöisiä lämmittämiä.

4 TALOUSSUUNNITTELU

4.1 Taloussuunnittelua koskevat säännökset

Kuntalain (410/215) 13 luvun 110 §:n mukaan: ”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

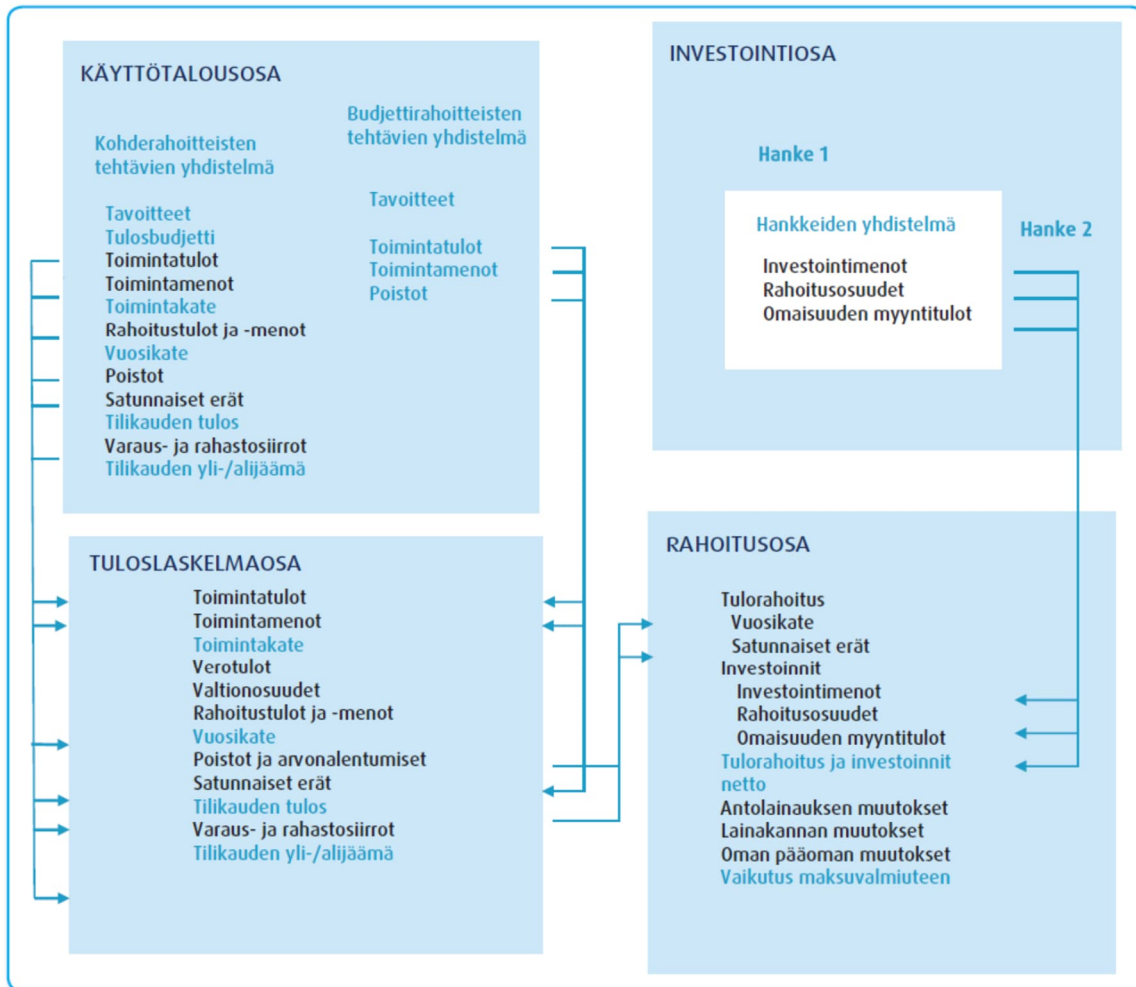
Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa on noudatettava talousarviota.”

4.2 Talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sisältö

Talousarvioasetelma muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Samaa rakennetta noudatetaan taloussuunnitelmassa ja tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutumisvertailussa. Talousarvion ja -suunnitelman eri osien keskinäistä yhteyttä kuvaa seuraavana oleva kaavio. Toimintaa ja taloutta suunnitellaan ja seurataan käyttötalouden, investointien, tuloslaskennan ja rahoituksen näkökulmista. Käyttötalousoosassa asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten

rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulo-rahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

Kaavio. Kunnan talousarvio- ja suunnitelmarakenne

4.3 Taloussuunnittelun laadintaperiaatteet

Tasapainoperiaate tarkoittaa, että tulojen on suunnitelmakaudella katettava menot ja maksuvalmiuden tulee olla riittävä, eikä sitoumukset ja riskit saa ylittää voimavaroja.

Bruttoperiaate tarkoittaa, että menot ja tulot päätetään talousarviossa ja -suunnitelmassa bruttomääräisinä eli menoja ei vähennetä tuloista.

Nettoperiaatteella tarkoitetaan, että valtuusto voi päättää tulojen ja menojen erotuksen (toimintakatteen) määrärahana tai tuloarviona. Näin voidaan menetellä esimerkiksi liikatoiminnassa ja toiminnassa, jossa myyntitulojen osuus on merkittävä sekä sisäisiä palveluja tuottavien yksiköiden toiminnassa.

Suorite- ja realisointiperiaate tarkoittaa, että talousarvioon ja -suunnitelmaan otetaan varainhoitovuoden aikana vastaanotetuista tuotannon tekijöistä aiheutuvat menot ja muut sellaiset menot, joiden suorittamiseen kunta on varainhoitovuoden aikana sitoutunut, sekä suoritteiden luovuttamisesta aiheutuvat ja muut lopullisesti kunnalle kuuluvat tulot.

Täydellisyysperiaatteen mukaan talousarvioon on otettava kunnan rahan käyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan. Tiedossa olevia menoja tai tuloja ei voi jättää talousarviosta pois.

Kehysbudjetointiperiaatteen mukaan valtuustolla on laaja harkintavalta päättää talousarvion määrärahakokonaisuuksista. Pääsääntöisesti määräraha asetetaan tehtäväkohtaisena siten, että toiminnan tavoitteet ja niiden saavuttamiseen varatut varat on yhdistettävissä talousarviossa.

Julkisuusperiaatteen mukaan talousarvio on julkinen asiakirja, johon kenellä tahansa on oikeus tutustua.

4.4 Talousarvion sitovuus

Talousarvio on sitova ohje kunnan talouden hoitamista varten. Sitovuus ilmenee erityisesti siinä, että varoja ei saa käyttää muihin kuin talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin, eikä enempää kuin talousarviossa on osoitettu. Käyttötarkoitus ilmenee määrärahojen nimikkeistä ja määrärahojen sitovista perusteluista.

Mikäli talousarviovuoden aikana havaitaan määrärahojen riittämättömyys, tulee toiminta sopeuttaa määrärahoihin ensisijaisesti toimintoja supistamalla tai tehostamalla. Määrärahojen muutokset saatetaan valtuuston päätettäväksi viipymättä.

Käyttötalouden osan talousarvio on sitova **toimielintasolla**. Kuntaorganisaatio koostuu toimielimistä, tulosalueista, vastuualueista, tulosityksiköistä ja kustannuspaikoista. Kustannuspaikat voidaan vielä eritellä toimintoihin ja kohteisiin.

Talousarviositovuus koskee valtuuston hyväksymiä toiminnallisia tavoitteita sekä määrärahoja ja tuloarvioita. Käyttötalouden tavoitesuoritteet sitovat samalla tavoin kuin määräraha eli muutokset tavoitteissa tilivuoden aikana aiheuttavat muutoksia määrärahoissa ja päinvastoin.

Virkojen ja toimien palkkausmäärärahat ja niistä johtuvat henkilösivukulumäärärahat sitovat toimielimiä valtuustoon nähden eli kyseisiä määrärahoja ei voi käyttää muihin tarkoituksiin ilman valtuuston päätöstä. Toisaalta muita menomäärärahoja ei saa käyttää palkkauskustannusten kattamiseen.

Talousarvioon merkitystä sitovasta perustelusta ei kunnanhallitus/lautakunta voi poiketa ilman kunnanvaltuuston päätöstä. Sen sijaan ohjeellinen perustelu ei sido hallitusta/lautakuntaa, vaan antaa tietoa toimintojen painopisteistä, muutoksista sekä kehittämiskohteista. Poikkeaminen ohjeellisesta perustelusta ei edellytä valtuuston päätöstä.

Investointiosan määrärahojen käytöstä vastaa ao. hallitus/lautakunta ja ne sitovat hallitusta/lautakuntia valtuustoon nähden hankkeittain. Talousarviossa teknisen lautakunnan alaisuuteen on merkitty muiden lautakuntien investointimäärärahoja. Tällaisten hankkeiden toteutuksesta ja määrärahojen käytöstä vastaa tekninen lautakunta. Talousarvion investointiosan hankerahat ilmenevät investointiosasta ja investointisuunnitelmayhteenvedosta.

Tuloslaskelmaosassa toimintakatteen jälkeen esitetyt määrärahat ja tuloarviot sitovat valtuustoon nähden. Näitä ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut, satunnaiset tuotot ja kulut sekä varausten ja rahastojen muutos. Poistojen perusteet määräytyvät valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman kautta.

Rahoituslaskelmaosan määrärahat sitovat valtuustoon nähden seuraavilta osin: antolainasäämisten lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja lyhytaikaisten lainojen muutos. Pitkäaikaisten lainojen lisäys merkitsee sinällään talousarviovuoden lainanottovaltuutta ja lyhytaikaisten lainojen muutos talousarviovuonna sallittua lyhytaikaisten lainojen muutosta.

Talousarviomäärärahojen ulkopuolella on käsitelty sisäiset ja kustannuslaskennalliset erät. Ne eivät määrärahan tavoin sido hallitusta/lautakuntia, vaan ovat talousarviossa suoritekustannusten ja tunnuslukujen laskemista varten.

Suunnitelmavuosien 2025–2026 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia. Vaikka talousarvion sitovuus on vahvempi kuin taloussuunnitelman, on myös taloussuunnitelma kunnan viranomaisia ja viranhaltijoita velvoittava. Talousarviossa ja -suunnitelmassa turvataan edellytykset tehtävien hoitamiseen. Toiminta suhteutetaan aina resursseihin.

4.5 Tilivelvollisuus

Tilivelvollisten asemaa käsitellään Kuntalain 125 §:ssä. Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa muistutus tilintarkastajan antamassa tilintarkastuskertomuksessa ja viranhaltijalle voidaan myöntää tai olla myöntämättä vastuuvapaus. Tilivelvollinen vastaa toiminnan ja talouden osalta sekä omasta että alaistensa tekemisestä ja siitä mitä jää hoitamatta.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvolliseen. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisuuden puuttuminen ei vapauta esimiestä valvontavastuusta.

Tilivelvolliset toimielinten jäsenet:

- keskusvaalilautakunta
- tarkastuslautakunta (määrärahojen käytön osalta)
- kunnanhallitus
- sivistyslautakunta
- tekninen lautakunta

Vieremän kunnan talousohjeen (Valtuusto 6.11.2017 § 99 Liite 5) mukaisesti tilivelvolliset viranhaltijat määritellään talousarvion yhteydessä vuosittain.

Tilivelvolliset viranhaltijat ovat vuonna 2024:

TULOSALUE / TULOSYKSIKKÖ	TILIVELVOLLINEN
Yleishallinto	Hallintojohtaja
Talous- ja henkilöstöhallinto	Hallintojohtaja
Elinkeinojen kehittäminen	Kunnanjohtaja
Työllisyyspalvelut	Hallintojohtaja
Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Hallintojohtaja
Maaseutupalvelut	Hallintojohtaja
Sivistystoimen hallinto	Sivistysjohtaja
Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatuksen johtaja
Esiopetus	Sivistysjohtaja
Perusopetus	Sivistysjohtaja
Aamu- ja iltapäivätoiminta	Aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattori (nimetään lukuvuosittain)
Lukiokoulutus	Lukion rehtori
Vapaa-aikapalvelut	Sivistysjohtaja
Kansalaisopisto	Kansalaisopiston rehtori
Kirjasto	Kirjaston johtaja
Kulttuuri	Kansalaisopiston rehtori
Liikuntapalvelut	Liikuntasihtööri
Hyvinvointipalvelut	Hyvinvointityöntekijä
Nuorisopalvelut	Vapaa-ajan ohjaaja
Teknisen hallinto	Tekninen johtaja
Yhdyskuntasuunnittelu	Tekninen johtaja
Kiinteistötoimi	Tekninen johtaja
Puistot ja yleiset alueet	Kiinteistöpäällikkö
Kunnallistekniikka	Kiinteistöpäällikkö
Tilapalvelut	Kiinteistöpäällikkö
Ruoka- ja siivouspalvelut	Ruokapalvelupäällikkö
Ruokapalvelut	Ruokapalvelupäällikkö
Siivouspalvelut	Siivoustyönohjaaja
Muu toiminta	Tekninen johtaja
Rakennusvalvonta	Rakennustarkastaja

4.6 Talouden tasapainottamista koskeva sääntely

Kuten kappaleessa 4.1 todettiin, taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen ja kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Taloussuunnitelmassa kunnan tulee päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona kateetaan.

Uuden kuntalain voimaantulon myötä alijäämän kattamisvelvollisuus koskee myös kuntayhtymiä, jolloin kuntien ja kuntayhtymien alijäämiä koskevat samat velvoitteet. Kuntayhtymät voivat jatkossa olla kuntien tapaan arviointimenettelyn kohteena. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vain kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää, ei konsernitaseeseen alijäämää.

Alijäämän kattamisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä on tiukennettu niin, että alijäämä tulee kattaa määräajassa eikä kattamista voida enää siirtää erillisellä toimenpideohjelmalla katettavaksi taloussuunnitelmavuosien yli. Samalla erillisestä toimenpideohjelmasta on luovuttu ja yksilöidyt tasapainottamistoimenpiteet hyväksytään jatkossa taloussuunnitelmassa.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamisessa. Tarkastuslautakunnan tulee arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

Kuntalain määräyksillä on pyritty lisäämään talouden suunnitelmallisuutta sekä selkeyttämään ja täsmentämään kunnan talouden tasapainosääntelyä erityisesti tilanteessa, jossa kunnan kertynyt alijäämä on määrältään merkittävä. Kunnalla on ehdoton tasapainovaatimus taloussuunnittelussa alijäämätilanteessa: taloudeltaan alijäämäisen kunnan tulee katkaista alijäämän lisääntyminen enintään neljässä vuodessa laatimalla tasapainossa oleva tai ylijäämäinen taloussuunnitelma.

5 VIEREMÄN KUNNAN KONSERNI JA KONSERNIYHTIÖT

5.1 Kunnan organisaatio

Vieremän kunnan organisaatorakennetta päivitettiin 1.6.2017 alkaen uuden kuntalain ja Vieremän kunnan uuden hallintosäännön astuttua voimaan.

Vieremän kunnan luottamushenkilöorganisaatio koostuu kunnanvaltuustosta, kunnanhallituksesta, keskusvaalilautakunnasta, tarkastuslautakunnasta, sivistyslautakunnasta, teknisestä lautakunnasta, tiejaostosta, henkilöstöjaostosta sekä kaavoitus- ja maankäyttötoimikunnasta.

Kunnan palvelutoiminta muodostuu hallinnon, sivistyksen ja teknisen toimialoista. Päävastualueet on jaettu tulosalueisiin.

Kunnan organisaatorakenne on liitteenä.

5.2 Kuntakonserni

Konserniin kuuluvat yhteisöt toimivat osaltaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteuttajina. Kuntakonsernin taloutta suunnitellaan ja hoidetaan kokonaisvaltaisesti.

Kuntakonserniin kuuluvien kuntayhtymien osalta kunnan konsernille asettamista tavoitteista sovitaan kuntayhtymien osalta erikseen ja tavoitteet ilmaistaan talousarvion tulosalueiden tavoitteiden yhteydessä.

Kunnan konsernirakenne on liitteenä.

5.3 Tärkeimpien konserniyhtiöiden tavoitteet

5.3.1 Vieremän Lämpö ja Vesi Oy

Toiminta-ajatus

Vuoden 2007 alusta perustetun Vieremän Lämpö ja Vesi Oy:n tavoitteena on Vieremän kunnan keskustaajaman kaukolämpö- ja vesihuoltotoimintojen (talous- ja jätevesi) hoitaminen. Toimialana on lämmön tuotanto sekä myynti; jätevesien vastaanottaminen sekä niiden johtaminen puhdistettavaksi, pääosin kunnanvaltuuston määrittelemältä kunnan keskustaajaman vesihuoltolaitoksen toimialueelta; talousveden hankkiminen ja johtaminen em. alueella. Lisäksi yhtiö vastaa kunnan alueen vesihuoltolaitoksille (vesiosuuskunnat) talousveden toimittamisesta sekä osallistuu haja-asutusalueen jätevesiverkoston kehittämiseen, kunnan puolesta Ylä-Savon Vesi Oy:n osakassopimuksen mukaan.

Yhtiö on perustettu hoitamaan ja ylläpitämään lämpöenergia-, talousvesi- ja jätevesihuoltoa sekä rakentamaan ja hankkimaan tarvittavia laitteistoja, putkistoja, tiloja, koneita ja kiinteistöjä. Vuoden 2014 alusta yhtiö on aloittanut hoitamaan Vieremän Hakatalojen kiinteistöhuollon. Yhtiö tavoittelee jatkossa entistä enemmän kuntalaisille suunnattujen palveluiden myyntiä, lähinnä luvanvaraisten putki- ja sähkötöiden toteuttajana.

Ennuste liikevaihdon kehittymiselle

Vuosi 2024 2,1 milj. Euroa (TA23 2,1 milj. Euroa)

Yhtiön kassavirran tulee olla positiivista, alueellisesti kilpailukykyisillä kuluttajahinnoilla. Lisäksi yhtiön tulee pystyä maksamaan suunnitellusti lämpölaitoksen laajennuksen johdosta otetut lainat, sekä kunnalle yhtiön perustamisvaiheessa syntynyt velka.

Kaukolämmön myynnin sekä veden ja jäteveden kulutuksen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Jätevesien käsittelyyn johdettavien hulevesien vähentämiseksi on panostettava edelleen.

Kaukolämpökeskus tuottaa lähes kaiken lämmön bioenergialla. Lisäksi käytössä on myös lämpöpumpulla varustettu savukaasupesuri. Bioenergiatavoite on saavutettu, koska öljyllä

on tuotettu ainoastaan koko energiasta alle 1 %. Öljyä käytetään vain häiriö- ja huoltotilanteissa. Vuoden 2024 kuluessa varavoimaa korvataan biokaasulla, jolloin öljyn käyttö lähes loppuu.

Jatketaan biokaasukulttuurin luomista, kaasutankkausaseman kehittämistä ja biokaasuverkoston luomista.

Yhtiö panostaa voimakkaasti Vieremältä hankitun metsähakkeen käyttöön sekä kehittää edelleen kierrätyspuun polttoa. Kierrätyspuun osuus on lisääntynyt merkittävästi ja on jo noin 15 % hakekäytöstä.

Kaukolämpö-, vesi- ja jätevesilinjoja rakennetaan ja saneerataan tarpeen mukaan.

Yhtiön vakituisen henkilökunnan määrä on 1 + 4. Tarkoitus on rekrytoida uusi laitosmies kiinteistönhoitoon- Kirjanpito- ja asiakaslaskutus sekä asiakaslaskutus ostetaan Tilitoimisto Rönkkö Oy:ltä.

Tavoitteena yhtiöllä on tuottaa palvelut tehokkaasti ja toimintavarmasti niin kaukolämmön kuin vesihuollon osalta.

Jatketaan alueellista vesihuoltoselvitystä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Kaukolämpölaitoksen suuri häiriö; ongelmia polttoaineen saatavuudessa tai kaukolämpörunkoverkon suuri vuoto.
- Vesihuollon toimintahäiriö
- Kapea organisaatio, joka voi vaikeuttaa toimintaa henkilöstön poissaolojen aikana.
- Biokaasuterminaalien laaja häiriö

Kunnan asettamat tavoitteet

- Huoltovarmuus - reagointi ja ylläpito
  - Bioenergia-kokonaisuuden kehittäminen (lähellä tapahtuva toiminta ja sen kehittäminen).
- Projektin rahoituksen turvaamiseksi osinkotavoitetta ei aseteta toistaiseksi.

5.3.2 Vieremän Toimitilat Oy

Toiminta-ajatus, toiminnan painopistealueet

Vieremän Toimitilat Oy rakennuttaa, vuokraa/myy teollisuuskiinteistöjä yritysten tarpeisiin Vieremän kunnassa kunnan elinkeinojen kehittämiseen liittyen.

Yhtiöllä on omistuksessaan useita teollisuushalleja, joiden pinta-ala yhteensä on 21 942,5 k-m². Kaikki tilat ovat käytössä pitkäaikaisilla vuokra- tai lunastussopimuksilla viidelle eri yritykselle.

Yhtiö on pystynyt hoitamaan taloudelliset velvoitteensa hyvin sekä merkittävän vieraan pääoman lyhentämisen ajallaan ja suunnitelman mukaan. Osuuspankkien (Pohjois-Savon Op, Ylä-Savon Op ja Op yritys pankki Oyj) myöntämät lainat ovat pääosin korkosuojattuja. Kuntarahoituksen ja Finnveran lainat ovat sidottu pitkäaikaisiin kiinteisiin korkoihin.

Yhtiön rakennukset ovat vakuutettu Pohjola-yhtiössä. Yritykset ovat hoitaneet vastuunsa yhtiöön nähden sopimuksiensa mukaisesti.

Maksuliikenteen sekä kirjanpidon hoitaa Tilitoimisto Rönkkö Oy.

Talouden keskeiset luvut

Yhtiön liikevaihdon suunnitelma-ajan vuositasolla n. 1,3 miljoonassa eurossa, alv 0 %. Yhtiön omavaraisuusaste on vähintään 20 %. Yhtiön merkittävän vieraan pääoman pienentäminen laaditun suunnitelman mukaan. Yhtiön omavaraisuuden vahvistaminen yhtiön talouden kannalta on erittäin tärkeää.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Mahdollisista markkinatilannevaihteluista johtuva asiakasyritysten maksukyvyyn yllättävä heikkeneminen.
- Kumppanuusyrittäjäskylässä harjoitettavan liiketoimintasektorin kohdentuminen yhdellä teollisuuden alalla.
- Yhtiön omavaraisuusaste.
- Globaalin turvallisuus- ja taloustilanteen mahdolliset vaikutukset korkoihin ja kumppanuusyrittäjäskylän markkinoihin.
- Kumppanuusyrittäjäskylän alihankintaverkosto ei pysty vastaamaan kysynnän kasvuun,

mikä voi aiheuttaa tuotannon siirtymistä pois Vieremältä.

- Yhtiön toimintakyvyn laskeminen – kapea organisaatio (henkilöriski).

Kunnan asettamat tavoitteet

- Teollisuuden toimintaedellytysten kehittäminen (logistiikka, huolto, koulutus, tutkimus & kehittäminen)
- Projektin johtamispalvelut/rakentaminen
- Yhtiön omavaraisuuden vahvistaminen
- Osinkotavoite on 50 000 €/vuosi

5.3.3 Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalot

Toiminta-ajatus

Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalot on kokonaan Vieremän kunnan omistama vuokrataloyhtiö, jonka toimialana on omistaa, hallita ja ylläpitää kiinteistöjä Vieremän kunnan alueella sekä rakennuttaa taloja omiin tarpeisiinsa. Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalojen palveluksessa ei ole omaa henkilökuntaa.

Vuoden 2023 lopussa yhtiöllä on 239 vuokrahuoneistoa, jotka sijaitsevat 25 eri osoitteessa. Lisäksi yhtiö omistaa kokonaan Asunto Oy Linran (5/5 asuntoa) osakekannan, As Oy Vieremän Lampitien (1/9 asuntoa) osakekannasta sekä yhden osakehuoneiston As Oy Harjupolku Vieremästä. Vuokrattavaa pinta-alaa oli yhteensä 13 126,00 m², joka koostuu 45 yksiosasta, 160 kaksiosasta, 29 kolmiosta ja viidestä neliöstä.

Toiminnan painopistealueet ja tavoitteet

Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalojen tavoitteena on tarjota monipuolisesti hyväkuntoisia ja sijainniltaan viihtyisiä vuokra-asuntoja siten, että kysynnän ja tarjonnan tasapaino säilyy. Lisäksi Hakataloilla on seuraavia toiminnallisia tavoitteita:

- Vuokra-asuntojen uustuotanto ja peruskorjaukset toteutetaan siten, että talouden tasapaino säilyy
- Talouden tasapainosta huolehditaan minimoimalla vuokratappiot
- Vuokrataso pidetään kohtuullisena

- Perusparantaminen on suunnitelmallista
- Asukasvalinnoissa otetaan huomioon asukkaan tarve

Kiinteistö Oy Vieremän Hakatalojen ja Vieremän kunnan teknisen lautakunnan välisen sopimuksen mukaisesti kiinteistöjen isännöinti siirtyi teknisen toimen hoidettavaksi 1.11.2010. Kiinteistönhoito siirtyi vastaavasti Vieremän Lämpö ja Vesi Oy:n hoidettavaksi 1.1.2014.

Talouden keskeiset luvut

Yhtiön pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä on noin 4,8 miljoonaa euroa ja keskivuokra vuonna 2024 tulee olemaan 9,46 euroa/m²/kk. Osassa vuokrasopimuksissa vuokraan sisältyy myös vesimaksu, jonka vaikutus on keskimäärin 0,74 euroa/m²/kk. Uusissa vuokrasopimuksissa olemme kuitenkin ottaneet käyttöön kulutukseen perustuvaa vesilaskutusta.

Kiinteistön tuottojen arvioidaan olevan vuonna 2024 1 483 020 euroa, jolla tavoitellaan 0 euron tulosta. Poistot ovat 229 740 euroa, asuintalovaraus 290 302,00 euroa ja lainanlyhennykset 520 042,84 euroa.

Vuokria tullaan korottamaan 0,10 €/m²

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Teollisuuden työtilanteen nopea heikkeneminen, joka heijastuu nopeasti Hakatalojen käyttöasteeseen.
- Kunnan laskeva asukasmäärä, joka voi myös vaikuttaa Hakatalojen käyttöasteeseen.
- Rakennuskannassa ilmenevät ongelmat (sisäilmaongelmat, vesivahingot tms.), jotka aiheuttavat kustannuksia ja vähentävät tarjolla olevaa asuntokantaa.
- Kapea organisaatio, joka voi vaikeuttaa toimintaa henkilöstön poissaolojen aikana.

Riskeihin varaudutaan toteuttamalla vuokra-asuntojen uustuotanto ja peruskorjaukset siten, että talouden tasapaino säilyy. Lisäksi kiinteistöt ovat kattavasti vakuutetut.

Kapeaan organisaatioon varaudutaan sovitulla sijaisjärjestelyillä.

Kunnan asettamat tavoitteet

- saneerauskohteen loppuunsaattaminen (sisäpuoliset työt)
- Olemassa olevan asuntokannan tilannekuvan ylläpitäminen ja kehittäminen

6 KÄYTTÖTALOUSOSA

11 Keskusvaalilautakunta

12 Tarkastuslautakunta

13 Kunnanhallitus

30 Sivistyslautakunta

50 Tekninen lautakunta

Toimintakate/käyttötalous netto €

		TP 2022	TA 2023	LTK 2024	Muutos %
Keskusvaaliitk	110 Vaalit	-3 629	-25 590	-25 490	-0,4
Tarkastusltk	120 Tilintarkastus	-24 802	-22 090	-22 100	0,0
Kunnanhallitus	130 Yleishallinto	-913 668	-1 238 616	-1 042 000	-15,9
	140 Talous- ja henk.hallinto	-253 643	-350 030	-349 950	0,0
	150 Elinkeinojen kehittäminen	-97 826	-144 704	-159 760	10,4
	170 Työllisyyspalvelut	-389 779	-580 488	-619 020	6,6
	180 Terv. ja hyvinvoinnin edistäminen	-14 459 753	-472 271	0	-100,0
	190 Maaseutupalvelut	-109 386	-122 000	-124 000	1,6
	Yhteensä	-16 224 056	-2 908 109	-2 294 730	-21,1
Sivistysltk	300 Sivistystoimen hallinto	-88 822	-91 007	-94 835	-4,2
	310 Varhaiskasvatus	-1 327 600	-1 431 577	-1 526 870	6,7
	320 Esiopetus	-249 786	-306 006	-295 642	-3,4
	330 Perusopetus	-2 789 525	-3 075 103	-3 052 147	-0,7
	340 Aamu- ja iltapäivätoiminta	-63 517	-103 830	-109 620	5,6
	350 Lukiokoulutus	-558 508	-568 788	-564 794	-0,7
	360 Vapaa-aikapalvelut	-583 314	-685 689	-756 092	10,3
	Yhteensä	-5 661 069	-6 262 000	-6 400 000	2,2
Tekninen Itk	500 Teknisen hallintopalvelut	-620 432	-340 552	-280 470	-17,6
	510 Yhdyskuntasuunnittelu	-3 114	-20 400	-20 400	0,0
	520 Kiinteistötoimi	17 737	8 700	8 700	0,0
	530 Puistot ja yleiset alueet	-76 469	-126 642	-154 020	21,6
	540 Kunnallistekniikka	-234 270	-238 544	-250 470	5,0
	550 Tilapalvelu	-366 843	-639 950	-626 535	-2,1
	560 Ruoka- ja siivouspalvelut	-646 103	-726 877	-753 300	3,6
	600 Rakennusvalvonta	-64 331	-76 597	-82 540	7,8
	620 Energiahuolto	-24 511	-10 000	-32 000	220,0
	630 Ympäristöterveyspalvelut	0	0	-395 700	
	Yhteensä	-1 969 313	-2 170 860	-2 586 735	19,2
Toimintakate yhteensä		-23 882 870	-11 388 649	-11 329 055	-0,5

Toimielin: Keskusvaalilautakunta

Tulosalue: Vaalit

Tilivelvollinen: Hallintojohtaja

Tilitunnus: 110

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Eduskuntavaalien, tasavallan presidentin vaalin, kuntavaalien, aluevaalien ja Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalien toimittamisesta kunnassa huolehtii valtuuston vaalilain (714/1998 13 §) nojalla toimikaudekseen asettama kunnan keskusvaalilautakunta.

Toimintastrategia:

Keskusvaalilautakunta hoitaa vaalien valmistelutoimenpiteet, vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät, ennakoäänestysasiakirjojen käsittelyn, alustavan ääntenlaskennan tiedotukseen liittyvät tehtävät sekä vaalien jälkitoimenpiteet. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta sekä ääntenlaskentaan ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvistä tehtävistä.

Toimintaympäristön muutos:

Vuonna 2024 toimitetaan kahdet yleiset vaalit; Tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali) sekä Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (europarlamenttivaalit).

Presidentinvaalin vaalipäivä on sunnuntaina 28.1.2024. Ennakoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 17. - 23.1.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin).

Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali (toinen kierros), sen vaalipäivä on sunnuntaina 11.2.2024. Ennakoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 31.1. - 6.2.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin).

Europarlamenttivaalien vaalipäivä on sunnuntaina 9.6.2024. Ennakoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5. - 4.6.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin).

Sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleista äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Jos presidentinvaalissa toimitetaan kaksi vaalia, korvaus suoritetaan kaksinkertaisena.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
				2024	2025	2026
Vilkasäänestys-aktiivisuus						
	äänestyspros./aluev. 2022	46				
	äänestyspros./edusk. 2023		68			
	äänestyspros./presidentinv. 2024			68		
	äänestyspros./EU-vaalit 2024			68		
	äänestyspros./kuntav. 2025				68	
	äänestyspros./aluev. 2025				68	
	ei säännön mukaisia vaaleja 2026					0

Kysyntä- ja laajuustiedot:		TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
				2024	2025	2026
Äänioikeutettuja						
	aluevaaleissa 2022	2854				
	eduskuntavaaleissa 2023		2900			
	presidentinvaaleissa 2024			2900		
	europarlamenttivaaleissa 2024			2900		
	kuntavaaleissa 2025				2900	
	aluevaaleissa 2025				2900	
	ei säännön mukaisia vaaleja 2026					0
Äänestysalueita		1	1	1	1	1

110 VAALIT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	7 706	0	13 000	13 000	0
Toimintamenot	-11 335	-25 590	-38 490	-39 660	0
Toimintakate (Netto)	-3 629	-25 590	-25 490	-26 660	0
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-495	-1 327	-2 604	-2 600	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-11 830	-26 917	-41 094	-42 260	0

Toimielin:	Tarkastuslautakunta
Tulosalue:	Tilintarkastus
Tilitunnus	120

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalaissa ja kunnan hallintosäännössä. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Lautakunta seuraa ja arvioi valtuuston sekä kuntakonsernin asettamien taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista, sekä arvioi talouden tasapainotuksen, taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä ja toteutumista, mikäli kunnan taaseessa on kattamatonta alijäämää. Tarkastuslautakunta laatii vuosittain arviointikertomuksen, joka käsitellään kunnanvaltuustossa ja arvioi siinä kunnanhallituksen hyväksymää tilinpäätöstä, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista, arvion toiminnan tulokellisuudesta sekä palvelujen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja se voi pyytää tilintarkastajalta selvi-tyksiä sekä antaa tilintarkastajalle erityisiä ohjeita.

Mikäli tilintarkastuskertomus sisältää muistutuksen, tarkastuslautakunnan tehtävänä on hankkia asianomaisen selitykset ja kunnanhallituksen lausunto sekä seurata, mitä toimen-piteitä ilmoitukset epäkohdista koskevista asioista aiheuttavat. Tarkastuslautakunnan tehtä-vät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne edellyttävät koko lautakunnan ratkaisuja. Tarkastus-lautakunta voi esittää tarkastukseen vuosittain painopistealueita, joita se pitää tarpeellisina tarkastuksen tehostamiseksi.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

Kunnan ja kuntakonsernin hallinnon ja talouden valvonta ja tarkastus järjestetään kuntalain ja valtuuston hyväksymän hallintosäännön mukaan. Tilintarkastus suoritetaan hyvän tilintar-kastustavan mukaan. Valtuustokaudella käydään läpi kunnan ja kuntakonsernin toiminta ja talous mahdollisimman tarkalla tasolla, tavoitteena on kunnan osalta kustannuspaikkataso. Vuoden 2024 tarkastelussa on erityisesti kunnan kiinteistöt ja kiinteistöstrategia.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Toiminnan laillisuuden turvaaminen ja julkinen luotettavuus	Vastuullisen tilintarkastajan tarkastuspäiviä/vuosi	13	8	8	8	8
Kirjanpidon oikeellisuuden varmistaminen	Ltk:n kokoukset/vuosi	8	6	6	6	6

120 TILINTARKASTUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	-24 802	-22 090	-22 100	-22 770	-23 210
Toimintakate (Netto)	-24 802	-22 090	-22 100	-22 770	-23 210
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-1 082	-1 146	-1 495	-1 500	-1 500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-25 884	-23 236	-23 595	-24 270	-24 710

Toimielin: Kunnanhallitus
Tulosalue:
Tilivelvollinen: Hallintojohtaja
Tilitunnus: 13

Palvelu/toiminta-ajatus:

- Luoda luottamushenkilö- ja virkamiesjohdolle edellytykset tehokkaaseen ja tulokselliseen toimintaan tuottamalla taloudellisesti tarpeen mukaiset hallinto- ja toimistopalvelut.
- Luoda käytännön toimintaedellytykset valtuuston ja kunnanhallituksen sekä sen alaisten toimielinten toiminnalle.
- Vastata tukipalveluiden tuottamisesta kunnan muille palveluille, jotta ne voivat suoriutua peruspalvelutehtävästään.
- Vieremän kunnan taloussuunnittelu ja taloushallinnon koordinointi.
- Vieremän kunnan henkilöstöhallinnon suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen.
- ICT-asioista vastaaminen ja niiden kehittäminen.
- Tietosuoja- ja tietoturva-asioiden koordinointi.
- Elinkeino-ohjelman painopisteiden seuranta, koordinointi ja toteuttaminen.
- Työllisyyden edistäminen.

Toimintastrategia:

- Toiminnan peruseriaatteena on asiakaslähtöinen ajattelutapa, ammattitaidon ylläpitäminen ja tietotaidon lisääminen koulutuksen ja työssä oppimisen kautta.
- Palvelutarpeet täytetään käyttämällä resursseja kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.
- Yhteistyön toteuttaminen seudullisesti ja maakunnallisesti muiden kuntien ja eriyösryhmien kanssa.
- Henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen ja työssä jaksamisen tukeminen sekä esimiestyöskentelyn kehittäminen.

Toiminnan painopistealueet:

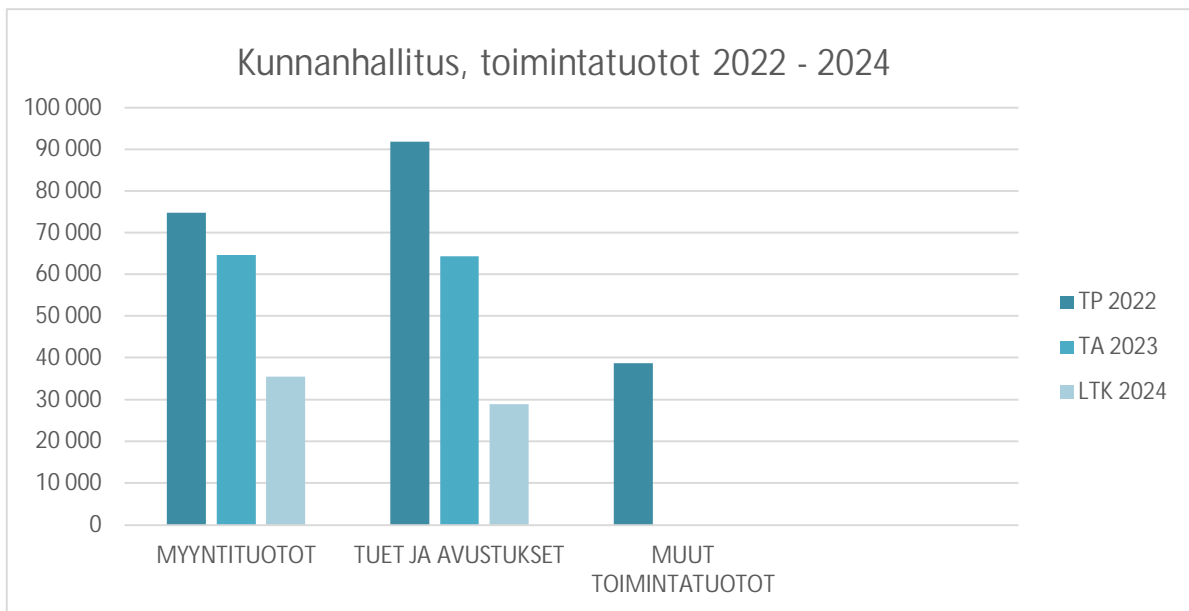
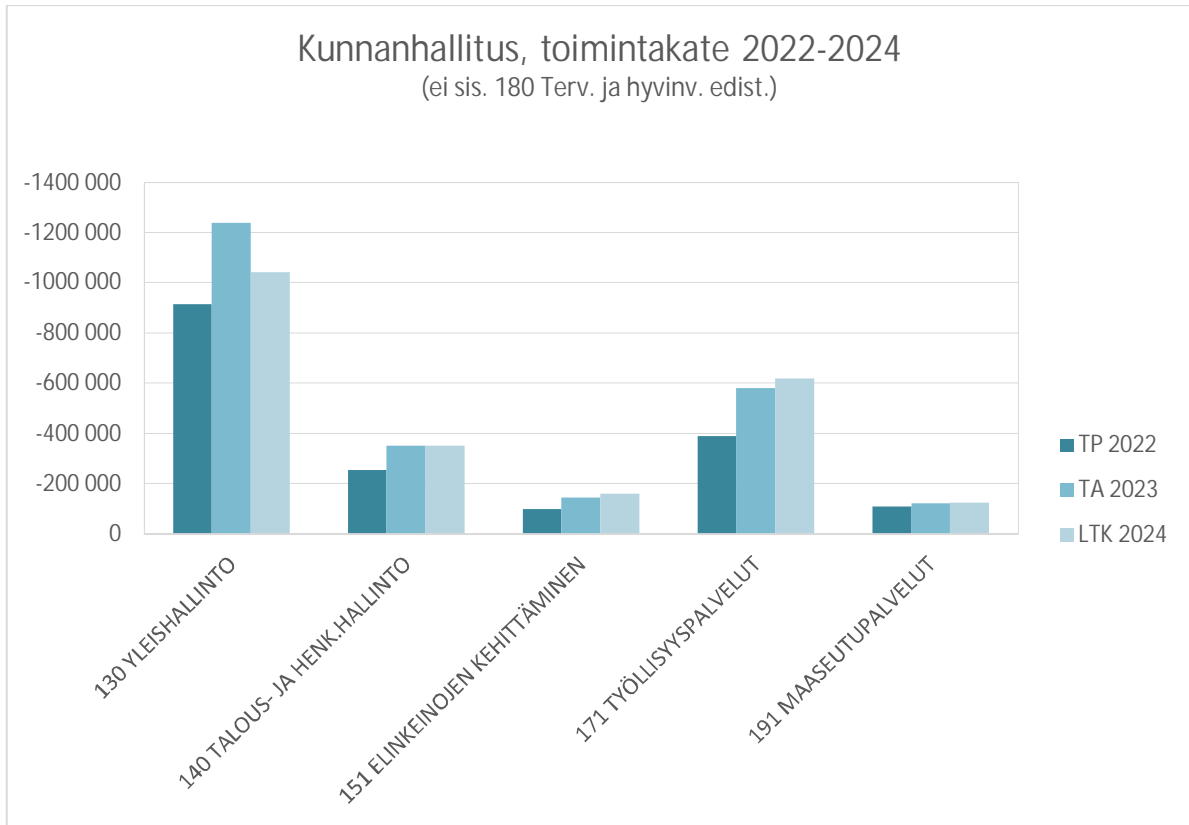
- Kuntatalouden pitäminen tasapainossa suunnitelmakaudella.
- Henkilöstön toimintakyvyn ja työhyvinvoinnin tukeminen ja kehittäminen.
- Tiedonhallinnan sekä digitaalisten palveluiden kehittäminen.
- Työllisyyden edistäminen eri keinoin yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

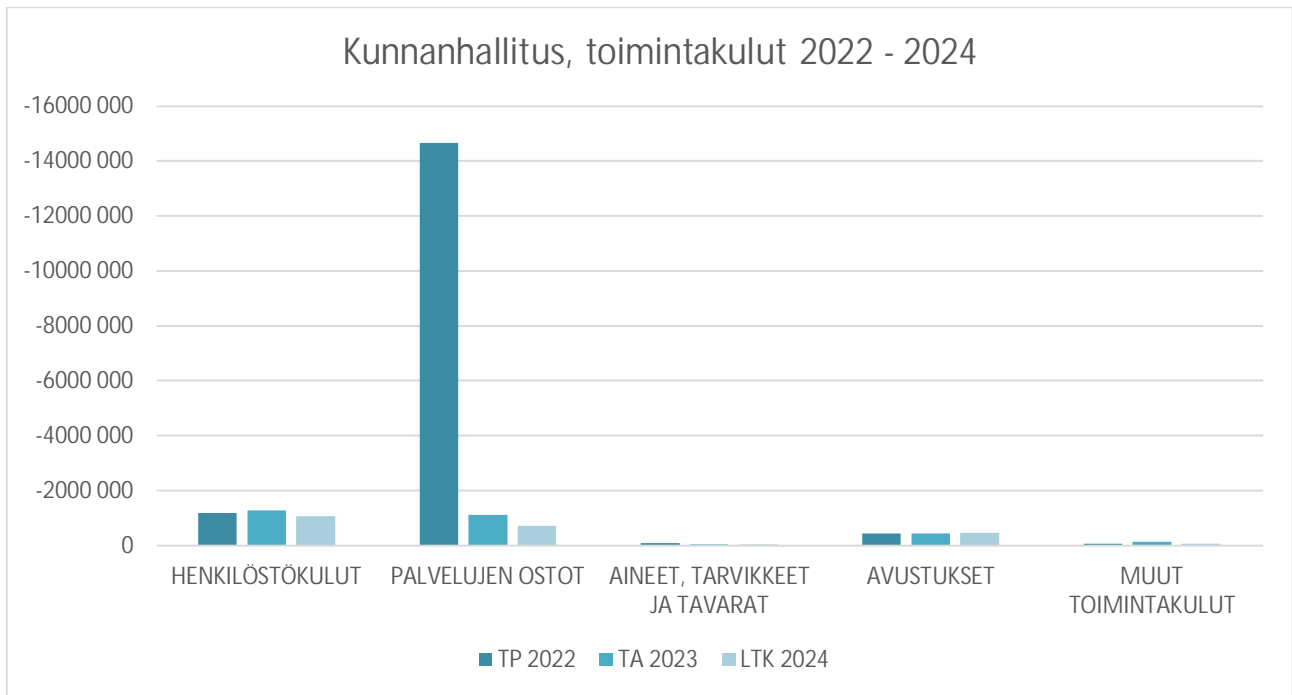
Toimintaympäristön muutos:

- TE-palveluiden siirtyminen kunnille v. 2025.
- Ympäristöterveyspalvelujen siirtyminen tekniselle lautakunnalle

13 KUNNANHALLITUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	205 287	129 102	64 200	64 200	64 200
Toimintamenot	-16 429 343	-3 037 211	-2 358 930	-2 734 650	-2 781 040
Toimintakate (Netto)	-16 224 056	-2 908 109	-2 294 730	-2 670 450	-2 716 840
Sisäiset menot	-42 856	-51 338	-50 191	-51 690	-52 730
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-12 562	-75 552	-23 200	-39 700	-46 000
Muut laskennalliset kustannukset	-72 601	-75 591	-91 867	-91 900	-91 900
Laskennalliset tuotot	523 110	719 169	749 061	749 100	746 500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-16 034 252	-2 520 523	-1 775 127	-2 168 840	-2 225 170

Toimielin: Kunnanhallitus
Tulosalue Yleishallinto
Tilivelvollinen: Hallintojohtaja
Tilitunnus: 130

Toiminta-ajatus:

Yleishallinnon toiminnan tavoitteena on luoda luottamushenkilö- ja virkamiesjohdolle sekä muille organisaation yksiköille edellytykset tehokkaaseen ja tulokselliseen toimintaan tuottamalla taloudellisesti tarpeen mukaiset tukipalvelut. Tukipalvelut sisältävät asianhallinta- ja arkistotoimen palvelut, monistuspalvelut, tietohallinnon koordinoinnin ja kehittämisen sekä postituksen. Lisäksi yleishallinto vastaa valtuuston ja kunnanhallituksen sekä sen alaisten toimielinten päätösten valmistelusta ja toimeenpanosta.

Toimintaympäristön muutos:

- Uusi kustannuspaikka 1326 Kotoutumisen edistämisen ja maahanmuuton palvelut 1.1.2024 alkaen tulosalueen 180 poistuessa, kun ympäristöterveyspalvelut siirtyvät 1.1.2024 lukien teknisen lautakunnan alle
- Konsernisihteerin siirtyminen elinkeinotoiminnasta

Tavoitteiden kohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Kunnan konserniyhteisöjen toiminnan taloudellisuus- ja tuloksellisuus; valvonnan ja raportoinnin säännöllisyys	Osavuosisikatsaukset kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle	4	4	4	4	4
Päätettävien asioiden valmistelu tehokasta, tuloksellista sekä annettujen säädösten mukaista.	Valtuuston päätökset (kp/v): oikaisut/valitukset Kunnanhallituksen päätökset (kpl/v): hyv. oikaisut/valitukset	0	0	0	0	0
		0	<5	<5	<5	<5
Valtuusto	Kokouksia/v	7	6	6	6	6
	Käsiteltyjä asioita/v	78	70	70	70	70
	Seminaareja/v	4	2	2	2	2
	Osallistumisprosentti	90,48	99	99	99	99
Kunnanhallitus	Kokouksia/v	18	18	18	18	18
	Käsiteltyjä asioita/v	286	300	300	300	300

Tavoitteiden kohde	Suunnitelma tavoitteen toteutumiseksi
Asianhallinnan kehittäminen	<p>2024 Sähköisen allekirjoituksen (Visma sign) laajentaminen eri toimielimissä sekä sopimusten ym. asiakirjojen sähköisen allekirjoituksen käytön lisääminen</p> <p>2024 Uuden arkistolain tuomat toimenpiteet</p>
Tietohallinnon kehittäminen	<p>2024 Kunta osallistuu aktiivisesti ICT-asioihin liittyvään kehittämistyöhön yhdessä muiden Ylä-Savon kuntien kanssa</p> <p>2024 Modernien tietotyön tapojen kehittäminen</p> <p>2024 Sähköisten palveluiden ja digitalisaation kehittäminen eri asiakasryhmät huomioon ottaen (esim. palvelutietovaranto, suomi.fi), huomioiden digipalvelulain vaatimukset</p> <p>2024 EU:n tietosuojasetuksen ja tietosuojalain aiheuttamat toimenpiteet</p> <p>2024–2025 Tiedonhallintalain aiheuttamat toimenpiteet</p> <p>2024 Verkkopalveluiden saavutettavuuden kehittäminen (saavutettavuusdirektiivi ja laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta)</p>
Viestintä ja tiedottaminen	<p>Kunnan uusien kotisivujen ja intranetin käyttöönotto ja päivittäminen.</p> <p>Graafisen ilmeen päivittäminen kaikkiin kunnan materiaaleihin.</p>
Kuntalaisten sitouttaminen ja osallistaminen	<p>Osallistava budjetointi (30 000 euron määräraha)</p>
Avustusten lisäykset	<p>Kerttu Niskasen sponsorituen jatkaminen (10 000 euroa).</p> <p>Veteraanien ja heidän leskien vapaaehtoisten kuntoutustukien jatkaminen.</p> <p>Vauvarahan jatkaminen (30 000 euroa/vuosi).</p> <p>Varautuminen muihin mahdollisiin yleisavustuksiin (10 000 euroa/vuosi).</p>

Tuotantotekijät/suoritteet	TP 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026
Valtuusto					
– jäseniä	21	21	21	21	21
Yleishallinto					
– henkilöstö	4	4	4	4	4
Opetuskäytössä olevat työasemat, kpl	280	380	380	400	400
Hallinnon käytössä olevat työasemat, kpl	73	77	77	77	77
Luottamushenkilöiden käytössä olevat työasemat ja tabletit, kpl	33	34	34	34	34

130 YLEISHALLINTO	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	71 359	35 200	35 400	35 400	35 400
Toimintamenot	-985 027	-1 273 816	-1 077 400	-1 108 790	-1 131 390
Toimintakate (Netto)	-913 668	-1 238 616	-1 042 000	-1 073 390	-1 095 990
Sisäiset menot	-26 693	-35 147	-34 214	-35 220	-35 930
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-12 562	-68 882	-23 200	-36 400	-39 400
Muut laskennalliset kustannukset	-22 578	-27 901	-30 546	-30 600	-30 600
Laskennalliset tuotot	253 102	346 278	383 134	383 100	380 500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-793 759	-1 059 468	-782 226	-827 910	-856 820

Toimintakate kustannuspaikoittain v. 2024:

1311 Kunnanvaltuusto	61 235 €
1313 Kunnanhallitus	170 880 €
1314 Kunnanjohtaja	126 685 €
1315 Hallintopalvelut	335 520 €
1321 Avustukset	155 400 €
1322 Jäsenmaksut ja maksuosuudet	103 000 €
1324 Muu yleishallinto	69 500 €
– sis. verotuskustannukset 40 000 €	
1325 Toimikunnat, kansalaisvaikuttaminen	14 280 €
1326 Kotoutumisen edist. ja maahanm. palvelut	5 500 €

1321 Avustukset:

– Veteraanien kuntoutukseen	3 000 €
– Yhteisö + järjestöavustukset	99 900 €
– Avustukset kylätoimikunnille	11 000 €
– Avustus kyläkaupan kuljetustukeen	1 500 €
– Yleisavustukset kh:n erillispäätöksellä	10 000 €
– Vauvaraha	30 000 €

yhteensä 155 400 €

1322 Jäsenmaksut ja maksuosuudet:

– Pohjois-Savon liitto, jäsenmaksuosuus ja kehittämisrahasto-osuus	35 000 €
– Suomen Kuntaliiton jäsenmaksuosuus	11 000 €
– Veturi-raha, 3 €/asukas	11 622 €
– Erillisellä kunnanhallituksen päätöksellä kuntastrategian ja elinkeino-ohjelman mukaisen kehittämiseen	28 878 €
– muut jäsenmaksut ja maksuosuudet	16 500 €

yhteensä 103 000 €

1325 Toimikunnat, kansalaisvaikuttaminen:

– Ikäihmisten- ja vammaisneuvosto	7 210 €
– Muut toimikunnat	7 070 €

yhteensä 14 280 €

Toimielin: Kunnanhallitus
Tulosalue: Talous- ja henkilöstöhallinto
Tilivelvollinen: Hallintojohtaja
Tilitunnus: 140

Toiminta-ajatus:

Talous- ja henkilöstöhallinto vastaa koko kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon palveluista. Taloushallinnon palvelut kattavat talouden koordinoinnin eli talouden suunnittelun, seurannan ja tilinpäätöksen.

Henkilöstöhallinnon palveluilla tarkoitetaan palvelussuhdeasioita, palkanlaskentaa sekä henkilöstöasioiden suunnittelua, ohjeistusta ja kehittämistä.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Kiinnitetään erityistä huomiota henkilöstön toimintakykyyn mm. työkykyä ylläpitävän toiminnan vuosiohjelman toimenpiteiden toteuttaminen	-henkilöstön sairauspoissaolopäivät/hlö/vuosi -työhyvinvointikysely	16,4 1	10,0 1	10,0 1	10,0 1	10,0 1
Sisäisen valvonnan ja raportoinnin säännöllisyys ja ajantasaisuus	- osavuosikatsaukset valt.	4	4	4	4	4
	- kuukausiraportit/khall	12	12	12	12	12

Tavoitteen kohde	Suunnitelma tavoitteen toteutumiseksi
Taloushallinnon kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Poistojen simulointi talousarvioon - Taloushallinnon järjestelmien tehostaminen - Ostolaskujen automaattitiliöinti - Sähköiset myyntilaskut
Talousraportoinnin kehittäminen	Uuden talousraportointityökalun hankkiminen ja tutkihallinto.fi- sivuston aiempaa parempi hyödyntäminen; monipuolisemmat ja selkeämmät osavuosikatsaukset ja talousraportit
Henkilöstöhallinnon kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Kunta-alan työmarkkinasopimukset - Palkka- ja arviointijärjestelmien kehittäminen - Säännölliset kehityskeskustelut - Puuttuvien ohjeistusten laatiminen, päivittäminen ja niistä tiedottaminen
Työhyvinvoinnin kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilöstön sairaskuluvakuutuksen (terveysturva) jatkaminen: nopeampi pääsy erikoislääkärille sekä leikkausta vaativiin toimenpiteisiin ja tämän avulla työkuuntoiseksi - Uusi työterveyshuollon sopimus - Henkilöstön työpaikkaruokailun tukeminen siirretty avustuksista - Yhteistyön syventäminen työterveyshuollon kanssa; ennaltaehkäisevä työ, raportointien kehittäminen ja hyödyntäminen - Henkilöstön työhyvinvointikyselyn toteuttaminen vuosittain ja siitä seuraavat toimenpiteet yksiköittäin. - Yhteistyöryhmän hyväksymän työhyvinvointiohjelman uudistaminen ja kehittäminen (e-passin arvon kasvattaminen 50 eurosta 100 euroon, henkilöstön yhteiskäyttö kanootin hankinta, työsuhdepolkupyöräetu)

Tuotannon tekijät/suoritteet:		TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Talous- ja henkilöstö						
– henkilöstö		4	4	4	4	4
Ostolaskut	sähköiset/kaikki laskut	82 %	85 %	85 %	90 %	90 %
Myyntilaskut	sähköiset/kaikki laskut	24 %	35 %	40 %	50 %	50 %

140 TALOUS- JA HENK.HALLINTO	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	733	0	0	0	0
Toimintamenot	-254 376	-350 030	-349 950	-360 510	-367 690
Toimintakate (Netto)	-253 643	-350 030	-349 950	-360 510	-367 690
Sisäiset menot					
Sisäiset menot	-16 163	-16 191	-15 977	-16 470	-16 800
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	0	-6 670	0	-3 300	-6 600
Muut laskennalliset kustannukset	-5 646	0	0	0	0
Laskennalliset tuotot	269 806	372 891	365 927	366 000	366 000
Tehtävän kokonaiskustannukset	-6 379	0	0	-14 280	-25 090

Toimielin: Kunnanhallitus
Tulosalue: Elinkeinojen kehittäminen
Tilivelvollinen: Kunnanjohtaja
Tilitunnus: 150

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Tulosalueen tavoitteiden toteutumista seurataan yhteisöverotulojen kehityksen ja yrittäjätu-
 tyväisyyden mittareilla.

Tavoitteen kohde	Suunnitelma tavoitteen toteutumiseksi
Metalli- ja teknologia- teollisuuden toiminta- edellytykset	Vieremän kumppanuusyrittäjäkylän toimitiloja, turvallisuutta ja lo- gistiikkaa kehitetään kustannustehokkaasti. Tutkimus- ja kehi- tystoiminnan sekä koulutuksen edellytyksiä vahvistetaan yhteis- työssä yritysten kanssa. Osallistutaan seutukunnallisen osaami- sen kehittämismallin YHESSÄ-verkoston toimeenpanoon aktiivi- sesti ja edistetään TE-palvelu-uudistuksen toimeenpanoa.
Maatalous-elinkeinojen tunnettavuuden yllä- pito ja toiminta-edelly- tysten tukeminen.	Maatalouselinkeinot tuodaan esille peruskoulun opetuksessa. Luonnonvara-alan ammatillisen koulutuksen kehittämistä ediste- tään Ylä-Savossa. Laadukkaiden maaseutu- ja lomituspalvelui- den saatavuus turvataan. Maatilojen biokaasuratkaisujen synty- mistä tuetaan. Osallistutaan biokaasukumppanuusmallin raken- tamiseen Vieremälle.
Edistetään yrittäjien osaamista, verkostoi- tumista ja yrittäjähän- gen vahvistamista Vieremällä	Järjestetään yksi kaikille yrittäjille suunnattu yhteistyötilaisuus, jonka yhteydessä on mahdollisuus keskustella myös vapaamu- toisesti ja tuoda esille yhteistyömahdollisuuksia sekä kehittämis- ideoita. Tarjotaan yrittäjille neuvontaa ja hankeapua sekä osal- listutaan seutukunnalliseen yhteistyöhön aikaisempien vuosien tapaan. Vieremän palvelu- ja markkinointiryhmän toimintaa jat- ketaan. Osallistutaan Vieremän markkinointiin yhdessä yritysten kanssa. Osallistutaan matkailun edistämiseen yhdessä yritysten kanssa esimerkiksi kotieläinpihan toteutuksen myötä.

150 ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	87 809	57 000	0	0	0
Toimintamenot	-185 634	-201 704	-159 760	-164 570	-167 830
Toimintakate (Netto)	-97 826	-144 704	-159 760	-164 570	-167 830
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-8 098	-7 690	-9 884	-9 900	-9 900
Tehtävän kokonaiskustannukset	-193 733	-209 394	-169 644	-174 470	-177 730

Perustelut: Elinkeinoelämän kehittämiseen varatut määrärahat ovat nousseet vuodesta 2023. Nousu johtuu siitä, että HYVÄ-hankkeen toimintatuloa ei hankkeen päätyttyä enää ole ja palveluliikenteen osuutta on hieman kasvatettu. Kumppanuusyrittäjäkylän toimintamallien kehittämiseen on varattu 20 000 euroa. Matkailun kehittämiseen varataan 5000 euroa ja yhteismarkkinointiin 10 000 euroa. Osaamisen kehittämisen mallin toimeenpanoon varataan 1 euro/asukas YSAO:n kanssa sovitun mukaisesti. Olemassa olevien ja syntyvien yritysten toimintaedellytyksiä sekä toimintaympäristön kehittämistä valmistaudutaan strategian mukaisesti tukemaan tarvittaessa hankittavilla asiantuntijapalveluilla. Joukkoliikenteen osalta tehdään yhteistyötä sujuvien liikenneyhteyksien takaamiseksi kuntien välillä. Seudullisessa yhteistyössä varaudutaan Rautainen Savo yhteistyöhön (Kestech) ja Vieremän seuturahaosuuteen sekä seudulliseen edunvalvontayhteistyöhön. Tulosalueen puitteissa rahoitetaan kunnan ilmoitukset sekä markkinointi. Markkinoinnissa tehdään tapahtumayhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa (esimerkiksi kotieläinpiha/Riemula, toritapahtumat, kulttuuri- ja liikuntaleiri, ravit, pop-up kauppa ja muut matkailutapahtumat).

Toimielin:	Kunnanhallitus
Tulosalue:	Työllisyyspalvelut
Tilivelvollinen:	Hallintojohtaja
Tilitunnus:	170

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Työllistämisen palveluilla pyritään yhdessä eri yhteistyötahojen - TE-palvelut ja työllisyyden kuntakokeilu, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), Kela, työllisyshankkeet, Vieremän yritykset, sosiaalitoimi, terveydenhuolto ja muut mahdolliset tahot – kanssa verkostoitumalla saamaan asiakasta ja hänen tilannettaan hyödyttäviä ratkaisuja, esim. työllistyminen, koulutus tai kuntoutus. Työllistämispalveluilla ehkäistään myös syrjäytymistä. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on ensisijaisesti auttaa asiakasta työllistymään pidempiaikaisesti. Tähän tarvitaan yritysyhteistyön ylläpitämistä ja uusien kontaktien luomista Vieremän ja Ylä-Savon alueella.

Työllisyyspalvelujen henkilöstöön kuuluvat työllisyyskoordinaattori ja työnohjaaja. Työnohjaaja toimii vastuuhenkilönä teknisen toimen työllistetyille ja kuntouttavassa työtoiminnassa oleville. Työllisyyskoordinaattori kartoittaa työttömien tilanteet sekä toimii yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa. Yritysten kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeässä roolissa. Työmarkkinatuen kuntaosuutta varten määrärahavaraus (225 000 euroa) on kirjattu työllisydenhoitoon.

Toimintaympäristön muutos:

TE-palvelut siirtyvät valtiolta kuntien järjestämisvastuulle 1.1.2025. Uudistuksessa työllisyyden ja yritysten kasvua tukevat julkiset palvelut tulevat osaksi kuntien työllisyys- ja elinvoimatehtäviä. TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta. Uudistuksen hallitun toimeenpanon varmistamiseksi työllisyyden kuntakokeilut jatkuvat 31.12.2024 saakka. Kuntien oli sovittava yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta sekä ilmoitettava siitä työ- ja elinkeinoministeriölle lokakuun 2023 loppuun mennessä. Vieremän kunta on mukana Ylä-Savon työllisyysalueen valmistelussa, jossa mukana ovat lisäksi Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Sonkajärven ja Pielaveden kunnat.

Maaliskuussa 2021 käynnistyivät työllisyyden kuntakokeilut, joissa kunta vastaa työnhakijoiden palveluprosessista ja työllisyyttä edistävien palvelujen tarjoamisesta. Kuntakokeilun

asiakkaita ovat työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kokeilualueella ja jotka

- eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan,
- ovat alle 30-vuotiaita tai
- ovat kokeilualueiden TE-toimistoissa työttömänä tai työvoimapalveluissa olevia maahanmuuttajia tai vieraskielisiä.

Kuntakokeilun lakisääteisiä tehtäviä ja asiakastyötä hoitavat työllisyyskoordinaattori sekä TE-palveluiden asiantuntija.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu useita työllisyystoimenpiteitä, joiden tavoitteena on uudistaa työttömyysturvaa nykyistä enemmän työhön kannustavammaksi. Ehdotetut muutokset koskisivat palkansaajan työssäoloehto, työttömyysetuuden sovittelua, työttömyysetuusoikeuden alkamisen ajankohtaa sekä työttömyysetuuksiin maksettavia lapsikorotuksia. Jatkossa työssäoloehdon täyttymiseen vaadittaisiin 12 kuukautta työtä, ja työssäoloehto määräytyisi palkkatyöstä saatujen tulojen perusteella. Palkkatuettu työ ei jatkossa täyttäisi työssäoloehto ollenkaan. Työttömyysetuuden sovittelusta poistettaisiin suojaosa sekä työttömyysetuuden omavastuupäivät palautettaisiin seitsemään päivään. Työttömyysetuuden lapsikorotukset ehdotetaan poistettaviksi. Muutokset tulisivat voimaan porrastetusti vuoden 2024 aikana. Viimeisimpänä voimaan tulisivat palkansaajan työssäoloehdon muutokset 2.9.2024 alkaen.

Kysyntä- ja laajuus- tiedot:		TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Työllisyysyksikön hen- kilöstö		2	2	2	1	1
Työllistettävät	yleishallinto	0	0	0	0	0
	sivistystoimi	1	1	1	1	1
	tekninen toimi	6	2	2	2	2
	Nuorisotakuu	0	5	5	5	5
	ruokapalvelut ja sii- vospalvelut	2	2	2	2	2
	Vieremän Lämpö ja Vesi Oy	0				
	Velvoitetyöllistetyt / muualle työllistetyt	2	5	5	5	5
Työllistetyt henkilöt yh- teensä, joista		11	15	15	15	15
-pitkäaikaistyöttömät		4				
-velvoitetyöllistetyt		5				

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstö: kesätyöntekijät	48	45	45	45	45
Työmarkkinatuen kuntaosuus €	189 885	225 000	225 000	220 000	220 000

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen:

Vieremäläisille työttömille työnhakijoille etsitään yksilöllisesti sopivia ratkaisuja asiakkaan kokonaistilanne huomioiden, yhteistyössä mahdollisesti tarvittavien yhteistyötahojen kanssa. Asiakkaan kannalta se voi merkitä esimerkiksi työtä, koulutusta, kuntouttavaa työtoimintaa, sairauslomaa, eläkettä tai muuta ratkaisua. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen kannalta olennaista on nähdä työllistämisen polun kokonaiskehitys asiakkaan näkökulmasta toivottuun lopputulokseen. Pitkäaikaistyöttömien kohdalla se voi tarkoittaa esimerkiksi kuntouttava työtoiminta- työkokeilu-palkkatukityö-avoimet työmarkkinat-poluttamista.

Pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisy:

Työllisyyspalveluilla pyritään vaikuttamaan työttömyyden keston jo aikaisemmassa vaiheessa. Ennaltaehkäisevä työote kohdennetaan pitkäaikaistyöttömien lisäksi myös mahdollisuutena työllistää työtön työnhakija jo siinä vaiheessa, kun työnhakija siirtyy peruspäivärahalta Kelan työmarkkinatuella.

Vieremä-lisän ehtoja tarkennetaan tarvittaessa joustavampaan suuntaan ja sitä kautta työttömiä työnhakijoita paremmin palvelevaksi, sekä edistetään lisän käyttöä ja tunnettavuutta. Pääsääntöisesti Vieremä-lisä kohdistuu edelleen pitkäaikaistyöttömiin, mutta sitä voidaan käyttää harkinnanvaraisesti tilanteissa, jossa se perustellusti työllistymisen näkökulmasta edistää asiakkaan kokonaistilannetta.

Työllisyyspalveluiden vahvistaminen:

Kunnan työllisyyspalvelujen tunnettavuutta kehitetään ja näkyvyyttä lisätään. Tämän lisäksi tehdään tiivistä yhteistyötä eri yhteistyötahojen kanssa. Työkokeilu- sekä kuntouttavan työtoiminnan paikkoja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan kunnan eri yksiköissä.

Nuorisotakuun toteuttaminen:

Jatketaan vahvaa panostusta nuorisotakuun toteuttamiseen. Nuorisotakuun avulla pyritään tukemaan nuoren sijoittumista joko kouluun tai työelämään. Nuorisotakuu koskettaa 25-vuotiaiden ja nuorempien, sekä alle 30-vuotiaiden vastavalmistuneiden työllistämistä. Nuorten osalta myös Vieremä-lisää voidaan harkinnanvaraisesti myöntää Nuorisotakuun tavoitteiden mukaisesti. Tällöin työttömyyden kestolla ei ole Vieremä-lisän myöntämisen kannalta reunaehtoja.

Työllisyys Hankkeiden hyödyntäminen:

Kunta osallistuu ja kehittää yhteistyötään mahdollisten työllisyys hankkeiden kanssa. Hankkeiden osalta tulee hyödyntää hankkeen resursseja osana kunnan työllistämistoimintaa.

170 TYÖLLISYYPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	45 387	36 902	28 800	28 800	28 800
Toimintamenot	-435 166	-617 390	-647 820	-973 780	-984 630
Toimintakate (Netto)	-389 779	-580 488	-619 020	-944 980	-955 830
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-19 186	-32 027	-43 765	-43 700	-43 700
Laskennalliset tuotot	202	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-454 150	-649 417	-691 585	-1 017 480	-1 028 330

Perustelut: Työmarkkinatuen maksatus on siirtynyt kunnille vuoden 2016 alusta, määrärahavaraus työmarkkinatuen kuntaosuutta varten (225 000 euroa) tehty työllistämisen vastuualueelle. Määrärahavaraus työllistettyjen palkkakustannuksiin on 194 941 euroa, sisältäen myös Nuorisotakuu-työllistämisen (49 720 euroa). Kesätyöntekijöiden henkilöstökuluihin kuntaan varataan 40 786 euroa, kesätyötukea yrityksiin 8 000 euroa ja Vieremä-lisään 10 000 euroa.

Toimielin:	Kunnanhallitus
Tulosalue:	Maaseutupalvelut
Tilivelvollinen:	Hallintojohtaja
Tilitunnus:	190

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue, Ylä-Savon maaseutupalvelut, vastaa lain 210/2010 maaseutuhallinnon järjestäminen kunnissa kunnille antamista velvoitteista, Ruokavirasto ja järjestäjäkunta (Iisalmi) ovat tehneet maksajavirastosopimuksen.

Ylä-Savon maaseutupalvelut vastaa yhteistoimintasopimuksessa sovituista viranomais-, palvelu- ja kehittämistehtävistä. Maaseutuhallintoa hoidetaan yrittäjälähtöisesti. Ylä-Savon maaseutupalvelut ovat keskeisessä asemassa maatilayrittäjien ja hallinnon kohdatessa.

Lomituspalvelut mahdollistavat maatalousyrittäjille lakisääteiset vuosilomat ja sijaisapupaat. Maatalousyrittäjien eläkelaitos rahoittajana ja Iisalmen kaupunki toimijana ovat tehneet toimeksiantosopimuksen lomituspalvelujen järjestämiseksi Pohjois-Savon lomituspalvelujen (1.1.2023 alkaen) alueella. Lisäksi lomituspalvelut tarjoavat maksullista lomitusta, jonka puitteissa Vieremän kunta tukee tuettua maksullista lomitusta maatalousyrittäjien jaksamisen ja hyvinvoinnin turvaamiseksi paremmin.

Toimintaympäristön muutos:

Uusi EU:n maatalouspolitiikan rahoituskausi alkoi 2023 ja jatkuu vuoteen 2027. Maatilojen määrä vähenee keskimäärin 2 % vuosittain normaalin rakennemuutoksen takia. Kaikilla tiloilla ei ole yritystoiminnan jatkajaa. Tukitoimenpitein varmistetaan, että kannattavaa yritystoimintaa harjoittavien maatilayritysten toiminta jatkuu. Lopettavien maatilojen pellot siirtyvät jatkaville kokonaisuudessaan, yleensä vuokrauksella.

Maatalouden kannattavuus on heikentynyt, jota on vauhdittanut toimintaympäristössä tapahtuneet ennalta arvaamattomat muutokset. Venäjän laajenneet sotatoimet Ukrainassa ovat lisänneet huomattavasti etenkin energia- ja lannoitekustannuksia. Markkinoiden muutosten lisäksi vuosittaiset säävaihtelut ja säiden ääri-ilmiöt ovat lisääntyneet. Nämä vaikuttavat satotasoihin ja viljelyn kustannuksiin.

Maatalouden kannattavuus on ollut heikkoa ja on osaltaan esteenä maatalousyritystoiminnan kehittämiseksi. Maitotilayritysten investointimahdollisuuksia kaventaa käyttöön otettu

sopimustuotanto. Tämä on sinällään ollut tarvittava toimenpide maitomarkkinoiden tasapainottamiseksi. Vaikka keskimäärin kannattavuus on heikkoa, on joukossa edelleen hyvin tai vähintäänkin kohtuullisesti kannattavia maatilayrityksiä.

Toimenpiteet suunnitelmakaudella:

Hallinnon tärkein tehtävä on maatilayrittäjien kannattavan toiminnan tukeminen. Kannattavan yritystoiminnan kannalta pitkän tähtäimen kehittämistoimina tärkeimpinä ovat maatilayritysten yhteistoiminta, kuten yhteisytykset ja tilusjärjestelyt. Työvoiman saatavuutta tulee myös varmistaa. Maaseudun kehittämistehtävissä yhteistyön eri toimijoiden kanssa tulee olla saumatonta. Ylä-Savon maaseutupalvelujen tärkein rooli on toimia muiden toimijoiden tukijana ja asiantuntijana sekä tiedottajana.

Ylä-Savon lomituspalvelut: Vieremän kunta tukee vuonna 2024 tuettua maksullista lomitusta 3,00 euroa tuntihinnasta 120 h kaikille yrittäjille 15 000 euron määrärahan puitteissa. Vieremän maaseututoimisto hoitaa käytännön järjestelyt sekä seuraa määrärahan käyttöä. Tuki maksetaan Vieremän kunnan maksukäsittelyn kautta. Yrittäjiä tiedotetaan haun yhteydessä mahdollisesta takaisinperinnän riskistä. Tieto ja vastuu asiasta on yrittäjällä tukea hakiesaan.

190 MAASEUTUPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	-109 386	-122 000	-124 000	-127 000	-129 500
Toimintakate (Netto)	-109 386	-122 000	-124 000	-127 000	-129 500
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-4 772	-6 329	-7 672	-7 700	-7 700
Tehtävän kokonaiskustannukset	-114 158	-128 329	-131 672	-134 700	-137 200

Kunnan osuus maaseutuhallinnon yhteislautakunnan menoista 109 000 euroa.

Tuetun maatalouslomituksen tukemiseen 15 000 euroa.

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosalue:	
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	30

Palvelu/toiminta-ajatus:

Sivistyslautakunnan tehtävänä on:

- järjestää varhaiskasvatusta alle kouluikäisille, sitä tarvitseville lapsille sekä tukea kotihoidossa olevien lasten perheitä kasvatustehtävässä
- antaa lapsille ja nuorille hyvä ja laadukas perus- ja lukio-opetus, joka antaa valmiudet ammatillisiin ja korkeakouluopintoihin järjestämällä esi-, peruskoulu-, lukio- ja erityisopetusta.
- järjestää ja ylläpitää lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa
- edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, sivistystä, käytännöllistä toimintavalmiutta ja virkistystä sekä ehkäistä kuntalaisten sairauksia ja syrjäytymistä vahvistamalla osallisuutta, järjestämällä ja ylläpitämällä kansalaisopisto-opetusta, taiteen perusopetusta, kirjastopalveluita sekä kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja hyvinvointitoimintaa
- huolehtia valtuuston ohjaamana hyvinvointityön toteuttamisesta kuntastrategian mukaisesti

Toimintastrategia:

Varhaiskasvatusta toteutetaan kirkonkylällä päiväkotinä Nuppulassa Härköniemessä, Y-talolla Huoltotiellä (kevääseen 2024 saakka) ja Muksulassa Yrjöläntiellä sekä Salahmilla Vekkulassa Pohjoisen maaseutukoulun yhteydessä. Vuorohoitoa järjestetään tarvittaessa päiväkotinä Nuppulassa. Halutessaan perhe voi valita lasten kotihoidon tuen alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tapahtuessa kotona.

Opetusta järjestetään kolmella maaseutukoululla sekä Kirkonkylän koululla ja lukiossa.

Kirkonkylällä sijaitseva kirjasto palvelee kaikkia kuntalaisia. Maaseudulla kiertää myös kirjastoauto. Kansalaisopiston ryhmiä kokoontuu sekä taajamassa, että sivukylillä. Liikunta- ja

nuorisotoiminta tapahtuvat pääasiassa keskitetysti kirkonkylällä. Hyvinvointityötä toteutetaan kaikille kuntalaisille.

Toiminnan painopistealueet:

Varhaiskasvatuksen painopistealueena on tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässään, vahvistaa henkilöstön pedagogisia taitoja ja kehittää oppimis- ja leikkiympäristöjä. Päiväkodin ryhmissä lapselle annetaan turvallinen kasvuympäristö, jossa tuetaan lapsen tasapainoista kehitystä ja tervettä itsetuntoa. Varhaiskasvatuksessa painotetaan leikin merkitystä oppimisen keinona. Oppiminen alkaa lapsen mielenkiinnon kohteista ja tarpeista, johon varhaiskasvatuksen henkilöstö yhdistää laaja-alaisen osaamisen ja oppimisen alueet. Pedagogisuus näkyy suunnitelmallisena ja tavoitteellisena toiminnan toteuttamisena, jota myös arvioidaan säännöllisesti. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhdessä huoltajien kanssa luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle.

Opetustoiminnassa huolehditaan opetussuunnitelmien mukaisesta opetuksesta annettujen resurssien puitteissa. Koulupuolella painopisteenä talousarviovuonna on edelleen tunne- ja vuorovaikutustaidot. Tähän sisältyvät niin itsetuntemus, toisen huomioiminen kuin hyvät käytöstavat. Oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kiinnitetään opetuksessa entistä enemmän huomiota kannustamalla heitä terveellisiin elämäntapoihin, joihin kuuluvat mm. liikunta, ravinto, riittävä uni ja ehkäisevä päihdetyö (tupakka, nuuska, alkoholi ja huumeet). Tupakoimattomuuteen ja nuuskattomuuteen kannustetaan palkitsemalla luokkia yhdeksännellä luokalla yhteisellä retkellä tai muulla sovittavalla tavalla. Lasten ja nuorten tunteisiin sosiaaliin ja hyvinvoinnin haasteisiin (esim. yksinäisyyden tunne) puututaan yhdessä opilashuollon henkilöstön kanssa. Nuorisotoimen kanssa yhdessä lapsille ja nuorille järjestetään monipuolista kerhotoimintaa. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella/nuorella olisi ainakin yksi harrastus. Perusopetuksen jälkeisiä toisen asteen opintoja seurataan VALPAS-järjestelmän kautta. Opetustoiminnassa on useita vuonna 2024 jatkuvia, OPH:n ja OKM:n rahoittamia hankkeita.

Lukion painopisteinä on laadukkaan opetuksen toteuttamisen lisäksi tukea opiskelijoiden hyvinvointia ja antaa kattavat jatko- ja työelämävalmiudet. Vieremän lukio painottaa myös yrittäjyys- ja teknologiaopintoja sekä toteuttaa vahvaa kansainvälisyystyötä.

Kansalaisopiston painopisteenä on koulutustarjonnan toteuttaminen lähiopetuksena sekä etä- ja hybridiopetuksena. Toiminta on osa kylien elinvoimaisuuden säilyttämistä. Kansalaisopisto on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon ja Sisä-Savon kansalaisopistojen yhteisessä Kansainvälisyyshankkeessa. Kansalaisopisto on mukana myös Kiuruveden, Sonkajärven, Pielavesi-Keiteleen sekä Viitaseudun opiston yhteisessä Monipuolisia taitoja tietotekniikkaan -kehittämishankkeessa.

Kirjasto palvelee kuntalaisia heidän tiedontarpeissaan, edistää lukemista ja monilukutaitoa sekä luo edellytyksiä lukemiseen ja harrastamiseen tarjoamalla käyttöön monipuolisen koelman, tilat, ajanmukaiset tiedonhakumenetelmät ja -välineet sekä henkilökunnan asiantuntemuksen ja osaamisen. Painopistealueina ovat liikkuvien kirjastopalveluiden sekä lasten- ja nuorten lukemisen edistämisen menetelmien kehittäminen.

Kulttuuritoimen painopistealueina ovat tapahtumien järjestäminen sekä museotoiminnan ja tapahtumamarkkinoinnin kehittäminen. Kulttuuritoimi tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden harrastaa ja kokea kulttuuria monipuolisesti. Kulttuuritoimi on aktiivisesti mukana Ylä-Savon kulttuuritoimien verkostossa, Kulttuuri Kuulolla Pohjois-Savon alueellisessa kehittämistehtävässä ja muissa yhteisissä hankkeissa.

Liikuntatoimen painopisteenä on tarjota monipuolisia terveyttä ja hyvinvointia edistäviä liikuntapalveluita, erityisesti sellaisille väestöryhmille, joiden liikuntaan osallistumisessa on esteitä taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen tai ikään liittyvien tekijöiden vuoksi. Liikunnan tulee olla keskeinen osa ennaltaehkäisevää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, sairauksien hoitoa ja kuntoutusta. Liikuntaneuvonnan sekä elintapaohjauksen palveluketjujen saumattomuus tulee varmistaa hyvinvointialueen ja kunnan välillä.

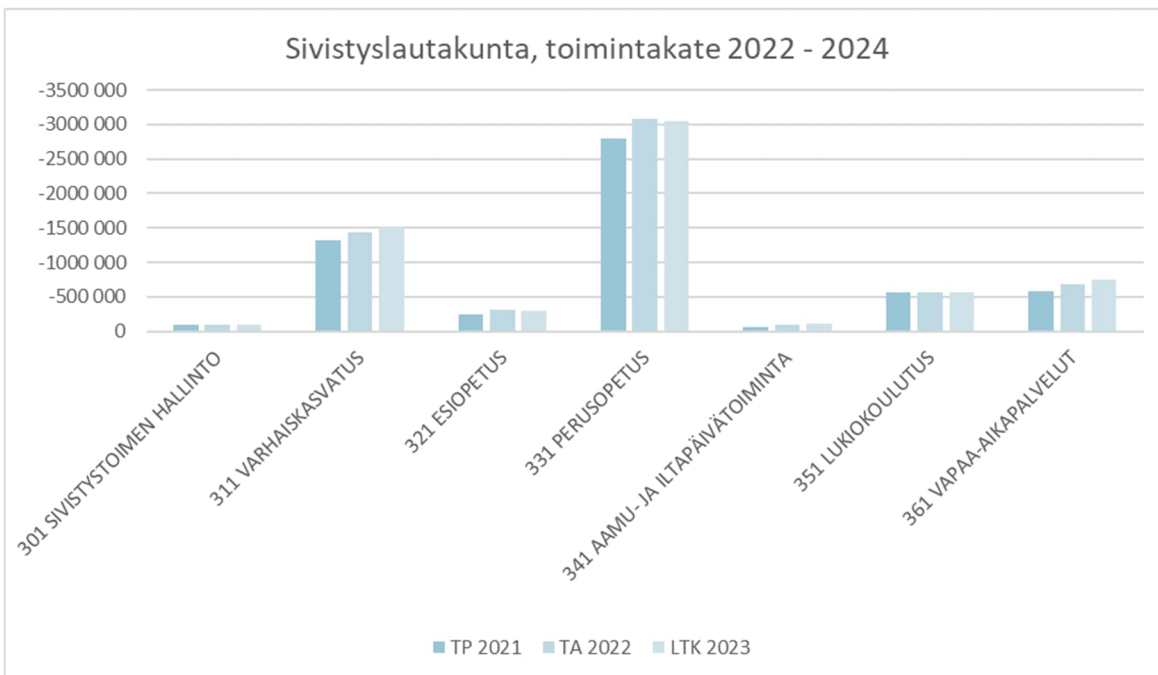
Nuorisotyön tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua, osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisotoimen painopistealueena on tilatoiminnan ylläpitäminen ja tilatoiminnan-, reissu-, retki- ja tapahtuma teemojen kehittäminen, jotta toiminta olisi monelle eri kohderyhmälle saavutettavaa sekä koulunuorisotyön edistäminen. Lisäksi nuorisovaltuuston toiminnan kehittäminen sekä kerhotarjonnan pitäminen monipuolisena.

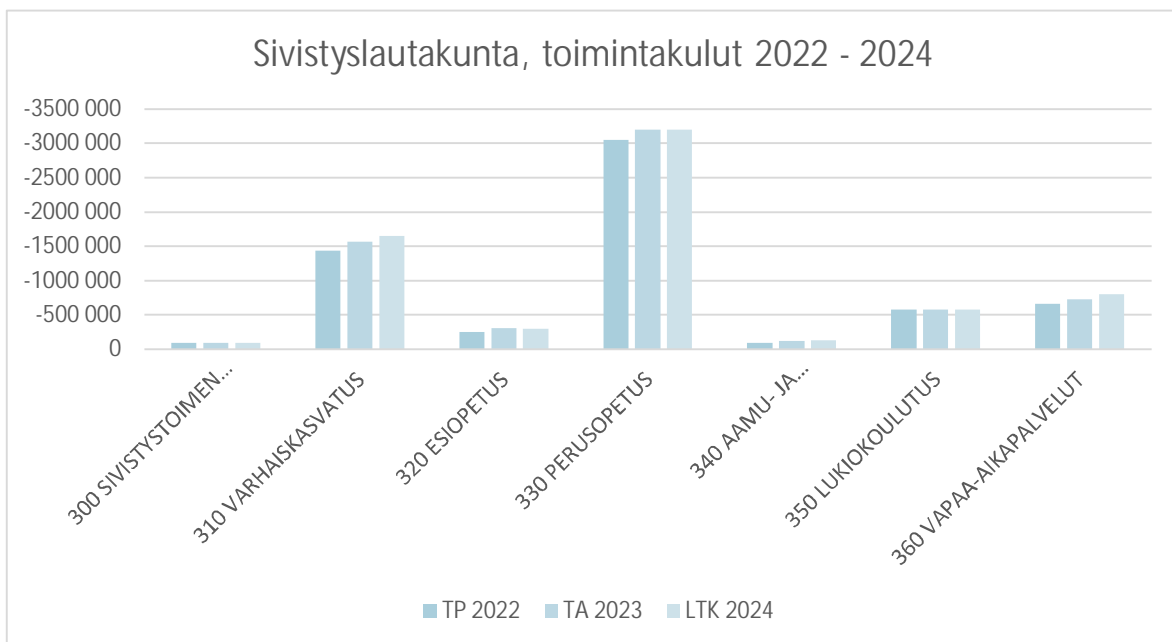
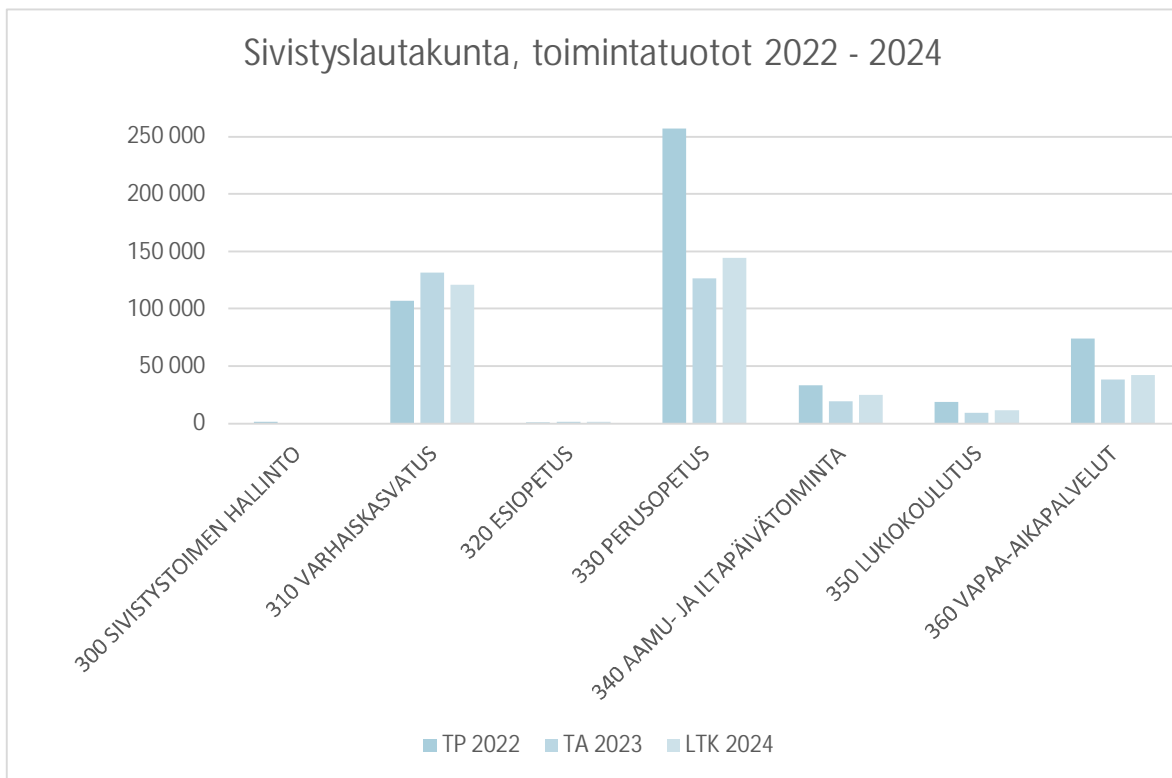
Hyvinvointipalvelut vastaa kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisestä. Hyvinvointipalvelut huolehtivat valtuuston ohjaaman hyvinvointityön toteuttamisesta

kuntastrategian mukaisesti. Hyvinvointipalvelutuotanto rakennetaan kuntalaisten tarpeisiin vastaavaksi.

Toimielin: Sivistyslautakunta
Tulosalue:
Tilivelvollinen: Sivistysjohtaja
Tilitunnus: 30

30 SIVISTYSLAUTAKUNTA	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	490 864	325 244	343 719	343 720	343 720
Toimintamenot	-6 151 934	-6 587 244	-6 743 719	-6 943 300	-7 080 400
Toimintakate (Netto)	-5 661 069	-6 262 000	-6 400 000	-6 599 580	-6 736 680
Sisäiset tulot	5 480	500	500	520	530
Sisäiset menot	-1 947 922	-2 087 990	-2 139 160	-2 203 330	-2 247 420
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-86 473	-95 767	97 983	-102 640	-120 300
Muut laskennalliset kustannukset	-473 704	-561 910	-550 828	-551 240	-551 540
Laskennalliset tuotot	128 984	118 123	110 801	111 240	111 540
Tehtävän kokonaiskustannukset	-8 531 049	-9 214 788	-9 420 889	-9 689 270	-9 888 120

Toimielin: **Sivistyslautakunta**
Tulosalue: **Sivistystoimen hallinto**
Tilivelvollinen: **Sivistysjohtaja**
Tilitunnus: **300**

- **Palveluajatus/toiminta-ajatus:**

Vieremän sivistystoimi järjestää laadukkaan varhaiskasvatuksen, koulujen oppilaille hyvään yleissivistykseen tarvittavat tiedot ja taidot sekä valmiudet jatko-opintoihin ja yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin tukien kotien kasvatusta, järjestämällä oppilait yksilöinä huomioivaa sekä omavastuuta ja oppilaiden aktiivisuutta korostavaa opetusta. Sivistystoimi hallinnoi kunnan järjestämää monipuolista vapaa-ajan toimintaa ja hyvinvointityön toteutumista kuntastrategian mukaisesti.

Painopisteet ja tavoitteet	Toimenpide	Mittari
Kehittää koko sivistystoimen aluetta	Kehittää osastokokouksia ja yhteistyötä sivistystoimen välillä	Osastokokousten ja yhteisten tapahtumien lukumäärä

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukio-opetuksen piirissä olevien oppilaiden lukumäärä (20.9.2023)	434,5	431	420	420	420

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstön lukumäärä:					
Toimistonhoitaja	1	1	1	1	1
Sivistystoimenjohtaja/Kirkonkylänkoulun rehtori	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

300 SIVISTYSTOIMEN HALLINTO	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 130	450	450	450	450
Toimintamenot	-89 952	-91 457	-95 285	-98 180	-100 140
Toimintakate (Netto)	-88 822	-91 007	-94 835	-97 730	-99 690
Sisäiset menot	23	-666	-1 466	-1 510	-1 540
Laskennalliset kustannukset					
Laskennalliset tuotot	88 799	92 123	96 301	96 300	96 300
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 130	-0	-450	-3 390	-5 380

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosalue:	Varhaiskasvatus
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	310

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Vieremän varhaiskasvatussuunnitelman pohjana ovat valtakunnalliset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Varhaiskasvatusta järjestetään alle esikouluikäisille lapsille päiväkotiki Nuppulan kuudessa ryhmässä. Ryhmistä kolme on Härköniemessä, jossa toimii myös vuoroahoito. Kolme päiväkotiryhmää toimii ns. satelliittiryhminä: päiväkotiryhmä Y-talon Viskarit Huoltotiellä kevääseen 2024 saakka ja päiväkotiryhmä Muksula Yrjöläntiellä kirkonkylällä sekä päiväkotiryhmä Vekkula Salahmilla samassa kiinteistössä Pohjoisen maaseutukoulun kanssa.

Vuoroahoito on varhaiskasvatuspalvelua, joka sijoittuu normaalien aukioloaikojen (ma-pe klo 7–17) ulkopuolelle. Oikeus vuoroahoitoon on lapsen molempien huoltajien samanaikaisen (tai yksinhuoltajan) päätoimisen työssäkäynnin ajaksi etukäteen varattujen hoitoaikojen perusteella. Kunnan järjestämän varhaiskasvatuspalvelun vaihtoehtona voi perhe, jossa on alle 3-vuotias lapsi, valita lasten kotihoidon tuen. Marraskuusta 2019 alkaen varhaiskasvatus on tarjonnut alle kouluikäisten lasten perheille avoimen kohtaamispaikan, perhekerho Vipeltäjät perjantaisin klo 9–12 kunnan nuorisotilassa.

Toimintaympäristön muutos:

Varhaiskasvatusympäristöjen kehittäminen: 5-vuotinen leikkiympäristöjen kehittämissuunnitelma. Päiväkotiryhmä Vekkulan tilojen järjestely toimivammiksi ja päiväkotiryhmä Muksulan piha-alueen uudistaminen. Päiväkotiki Nuppulan eteis- ja vessatilojen uudistaminen.

Painopisteet ja tavoitteet

1. Perheiden tukeminen heidän kasvatustehtävässään sekä lasten ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen.
2. Pedagogiikan vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja henkilöstön täydennyskoulutus.
3. Varhaiskasvatuksen oppimis- ja leikkiympäristöjen kehittäminen (kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen).

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Varhaiskasvatusta tarvitsevien lasten lukumäärä	105	110	105	100	95
Esioppilaiden lukumäärä	0	0	0	0	0
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten lukumäärä	47	50	45	40	35

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Luvut sisältävät ulkoiset menot ja tulot.					
Varhaiskasvatus: euroa/vuosi/kokopäiväpaikka	9 628	8 500	9 500	10 000	10 000
Lasten kotihoidontuki: euroa/vuosi/kotona	2 540	2 500	2 500	2 500	2 500
Henkilöstön määrä	20	28	27	26	28

310 VARHAISKASVATUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	106 828	131 400	120 450	120 450	120 450
Toimintamenot	-1 434 427	-1 562 977	-1 647 320	-1 693 830	-1 726 130
Toimintakate (Netto)	-1 327 600	-1 431 577	-1 526 870	-1 573 380	-1 605 680
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0
Sisäiset menot	-231 418	-254 514	-265 333	-273 290	-278 760
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-7 529	-5 050	0	0	0
Muut laskennalliset kustannukset	-99 024	-133 280	-145 065	-145 540	-145 840
Laskennalliset tuotot	13 364	26 000	14 500	14 940	15 240
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 759 034	-1 929 821	-2 043 218	-2 097 720	-2 135 490

Toimielin: Sivistyslautakunta
Vastuualue: Esiopetus
Tilivelvollinen: Sivistysjohtaja
Tilitunnus: 320

Palveluajatus/toiminta-ajatus:

Vieremän esiopetussuunnitelman pohjana ovat valtakunnalliset esiopetussuunnitelman perusteet. Esiopetusta annetaan 700 tuntia vuodessa ja esioppilaan työpäivä on enintään viisituntinen. Esiopetus järjestetään koulujen yhteydessä, maaseutukouluilla ryhmä voi olla yhdysluokkana.

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Esiopetus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle, mutta siinä ei vielä lapselle aseteta erillisiä tiedollisia tavoitteita.

Tavoitteet:

Tavoitteen kohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
				2024	2025	2026
Laadukas opetus Henkilöstön ammattitaito	Pätevien opettajien tuntien osuus kokonaistuntimäärästä, %	100	100	100	100	100
Opetus järjestetään taloudellisesti	Esikoulun kustannukset toimintakate euroa/oppilas	9 926	7 846	10 558	10 558	10 558

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
			2024	2025	2026
Oppilasmäärä 20.9.2023 (koulujen esioppilaat)	33,5	39	28	28	28

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Opettajien lukumäärä 31.12.2023	2,63	2,63	2,36	2,36	2,36
Koulunkäynnin ohjaajien lukumäärä 31.12.2023	1,29	1,29	1,29	1,29	1,29

320 ESIOPETUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	751	1 074	1 074	1 070	1 070
Toimintamenot	-250 537	-307 080	-296 716	-305 600	-311 690
Toimintakate (Netto)	-249 786	-306 006	-295 642	-304 530	-310 620
Sisäiset menot	-81 580	-83 951	-92 756	-95 540	-97 450
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-20 879	-24 211	-17 178	-17 200	-17 200
Laskennalliset tuotot	2 659	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-350 337	-415 243	-406 650	-418 340	-426 340

Toimielin: **Sivistyslautakunta**
Vastuualue: **Perusopetus**
Tilivelvollinen: **Sivistysjohtaja**
Tilitunnus: **330**

Palveluajatus/toiminta-ajatus:

Vieremän kunnassa perusopetusta annetaan maaseutukouluilla ja koulukeskuksessa, jossa on luokat 1–9. Esiopetusta annetaan Kirkonkylän koululla sekä maaseutukoulujen yhdysluokissa kaikilla kyläkouluilla.

Painopisteet ja tavoitteet:	Toimenpide	Mittari
Oppilaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi, terveelliset elämäntavat	Hyvinvointia korostetaan kouluarjessa ja eri oppiaineissa. Hyvinvointi-päivät ja – viikko, Oppilaita kannustetaan terveellisiin elintapoihin ja harrastustoimintaan. Yhteistyö oppilashuollon henkilöstön kanssa	
Tunne- ja vuorovaikutustaidot, hyvät käytöstavat	Oppilaita kannustetaan hyvään käytökseen ja opetetaan vuorovaikutustaitoja. Huomaa Hyvä-oppitunti joka kuukausi.	

	Mittari	TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
				2024	2025	2026
Laadukas opetus	Valtakunnallisissa kokeissa arvosanojen keskiarvo - 6. luokan englanti - 9. luokan äidinkieli - 9. luokan fysiikka - 9. luokan matematiikka	Vähintään keskitasoa	Vähintään keskitasoa	Vähintään keskitasoa	Vähintään keskitasoa	Vähintään keskitasoa
Henkilöstön ammattitaito	Pätevien opettajien tuntien osuus kokonaistuntimäärästä %	> 90	> 90	> 90	> 90	> 90
Opetus järjestetään taloudellisesti	Peruskoulun kustannukset toimintakate euroa/oppilas Keskim. ryhmäkoko oppilasmäärä/opettaja	11 137 12,9	8 811 n 17	8 745 n 17	8 745 n 17	8 745 n 17

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Peruskoulujen oppilasmäärä 20.9.2023 Laskeva oppilasmäärä voi vaikuttaa tuotannontekijöiden määriin	354	349	349	349	349

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Peruskoulujen opettajien lkm. 31.12.2023/1.8.2024	27,6	28,01/27,6	28,2/27,7	27,7	27,7
Koulut; lukumäärä 31.12.2023	4	4	4	4	4
Opetustunnit, laskennallinen tuntikehys	812 / 754	812 / 754	754 / 794	794	794
Koulusihteeri	1	1	1	1	1
Koulunkäynnin ohjaajien lkm. 31.12.2023/1.8.2024	11,41	10,41	10,35/9,35	9,35	9,35

330 PERUSOPETUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	256 699	126 120	144 120	144 120	144 120
Toimintamenot	-3 046 224	-3 201 223	-3 196 267	-3 292 220	-3 358 080
Toimintakate (Netto)	-2 789 525	-3 075 103	-3 052 147	-3 148 100	-3 213 960
Sisäiset menot	-1 103 118	-1 151 369	-1 205 226	-1 241 380	-1 266 200
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-54 769	-51 383	-60 700	-53 300	-66 300
Muut laskennalliset kustannukset	-247 684	-275 827	-267 126	-267 100	-267 100
Laskennalliset tuotot	20 041	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 431 753	-4 679 802	-4 729 319	-4 854 000	-4 957 680

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosalue:	Aamu- ja iltapäivätoiminta
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	340

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Sivistyslautakunta järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa 1–2 luokan oppilaille ja esikoululaisille kaikkien alakoulujen yhteydessä koulupäivinä, lukuun ottamatta lauantaikoulupäiviä. Erityisen tuen päätöksen saaneilla oppilailla on mahdollisuus osallistua toimintaan koko peruskoulun ajan. Toiminta toteutetaan kunnan omana työnä ja ohjaajina toimivat koulunkäynnin ohjaajat. Lomakerho järjestetään yhteistyössä 4H:n kanssa, mikäli osallistujia ilmoittautuu riittävästi. Tarvittaessa lomakerho järjestetään Kirkonkylän koululla. Sivistyslautakunta hyväksyy toimintasuunnitelman toimintakausittain.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

1. Järjestetään laadukasta aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikkien koulujen yhteydessä.
2. Pyritään saamaan ohjaajat alueellisiin koulutuksiin tai muihin sopiviin koulutuksiin.
3. Laadukkaan aamu- ja iltapäivätoiminnan takaamiseksi ohjaajien kuormitusta pyritään vähentämään loma-aikoina tekemällä yhteistyötä kunnan muiden toimijoiden kanssa.

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Oppilaat aamu- ja iltapäivätoiminnassa	61/52	56/58	52/52	50/48	48/47

340 AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOI- MINTA	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	33 130	19 200	24 500	24 500	24 500
Toimintamenot	-96 647	-123 030	-134 120	-138 120	-140 890
Toimintakate (Netto)	-63 517	-103 830	-109 620	-113 620	-116 390
Sisäiset tulot	494	0	0	0	0
Sisäiset menot	-103 756	-105 301	-103 079	-106 180	-108 310
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-12 417	-14 304	-11 021	-11 000	-11 000
Laskennalliset tuotot	1 423	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-211 398	-242 634	-248 220	-255 300	-260 200

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosalue:	Lukiokoulutus
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	350

Palveluajatus/toiminta-ajatus:

Vieremän lukio toimii lähilukiona oman kunnan ja lähialueiden oppilaiden jatkokoulutuskelepoisuuden takaavana yleislukiona, joka siirtyy kokonaan uuteen opetussuunnitelmaan kaikilla vuositasoilla lukuvuonna 2023-2024. Lukion toiminnassa painotetaan monipuolisia opetusmenetelmiä ja arviointia. Näiden lisäksi lukion toimintakulttuuri perustuu luomaan opiskelijoille yksilöllisen opintopolun, joka ohjaa heitä jatko-opintoihin ylemmälle asteelle. Vieremän lukio toimii läheisessä yhteistyössä sekä oman maakunnan lähilukioiden, että paikallisten yritysten kanssa (Ponsse Oyj ja kumppanuusyrittäjä). Lukiossa voi suorittaa myös yrittäjyys- ja teknologiaopintokokonaisuuksia.

Lukio painottaa koronapandemiatauon jälkeen vahvasti kansainvälisyysopintoja. Lukio toteuttaa vuosittain vähintään yhden monialaisen kansainvälisyysprojektin. Tämä näkyy myös lukion laajana kielivalikoimana (valittavana mm. saksa, japani ja jokin muu kieli)

Lukio-opintojen perusta on tehtyjen lukiouudistusten mukaisesti digitaalinen. Opiskelijat perehtyvätkin sähköiseen pedagogiikkaan laajasti koko lukio-opintojen keston ajan (sähköiset oppimateriaalit ja kokeet). Ylioppilastutkinto suoritetaan vähintään viidessä aineessa tietokoneiden avulla. Vieremän lukiossa opiskelijat saavat hyvät edellytykset ko. opetukseen ja kokeiden suorittamiseen lukion uuden paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti (painotus oppiaineissa, tietotekniset opintojaksot)

Painopisteet ja tavoitteet:

1. Laadukas ja opiskelijakeskeinen pedagogiikka
2. Uuden opetussuunnitelmatyön käyttöönotto
3. Yhteistyö lähilukioiden ja yritystoiminnan kanssa
4. Laaja kansainvälisyystyö (kielivalinnat, omat kansainvälisyyskurssit)

Toimenpiteet	Mittarit	2024
Yrittäjyys- ja teknologiapainotteiset kurssit	Opiskelijoiden määrä	10
Toisen vieraan kielen uudet opetusratkaisut	Opiskelijoiden määrä	18

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Opetus toteutuu laadullisesti ja määrällisesti hyvän tasoisena	Keskeyttäneiden osuus, %	8,3	< 5	< 5	< 5	< 5
	Tutkinnot suoritetaan tavoiteajassa, suorittaneiden osuus, %	100,0	90,0	90,0	90,0	90,0
Opetus järjestetään taloudellisesti ja toimivasti	Lukion oppilaiden kustannukset toimintakate euroa/oppilas	14 806	13 277	13 135	13 135	13 135
	Keskimääräinen ryhmäkoko - oppilasmäärä/opettaja	n. 10	n. 15	n. 15	n. 14	n. 14
Henkilöstön ammattitaito	Pätevien opettajien tuntien osuus kokonaistuntimäärästä, %	>90	> 90	> 90	> 90	> 90

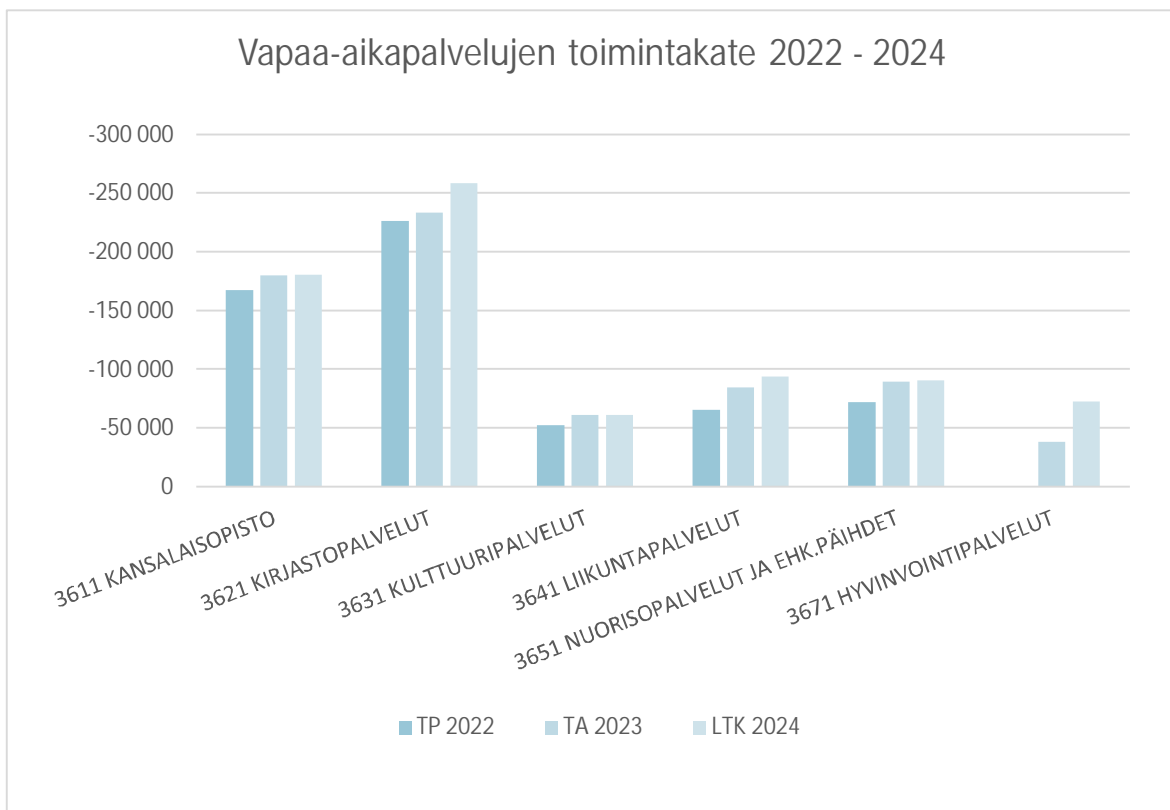
Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Oppilaiden lukumäärä 20.9.2023	47	43	43	43	43

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Opettajien määrä 31.12.2023	6,36	6,36	6,25	6,25	6,25
Opetustunnit, laskennallinen tuntikehys	154	154	154	154	154

350 LUKIOKOULUTUS	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	18 436	9 000	11 000	11 000	11 000
Toimintamenot	-576 943	-577 788	-575 794	-593 090	-604 950
Toimintakate (Netto)	-558 508	-568 788	-564 794	-582 090	-593 950
Sisäiset menot	-125 350	-133 133	-124 946	-128 690	-131 270
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-12 566	-12 400	-13 260	-13 300	-17 500
Muut laskennalliset kustannukset	-41 224	-45 299	-43 554	-43 600	-43 600
Laskennalliset tuotot	2 699	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-753 385	-768 620	-757 554	-778 680	-787 320

Toimielin: **Sivistyslautakunta**
Tulosalue: **Vapaa-aikapalvelut**
Tilivelvollinen: **Sivistysjohtaja**
Tilitunnus: **360**

360 VAPAA-AIKAPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	73 890	38 000	42 125	42 130	42 130
Toimintamenot	-657 203	-723 689	-798 217	-822 260	-838 520
Toimintakate (Netto)	-583 314	-685 689	-756 092	-780 130	-796 390
Sisäiset tulot	5 480	500	500	520	530
Sisäiset menot	-302 723	-359 056	-346 354	-356 740	-363 890
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-11 609	-26 934	-24 023	-36 040	-36 500
Muut laskennalliset kustannukset	-52 475	-68 989	-66 884	-66 800	-66 800
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 024 011	-1 178 668	-1 235 478	-1 281 840	-1 305 710

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö:	Kansalaisopisto
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	3610

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Kansalaisopiston tehtävänä on elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti tukea yksilöiden persoonallisuuden ja kansalaisvalmiuksien monipuolista kehittymistä. Tehtävänä on myös antaa valmiuksia toimia yhteisöissä ja edistää tasa-arvon sekä moniarvoisuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Kansalaisopisto antaa taiteen perusopetusta ja opetusta taide-, taito- ja tietoaineissa. Opetustarjonta tukee työelämän tarpeita ja harrastustoimintaa sekä täydentää pohjakoulutusta, valmentaa jatko-opintoihin, edistää yksilön psyykkisen, fyysisen sekä sosiaalisen aktiivisuuden ylläpitämistä.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

Kansalaisopisto tarjoaa mahdollisuuden eri-ikäisille kuntalaisille opiskeluun ja itsensä kehittämiseen. Opetusta annetaan kunnan keskustassa ja kylillä kuntalaisten esittämien tarpeiden pohjalta. Opiston monipuolinen toiminta on tärkeää kuntalaisten aktivoimisessa elämän eri alueilla.

1. Kansalaisopiston koulutustarjonta toteutetaan pääasiassa lähipalveluna. Kansalaisopiston toiminta on osa kylien elinvoimaisuuden säilyttämistä.
2. Kansalaisopistossa kehitetään etä- ja hybridiopetusta ja niiden välittämistä opiskelijoille.
3. Opetusta tarjotaan yhteistyössä Vanhustyön Keskusliiton ja Kuopion kansalaisopiston kanssa.
4. Kansalaisopisto on aktiivisesti mukana Pohjois-Savon ja Sisä-Savon kansalaisopistojen yhteisessä Erasmus+ akkreditoinnissa sekä Kiuruveden, Sonkajärven, Viitaseudun opiston ja Pielavesi-Keiteleen kansalaisopistojen MOTTI – monipuolisia taitoja tietotekniikkaan -hankkeessa.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Kansalaisopiston hallinto: * tehokas ja taloudellinen hallinto	euroa / opetustunti	27,66	35,52	36,34	37,19	38,05
	euroa / toimihenkilö	90 633	92 360	90 933	93 025	95 165
Kansalaisopiston opetus: * kuntalaisille korkeatasoista opetusta itsensä kehittämiseen	euroa / opetustunti	40,51	42,94	44,73	45,76	46,81
	euroa / opettaja	2 553	2 791	2 908	2 975	3 043

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Opetustunnit, valtionosuuteen oikeuttavat	2 458	2 600	2 600	2 600	2 600
Opetustunnit, liiketoiminta					
Opiskelijamäärä	566	550	550	550	550

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Opettajien lukumäärä	39	40	40	40	40
Muu henkilöstö	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Opetustunti euroa / opettaja	2 553	2 791	2 908	2 975	3 043
Opetustunti euroa / opiskelija	176	203	211	216	221

3611 KANSALAI SOPISTO	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	28 578	17 000	18 525	18 530	18 530
Toimintamenot	-195 864	-196 676	-198 980	-204 970	-209 040
Toimintakate (Netto)	-167 286	-179 676	-180 455	-186 440	-190 510
Sisäiset tulot	1 380				
Sisäiset menot	-24 381	-18 367	-18 109	-18 650	-19 030
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-12 083	-13 471	-16 352	-16 400	-16 400
Tehtävän kokonaiskustannukset	-232 328	-228 515	-233 441	-240 020	-244 470

Toimielin: Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö: Kirjasto
Tilivelvollinen: Sivistysjohtaja
Tilitunnus: 3620

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Kirjasto palvelee kuntalaisia heidän tiedontarpeissaan, edistää lukemista ja monilukutaitoa sekä luo edellytyksiä lukemiseen, kulttuuriin ja harrastamiseen. Kirjasto tarjoaa käyttöön uudistuvan kokoelman, tilat, ajanmukaiset tiedonhakumenetelmät ja -välineet sekä henkilökunnan asiantuntemuksen ja osaamisen.

Painopisteet ja tavoitteet	Toimenpide	Mittari
Kirjastopalveluiden tarjoaminen ja monilukutaidon edistäminen kaikille kuntalaisille	Monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpitäminen, tietopalvelu, lukemisen edistäminen sekä monipuolisen kirjallisuus- ja kulttuuritoiminnan mahdollistaminen.	Kirjastopalvelujen kokoelma-, lainaus- ja kävijämäärät.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Monipuolisen kirjastoaineiston hankinta	* kirjat kpl / 1000 as.	489	560	560	500	500
	* muu aineisto kpl/1000 as.	121	85	85	100	100
	* sanoma- ja aikakauslehdet vsk / 1000 as.	22	23	23	23	23

Kysyntä- ja laajuustiedot	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Lainaajien lukumäärä	1233	1250	1250	1250	1250
Lainat / vuosi	54 856	52 000	52 000	52 000	000
euroa / laina	5,6	4,66	4,66	5,7	5,7
euroa / asukas (3579 as.)	87,7	67,65	67,65	70	70

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstön lukumäärä	3,75	3,5	3,5	3,5	3,5
Aukiolotunnit (<i>asiakaspalveluaika + omatoimi</i>)	12 655	5400	5400	5400	5400
Aineisto, kpl	57 514	54 000	54 000	54 000	54 000
Lainaukset / asukas	15,7	14	14	14	14
Kirjastokäynnit / asukas	7,6	10	10	10	10

3621 KIRJASTOPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	4 072	3 900	3 900	3 900	3 900
Toimintamenot	-230 248	-237 373	-262 001	-269 900	-275 260
Toimintakate (Netto)	-226 176	-233 473	-258 101	-266 000	-271 360
Sisäiset tulot	4 055	0	0	0	0
Sisäiset menot	-75 340	-71 050	-77 990	-80 330	-81 940
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-5 774	-11 520	-11 000	-16 740	-14 000
Muut laskennalliset kustannukset	-16 762	-20 042	-22 436	-22 400	-22 400
Tehtävän kokonaiskustannukset	-328 124	-339 985	-373 427	-389 370	-393 600

Toimielin: Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö: Kulttuuri
Tilivelvollinen: Sivistysjohtaja
Tilitunnus: 3630

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Kulttuuritoimi järjestää eri-ikäisille kuntalaisille mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kulttuurin eri alueisiin ja kokea elämyksiä. Kulttuurin harrastamiseen tarjotaan tiloja ja välineitä. Kulttuuritoiminnalla rakennetaan myönteistä kunnan imagoa myös kuntaan muuttaville uusille asukkaille.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

1. Kulttuuritoimi järjestää yksin ja/tai yhdessä eri järjestöjen, yhteisöjen ja yritysten kanssa kulttuuritapahtumia ja retkiä.
2. Jokainen lapsi ja nuori osallistuu yhteen kulttuuritapahtumaan.
3. Ikääntyneille järjestetään omia kulttuuritilaisuuksia erityisesti vanhustenviikolla.
4. Työikäisille suunnattua kulttuuritoimintaa kehitetään, ja erityisryhmien ja vähemmistöön kuuluvien tarpeet pyritään huomioimaan toimintaa järjestettäessä.
5. Museotoimintaa kehitetään järjestämällä tapahtumia museoalueella ja parantamalla aukioloaikoja. Museon saavutettavuutta parannetaan digitoimalla esineistöä sähköiselle alustalle.
6. Kulttuuritoimi on aktiivisesti mukana Ylä-Savon kulttuuritoimien verkostossa, Kulttuuri Kuulolla Pohjois-Savon alueellisessa kehittämistehtävässä ja muissa yhteisissä hankkeissa.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Laadukas kulttuuripalvelu	euroa / asukasmäärä	18,16	17,26	17,87	18,28	18,70

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kulttuuripalvelujen käyttäjien lukumäärä (paikan päällä ja etäyhteydellä)	5 103	1000	1000	1000	1000

Tuotannon tekijät/suoritteet	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kulttuuritapahtumien lukumäärä	38	8	8	8	8
Henkilöstö	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

3631 KULTTUURIPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	5 500	0	0	0	0
Toimintamenot	-58 022	-60 856	-60 857	-62 700	-63 940
Toimintakate (Netto)	-52 522	-60 856	-60 857	-62 700	-63 940
Sisäiset menot	-6 801	-2 350	-2 840	-2 930	-2 990
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-2 923	-2 923	-2 923	-1 300	-500
Muut laskennalliset kustannukset	-3 556	-4 143	-5 243	-5 200	-5 200
Tehtävän kokonaiskustannukset	-71 302	-70 271	-71 863	-72 130	-72 630

Sitova perustelu:

Yleinen kulttuuritoimi: Avustukset yhteisöille 900 euroa, stipendit peruskoulun ja lukion päättävälle oppilaille 100 euroa.

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö:	Liikuntapalvelut
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	3640

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Liikuntatoimen palveluilla tuetaan ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa aktivoimalla kuntalaisia liikkumaan monipuolisesti. Liikuntatoimi luo edellytyksiä liikkumiseen tarjoamalla erilaisia liikuntapalveluja sekä tukemalla urheiluseuroja, eri järjestöjä ja liikuntatoimintaan suuntautunutta kansalaistoimintaa. Alle 18-vuotiaille vieremäläisille kaikkien liikuntapaikkojen käyttö on maksutonta. Vieremäläisille eläkeläisille, työttömille ja opiskelijoille kuntosalin käyttö on ollut maksutonta alkaen 1.9.2021. Vieremäläisille eläkeläisille liikuntasalin käyttö on ollut maksutonta alkaen 1.4.2023.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

Tavoitteena on luoda sellaiset edellytykset, että kuntalaisilla on mahdollisuus liikunnan harrastamiseen omien tavoitteidensa ja tarpeittensa mukaisesti. Tarjoamalla monipuolisia liikuntapalveluja ohjataan koko väestöä liikkumaan aktiivisesti ja kannustetaan terveellisiin elämäntapoihin.

1. Järjestetään erilaisia liikuntatapahtumia ja ohjattua liikuntatoimintaa eri kohderyhmille, ottaen huomioon erityisesti väestöryhmät, jotka jäävät yleisesti tarjolla olevien liikuntapalveluiden ulkopuolelle. Soveltavaa liikuntaa ja kotoutumista tukevia liikuntaharrastuksia järjestetään kaikille ikäryhmille.
2. Toimitaan yhteistyössä liikuntaa järjestävien tahojen kanssa ja autetaan liikuntatapahtumien järjestämisessä.
3. Koulujen kanssa yhteistyössä järjestetään koululaisille erilaista liikuntatoimintaa.
4. Liikuntaneuvonnan kehitystyöllä luodaan palveluketju, jonka tavoitteena on ennaltaehkäistä sairauksia, pitää yllä työkykyä ja saada kuntalaiset voimaan paremmin.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Laadukkaat ja edulliset	Liikuntatoiminnan euroa/asukas	20,0	28,4	28,77	29,14	29,52
liikuntapalvelut	Liikuntapalvelujen euroa/asukas	72,0	74,1	75,06	76,04	77,03

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kilpailutapahtumien lukumäärät	9	9	9	9	9
- osanottajat	930	900	900	900	900
Kuntotapahtumien lukumäärät	20	15	15	15	15
- osanottajat	3350	750	750	750	750
Ohjatut liikuntaryhmät *	12	12	12	12	12
- kokoontumiskerrat	336	324	324	324	324
- osanottajat	3024	2332	2332	2332	2332
Omatoimiset liikunta-aktiviteetit (mm. jumppavideot)	3	4	4	4	4

* osallistujien keskiarvo / kokoontumiskerta 9 hlöä

Tuotannontekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
* henkilöstön lukumäärä	1	1	1	1	1
* urheiluseurat, kpl	8	8	8	8	8
* sisäliikuntatilat, kpl	1	1	1	1	1
* ulkokentät, kpl	3	3	3	3	3
* hiihtoladut, km	30	30	30	30	30
* uimapaikat, kpl	4	4	4	4	4
* vaellusreitit, km	50	50	50	100	100

3641 LIIKUNTAPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	14 412	9 000	11 600	11 600	11 600
Toimintamenot	-79 897	-93 388	-105 478	-108 650	-110 800
Toimintakate (Netto)	-65 485	-84 388	-93 878	-97 050	-99 200
Sisäiset tulot	0	500	500	520	530
Sisäiset menot	-178 066	-252 523	-232 380	-239 350	-244 140
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-2 912	-12 491	-10 100	-18 000	-22 000
Muut laskennalliset kustannukset	-14 147	-22 452	-9 498	-9 500	-9 500
Tehtävän kokonaiskustannukset	-275 022	-380 854	-357 456	-375 500	-386 440

Sitova perustelu:

Avustukset urheiluseuroille 15 200 euroa.

Toimitila-avustus kiinteistölle liikuntaan käytettyjen tuntien perusteella. Liikuntakäyttö kiinteistössä lisääntyy vuodelle 2024.

Menestyneiden urheilijoiden palkitsemiseen 2 000 euroa.

Stipendit peruskoulun ja lukion päättävälle oppilaille 200 euroa.

Toimielin:	Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö:	Nuorisopalvelut
Tilivelvollinen:	Sivistysjohtaja
Tilitunnus:	3650

Palveluajatus/Toiminta-ajatus, nuorisotyö

Nuorisotyön tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua, osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisotyössä pyritään edistämään nuorten yhdenvertaisuutta. Tuetaan lasten ja nuorten harrastamista. Korostetaan terveitä elämäntapoja, kestäväää kehitystä sekä toteutetaan nuorille ehkäisevää päihdetyötä. Tätä ajatusta toteutetaan yhteistyössä kunnan eri toimialojen, järjestöjen, Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja lasten ja nuorten vanhempien kanssa.

Etsivä nuorisotyö ostetaan palveluntuottajalta. Nuorisotyön koordinoima monialainen työryhmä edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta.

Toiminnan painopisteet ja tavoitteet:

1. Nuorisovaltuusto jatkaa toimintaansa, ottaen kantaa ajankohtaisiin kunnallisiin asioihin. Taataan toimintamahdollisuudet nuorisovaltuuston toiminnalle ja vaikuttamismahdollisuuksille.
2. Ylläpidetään nuorisotalon toimintaa yli 13-vuotiaille. Alle 13-vuotiaille nuorisotila on avoinna vähintään kaksi kertaa viikossa.
3. Järjestetään monipuolista tapahtuma-, retki- ja leiri toimintaa yhteistyössä järjestöjen, kunnan muun toimijoiden ja seurakunnan kanssa.
4. Nuorisotoimi koordinoi vapaa-aikatoimen ja järjestöjen AVIn rahoittamaa yhteistä kerho-hanketta sekä harrastamisen mallin hanketta. Kerhotarjotin pidetään monipuolisena.
5. Koulunuorisotyön edistäminen.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Laadukkaat ja edulliset nuorisotoiminnan palvelut	euroa/asukas (as. 3579)	21,42	25,26	25,26	25,26	25,26
Alle 29-vuotiaat (1045)	euroa/henkilö	81,47	93,55	93,55	93,55	93,55

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Tapahtumien lukumäärä (koko toiminta: nuorisotilan illat, retket, tapahtumat, kokoukset)	226	300	250	250	250
Osallistujat	1900	4 000	3 000	3 000	3 000
AVI:n tukema koululaisten kerhotoiminta	16	22	22	22	22
Nuorisovaltuuston toiminta (kokoukset, tapahtumat, muut järjestettävät toiminnot)			10	10	10
Koulunuorisotyö jalkautumiset ja muu toiminta kouluilla			20	20	20

Nuorisotilan käyttö 2022–2026	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Nuorten illat käyttökerrat/kävijöitä	116/936	140/3000	140/2000	140/2000	140/2000
Alakoululaisten illat	90/519	60/400	60/400	60/400	60/400
Kerhot/reissut/harjoitukset/ kokoukset/leirit	20/200	50/400	50/400	50/400	50/400
Järjestöjen päiväkäyttö	16/135	15/300	15/300	15/300	15/300
Järjestöjen iltakäyttö	16/135	50/400	50/400	50/400	50/400
Kansalaisopisto/Kulttuuritoimi	55/414	24/200	24/200	24/200	24/200
Soten päivä-, kesä- ja viikonloppukäyttö					
Perhekerho	18/252	30/240	39/300	39/300	39/300
Muu tilapäiskäyttö		6/100	6/100	6/100	6/100

3651 NUORISOPALVELUT JA EHK.PÄIHDET	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	21 328	8 100	8 100	8 100	8 100
Toimintamenot	-93 173	-97 214	-98 701	-101 670	-103 660
Toimintakate (Netto)	-71 845	-89 114	-90 601	-93 570	-95 560
Sisäiset tulot	45	0	0	0	0
Sisäiset menot	-18 135	-14 766	-15 035	-15 480	15 790
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-5 927	-6 490	-7 421	-7 400	-7 400
Tehtävän kokonaiskustannukset	-117 235	-118 470	-121 157	-124 550	-126 850

Toimielin: Sivistyslautakunta
Tulosityksikkö: Hyvinvointipalvelut
Tilivelvollinen: Sivistysjohtaja
Tilitunnus: 3671

Palveluajatus/Toiminta-ajatus

Vieremän kunnan hyvinvointipalvelut vastaa kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisestä. Hyvinvointipalvelut huolehtii valtuuston ohjaaman hyvinvointityön toteuttamisesta kuntastrategian mukaisesti. Hyvinvointipalvelutuotanto rakennetaan kuntalaisten tarpeisiin vastaavaksi. Hyvinvointipalvelut järjestää terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä tapahtumia ja toimintoja yhteistyössä hyvinvointialueen, naapurikuntien, yritysten ja muiden työnantajatahojen sekä yhdistysten ja seurojen kanssa. Hyvinvointipalveluissa työskentelee hyvinvointityöntekijä.

Painopisteet ja tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit
Tehdään ennaltaehkäisevää terveystyötä, järjestämällä monipuolisesti hyvinvoinnin ja terveyden eri osa-alueita edistävää toimintaa ja toimintamahdollisuuksia.	Hyvinvoinnin ja liikunnan viikko-ohjelma, joka pitää sisällään monipuolisesti tavoitteita vastaavaa toimintaa. Yksilöllinen liikunta- ja hyvinvointineuvonta kuntalaisille.	Eri toimintojen ja tapahtumien lukumäärä sekä kokonaismäärä. Liikunta- ja hyvinvointineuvonnan käyttömäärä tunneissa.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP 2022	TA 2023	Taloussuunnitelma		
				2024	2025	2026
Laadukkaat ja edulliset Hyvinvointipalvelut	Hyvinvointitoiminnan euroa/asukas (3579 as.)			19,9	19,9	19,9
Monipuolinen, terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta	Erilaisten toimintojen ja tapahtumien lukumäärä		10	15	15	15
	Toteutuneiden toimintojen (ryhmien) ja tapahtumien kokonaismäärä			45	45	45
Liikunta- ja hyvinvointineuvonta	tuntimäärä			30	30	30

3671 HYVINVOINTIPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	0	-38 181	-72 200	-74 370	-75 820
Toimintakate (Netto)	0	-38 181	-72 200	-74 370	-75 820
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	0	- 2 392	-5 934	-5 900	-5 900
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	-40 573	-78 134	-80 270	-81 720

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Perustehtävänä on viihtyisän ja turvallisen ympäristön kehittäminen ja ylläpito asumiseen, yrittämiseen ja vapaa-aikaan.

Asemakaava-alueen viher- ja muiden yleisten alueiden ylläpito.

Kiinteistöjen ylläpidon tehtävänä on pitää kunnan omistamat rakennukset käyttötarkoituksen edellyttämässä toimintakunnossa. Riittävällä kunnossapitotasolla voidaan varmistaa yhteisen omaisuuden säilyminen. Rakennusten huolellinen hoito ja kunnossapito lisäävät rakennuksen käyttöikää ja vähentää ennenaikaista peruskorjaustarvetta. Samalla se parantaa työskentelyolosuhteita.

Tekninen toimi ylläpitää vuokrattavat tilat taloudellisella sekä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnan metsätiloja hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaan.

Toiminnan painopistealueet:

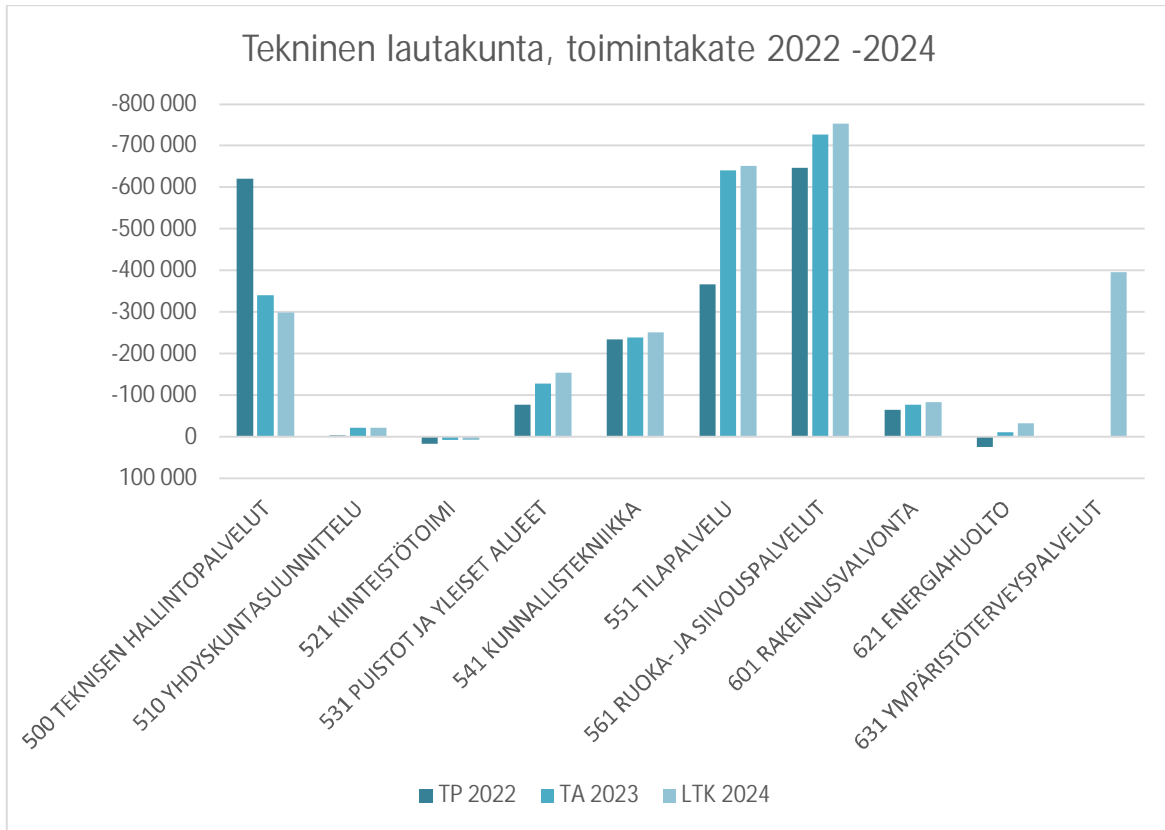
Painopistealueena suunnitelmakaudella 2024–2026

Katusaneerausten toteuttaminen

Sotkanhelmen alueen toteuttaminen

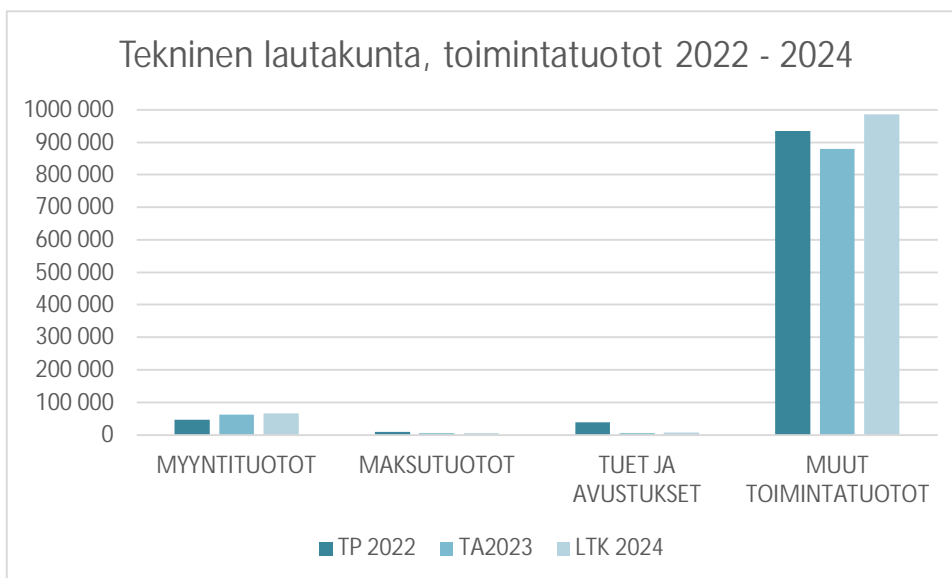
Vieremän bioprojekti ja biokaasukulttuurin luominen

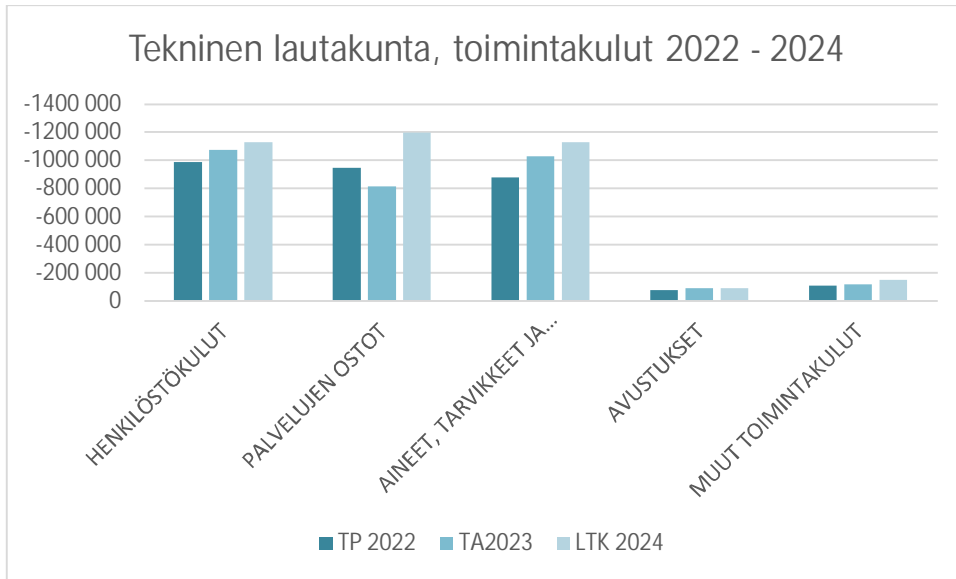
Eteläisen koulun toteuttaminen

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue:
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 50

50 TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 028 512	953 100	1 064 200	1 064 200	1 064 200
Toimintamenot	-2 997 825	-3 123 960	-3 650 935	-3 804 860	-3 878 500
Toimintakate (Netto)	-1 969 313	-2 170 860	-2 586 753	-2 740 660	-2 814 300
Sisäiset tulot	2 127 646	2 197 904	2 312 227	2 381 580	2 429 220
Sisäiset menot	-142 348	-59 076	-123 376	-127 080	-129 600
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-960 604	-1 026 069	-1 127 073	-1 233 570	-1 322 970
Muut laskennalliset kustannukset	-337 934	-572 729	-514 783	-514 800	-514 800
Laskennalliset tuotot	233 721	375 411	301 715	301 700	301 700
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 204 990	-4 406 423	-5 114 452	-5 378 610	-5 544 170

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Hallintopalvelut
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 500

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Perustehtävänä on viihtyisän ja turvallisen ympäristön kehittäminen ja ylläpito asumiseen, yrittämiseen ja vapaa-aikaan.

Tekninen toimisto koordinoi suunnittelua. Suunnittelupalvelut ostopalveluna, ei omaa henkilöstöä.

Ylläpidetään toimivaa asiakaspalvelua.

Ylä-Savon Paikkatietojärjestelmän ylläpito sekä kehittäminen.

Tuotetaan isännöintisopimuksen mukaista palvelua Kt Oy Vieremän Hakataloille, tulot 14.000 € sekä Vieremän Toimitilat Oy:lle, tulot 11.000 €

Pelastustoimi:

Pelastustoimen järjestämisvastuu siirtynyt 1.1.2023 lukien Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Ei määrärahavarausta.

Väestönsuojelu:

Kunnan omaa toimintaa, ei erillistä määrärahavarausta.

Muu yhdyskuntasuunnittelu:

Haja-asutusalueen jätevesihuollon suunnitteluavustukset. Ei määrärahavarausta.

Tavoitteen kohde	Mittari
Teknisen hallinnon talousarvion pitävyyden seuranta	Talousarviossa pysyminen/talousarvion seuranta 4x vuodessa.
Asemakaava-alueen pohjakartan ajan tasalla pito	Tiedot tarkistetaan kerran vuoteen syksyllä, myönnettyjen rakennuslupien sekä maastotarkastelun perusteella.
Huolehditaan, että kaavoitus käynnistyy	Kama-toimikunta hyväksyy kaavoitettavan alueen ja kaavoitusaikataulun
Tuotetaan isännöintisopimuksen mukaista palvelua	Konserni-iltojen palaute isännöintisopimusten mukaisten palveluiden tuottamistasosta

500 TEKNISEN HALLINTOPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	62 931	29 000	36 000	36 000	36 000
Toimintamenot	-683 363	-369 552	-316 470	-344 390	-351 010
Toimintakate (Netto)	-620 432	-340 552	-280 470	-308 390	-315 010
Sisäiset menot	-61 593	-15 859	-15 445	-15 910	-16 230
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-7 746	-20 000	-5 800	-13 800	-20 800
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	0	0	0
Laskennalliset tuotot	228 601	375 411	301 715	301 700	301 700
Tehtävän kokonaiskustannukset	-524 102	-30 000	-36 000	-72 400	-86 340

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Yhdyskuntasuunnittelu
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 510

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:**Kaavoitus:**

Asemakaavoitus: Ei vireillä olevia kohteita

Yleiskaavoitus: Kurvilanmäen tuulivoimapuisto

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Yleiskaava-alueita, ha	12 715	12 715	12 715	12 715	12 715
Asemakaava-alueita, ha	n. 300	n. 300	n. 300	n. 300	n. 300
Ranta-asemakaava-alueita, ha	102	102	102	102	102

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Vakanssit	4	4	4	4	4

510 YHDYSKUNTASUUNNITTELU	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	-3 114	-20 400	-20 400	-21 000	-21 400
Toimintakate (Netto)	-3 114	-20 400	-20 400	-21 000	-21 400
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-1 942	-750	0	0	0
Muut laskennalliset kustannukset	-434	-3 185	-1 396	-1 400	-1 400
Tehtävän kokonaiskustannukset	-5 490	-24 335	-21 796	-22 400	-22 800

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Kiinteistötoimi / Maa- ja metsätilat
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 520

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Maa-omaisuuden myynti ja hoito

Kunnan metsätiloja hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaan.

Metsänmyyntitulot 20.000 euroa

Metsänhoitotyöt yht. 20.000 euroa

Metsän lannoitus 5.000 euroa

Varaudutaan lisäämään hankintaan.

Maa-alueiden vuokraus (tontit ja pellot) vuokraus

Vuokratulot 65.000 euroa

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kunnan metsätilojen laajuus, ha	610	611	620	620	620

520 KIINTEISTÖTOIMI	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	75 747	85 000	85 000	85 000	85 000
Toimintamenot	-58 010	-76 300	-76 300	-78 600	-80 100
Toimintakate (Netto)	17 737	8 700	8 700	6 400	4 900
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-8 082	-11 489	-10 382	-10 400	-10 400
Tehtävän kokonaiskustannukset	-66 092	-87 789	- 86 682	-89 000	-90 500

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Puistot ja yleiset alueet
Tilivelvollinen: Kiinteistöpäällikkö
Tilitunnus: 530

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Asemakaava-alueen viher- ja muiden yleisten alueiden ylläpito hoitotasoluokituksen mukaisesti. Kesäaikana työllistetään kausityöläisiä sekä koululaisia/opiskelijoita.

Hyötyjätepiste

Ylijäämämaan ja hyötyjätepisteen ylläpito ja kehittäminen.

Kotitalouksilta vastaanotetaan mm:

Vaaralliset jätteet, sähkölaitteet

Paperi, kartonkipakkaukset, lasipakkaukset (purkit / pullot), pienmetalli (metallipurkit yms.)
käyttökelpoiset vaatteet

Suuret metalliromut

Painekyllästetty puujäte

Puujäte, risu- ja haravointijäte

Muut kuin pakkauslasit eli ikkunalasit, juomalasit, lasiset kahvipannut, lasiset uunivuoat, tuulilasit, peilit, tasolasit, jne.

Hyötyjätepisteellä olevan puutavaran haketus ja muiden hyötyjätteiden jatkokäsittely.

Ruohonleikkurit

Muu toiminta

Torin ylläpito

Viheralueiden hoitosopimus Kt Oy Vieremän Hakatalot, tulot 20.000 euroa

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Puistojen ja yleisten alueiden hoitotasoluokituksen toteuttaminen	Tekninen lautakunta seuraa puistojen hoitotasoluokituksen toteutumista					
Hyötyjätepisteen ylläpito	Alueelle kuulumattoman jätemäärän seuranta					
Toteutetaan sovitut hoitotyöt kustannustehokkaasti	KT Oy Vieremän Hakataloilta tullut palaute					

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Puistoalueiden laajuus, ha	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7

530 PUISTOT JA YLEISET ALUEET	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	20 178	20 000	20 000	20 000	20 000
Toimintamenot	-96 647	-146 642	-174 020	-179 570	-183 070
Toimintakate (Netto)	-76 469	-126 642	-154 020	-159 570	-163 070
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-27 198	-24 900	-37 340	-39 200	-37 400
Muut laskennalliset kustannukset	-13 465	-25 829	-26 207	-26 200	-26 200
Tehtävän kokonaiskustannukset	-137 309	-197 371	-237 567	-244 970	-246 670

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Kunnallistekninen kunnossapito
Tilivelvollinen: Kiinteistöpäällikkö
Tilitunnus: 540

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Liikenneväylien ylläpito:

Painopistealueet:

Asemakaava-alueen liikenneväylien ylläpidosta ja valaistuksesta huolehditaan niin, että väylien liikenneturvallisuus ja liikennöitävyys pysyy niillä pääosin hyvänä.

Yksityistiet:

Yksityisteiden tienpitoa tuetaan raha-avustuksena niin, etteivät tienpitokustannukset nouse kohtuuttomaksi yksityiselle taloudelle. Tieavustuksiin on varattu 90 000 euroa.

Haja-asutusalueen tiestön osalta ylläpidetään osoitejärjestelmää.

Tieyksikkömaksut yksityisteillä, joissa kunta on tieosakkaana.

Tielanan ylläpito.

Tiejaosto lakkautettu v. 2023. Jatkossa sille kuuluneet asiat hoitaa tekninen lautakunta.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Yksityisteiden tienpidon kustannusten kohtuullinen taso	avustusta, €/km/vuosi	364,83	350	350	350	350

Tiejaosto seuraa kunnan avustuksen käyttöä. Syksystä 2023 tästä vastaa tekninen lautakunta.	Tarvittaessa tehdään 1–2 suunnattua tarkastusta yksityisteille, joilla seurataan kunnan avustuksen vaikutusta yksityistieverkkoon.
---	--

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Kaava-alueen tiestön pituus, km	15	15	15	15	15
Kevyenliikenteen väyliä	6,5	6,5	7,0	7,0	7,0
Avustettavien yksityisteiden yhteispituus, km (avustuspituus)	204,1	227	227	227	227
Avustettavia yksityistiekuntia, kpl	84	120	120	120	120

540 KUNNALLISTEKNIikka	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	516	0	0	0	0
Toimintamenot	-234 786	-238 544	-250 470	-257 980	-263 150
Toimintakate (Netto)	-234 270	-238 544	-250 470	-257 980	-263 150
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-73 947	-97 500	-156 340	-225 470	-281 670
Muut laskennalliset kustannukset	-32 710	-50 599	-44 779	-44 800	-44 800
Tehtävän kokonaiskustannukset	-341 443	-386 643	-451 589	-528 250	-589 620

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosityksikkö: Tilapalvelu / kiinteistöjen ylläpito
Tilivelvollinen: Kiinteistöpäällikkö
Tilitunnus: 550

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Kiinteistöjen ylläpito:

Toimitilapalvelujen tehtävänä on pitää kunnan omistamat rakennukset käyttötarkoituksen edellyttämässä toimintakunnossa. Riittävällä kunnossapitotasolla voidaan varmistaa yhteisen omaisuuden säilyminen. Rakennusten huolellinen hoito ja kunnossapito lisäävät rakennuksen käyttöikä ja vähentävät ennenaikaista peruskorjaustarvetta. Samalla se parantaa työskentelyolosuhteita.

Ilmanvaihtokanavien nuohous, mittaus ja säätö seuraaville kohteille:

Kunnantalo

Liikuntahalli

Yrjölä B

Paloasemalla sijaitsevan teknisen osaston varikon ylläpito, henkilökunnan kokoontumis- sosiaali- ja varaston tilojen sekä varaston kirjoilla olevan kaluston kunnossapito.

Huoltoautojen käyttö ja ylläpito.

Liikuntapaikkojen ylläpito:

Kaikkien kunnan kesä- ja talviliikuntapaikkojen ylläpito.

Tavoitteen kohde	Mittari
Talviliikuntapaikat, valaistu hiihtolatu, tekojää sekä urheilukentän luistelualue on pääosin aina kuntalaisten käytettävissä.	Saatu palaute
Koulujen liikuntapaikat pidetään tasapuolisesti käyttökunnossa.	

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Hallintokuntien käytössä olevat toimitilat:					
Toimistorakennukset / Kunnanvirasto	1	1	1	1	1
Päivähoitorakennukset / Nuppula	1	1	1	1	1
Koulurakennukset / Koulukeskus, Eteläinen, Itäinen, Pohjoinen koulu	4	4	4	4	4
Liikuntarakennukset / Liikuntahalli	1	1	1	1	1
Vapaa-ajan rakennukset /Kirjasto Lyhty, Vanha kirjasto	3	2	2	2	2
Palo-asema-varikkorakennus	1	1	1	1	1
Muut rakennukset / urheilukentän huoltorakennus	1	2	2	2	2
Rakennusten kerrosala, m ²	14 246	14 857	14 857	14 857	14 857
Rakennusten siivousala, m ²	10681,85	10681,85	10681,85	10681,85	10681,85

Asuntojen vuokraus:

Honkalinna, 2kpl, As. Oy Harjupolku, 2kpl, Mäntytie 12, 13kpl.

Yrjölä B -talon palveluasuntojen (6 asuntoa) vuokraus siirtynyt kunnalle v. 2015.

Tilojen vuokraus:

Linja-autoasema, Yrittäjätalo, Ponselle vuokrattu teollisuushalli (Tova), Huitulanharju talo A ja B, Yrjölä A, Terveyskeskus ja Nuorisotalo. Op:n talosta eläinlääkäriin tilat.

Tavoitteen kohde	Mittari
Pyritään vuokraamaan kaikki kunnan omistamat vuokratilat	Tekninen lautakunta seuraa käyttöastetta

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Vuokrattavia asuntoja, kpl (Honkalinna, Harjupolku, Mäntytie 12)	4	17	17	25	25
Vuokrattavia asuntoja, m ²	316	881	881	1236	1236
Vuokrattavat asunnot Yrjölä B, kpl	6	6	6	6	6
Vuokrattavat asunnot Yrjölä B, m ²	231	231	231	231	231
- kunnan määräämisvallassa olevien asunto- ja kiint. yhtiöiden (Hakatalot) omistamien asuntojen lkm 31.12./ kpl	238	238	243	243	243
- kunnan määräämisvallassa olevien asunto- ja kiint. yhtiöiden (Hakatalot) omistamien asuntojen pinta-ala, m ²	13 034	13 644	14 034	14 389	14 389
Muita vuokrattavia tiloja, kpl	26	26	26	26	26
Muita vuokrattavia tiloja, m ²	4 810	4 810	4 810	4 810	4 810
Vuokrattavat laitosrakennukset m ² , Y-S Sote Ky:lle	5 293	2 140	2 140	2 140	2 140
Asuntojen vuokrausaste %	90 %	95 %	95 %	95 %	95 %
Muiden tilojen vuokrausaste %	90 %	95 %	95 %	95 %	95 %

Tuotannontekijät/suoritteet tilapalvelu:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstö, kiinteistönhoitajat	2,82	2,82	2,82	2,82	2,82

550 TILAPALVELU	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	799 762	789 100	890 200	890 200	890 200
Toimintamenot	-1 166 606	-1 429 050	-1 516 735	-1 587 480	-1 617 610
Toimintakate (Netto)	-366 843	-639 950	-626 535	-697 280	-727 410
Sisäiset tulot	1 407 097	1 409 604	1 506 627	1 551 820	1 582 860
Sisäiset menot	-44 430	-10 100	-10 700	-11 020	-11 220
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-845 865	-863 761	-911 463	-938 970	-963 470
Muut laskennalliset kustannukset	-168 865	-346 753	-268 751	-268 800	-268 800
Laskennalliset tuotot	145	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 225 621	-2 649 664	-2 707 649	-2 806 270	-2 861 100

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosityksikkö: Ruoka- ja siivouspalvelut
Tilivelvollinen: Ruokapalvelupäällikkö
Tilitunnus: 560

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Siivouspalvelut

Laadukkaan ja kilpailukykyisen siivouspalvelun tuottaminen.

Toimintastrategia:

Asiakaslähtöinen ajattelutapa. Ammattitaidon ylläpitäminen ja tiedon lisääminen koulutuksen avulla. Toiminnan mukauttaminen siivottavien tilojen mukaan.

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Siivouspalvelut tuotetaan edullisesti	Ulk. ja sis. menot / €/m ²	17,18	19,50	19,50	20,00	20,50
Siivouspalvelut tuotetaan tehokkaasti	Siivoustoimen siivottavat neliöt / työtunnit	499	485	485	485	485

Siivouskohteet ja siivottavat neliöt:		2022	2023	2024	2025	2026
Siivouskerrat / viikko:						
		m ²	m ²	m ²	m ²	m ²
Koulukeskus	5	5193,00	5198,00	5198,00	5198,00	5198,00
Liikuntahalli	5	1525,00	1525,00	1525,00	1525,00	1525,00
Päiväkoti Nuppula	5	673,00	673,00	673,00	673,00	673,00
Päiväkoti Muksula	2	141,00	141,00	141,00	141,00	141,00
Päiväkoti Vekkula	2	96,5	96,5	96,5	96,5	96,5
Itäinen koulu	5	969,00	969,00	969,00	969,00	969,00
Pohjoinen koulu	5	1261,5	1261,5	1261,5	1261,5	1261,5
Eteläinen koulu	5	646,0	646,00	646,00	646,00	646,00
Kunnanvirasto	2	768,00	768,00	768,00	768,00	768,00
Kirjasto Lyhty	5	680,00	680,00	680,00	680,00	680,00
Kansalaisopisto	1	386,00	386,00	386,00	386,00	386,00
Paloaseman varikko	1	377,90	377,90	377,90	377,90	377,90
Urheilukentän huoltorakennus	3	122,40	122,40	122,40	122,40	122,40
Yrittäjätalo, nuorisotila, luokat	5	236,0	236,0	236,0	236,0	236,0
Yrjölä B- talo	1	104,40	104,40	104,40	104,40	104,40
Maurin Halli, YSAO	1	63,2	63,2	63,2	63,2	63,2
YHTEENSÄ		13247,9	13247,9	13247,9	13247,9	13247,9

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstön lukumäärä 7,75 h / päivä laskettuna	5,96	5,96	5,96	5,96	5,96

5611 SIIVOUSPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 988	0	200	200	200
Toimintamenot	-227 766	-271 775	-285 920	-294 930	-300 660
Toimintakate (Netto)	-225 778	-271 775	-285 720	-294 730	-300 460
Sisäiset tulot	246 810	271 400	285 800	294 370	300 260
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-32 711	-40 922	-38 894	-38 900	-38 900
Laskennalliset tuotot	979	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-259 498	-312 696	-324 814	-333 830	-339 560

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Ruokapalvelut

Laadukkaan ruokapalvelun tuottaminen edullisesti asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Ravitsemussuositusten noudattaminen palvelua suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Asiakasryhmät:

Asiakaskunta koostuu päivähoito-, esikoulu- ja peruskouluikäisistä lapsista, lukiolaisista, työpaikkaruokailijoista sekä edustustoiminnasta.

Toimintastrategia:

Asiakaslähtöinen ajattelutapa. Ammattitaidon ylläpitäminen koulutuksen avulla.

Sansia-yhteistyön hyödyntäminen ja lähi-/luomutuotteiden hankkiminen mahdollisuuksien mukaan.

Jamix -ruokatuotanto-ohjelman ylläpito Sonkajärven ruokapalveluiden kanssa.

Yhteistyö Pohjois-Savon Hyvinvointialueen ravitsemustyöryhmän kanssa.

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstön lukumäärä 7,75 h / päivä	5,72	5,22	5,22	5,22	5,22
Valmistuskeittiötä	1	1	1	1	1
Kuumennuskeittiötä (Kyläkoulut ja Nuppula)	4	4	4	4	4
Suoritteita (kaikki yhteensä) / vuosi	125 880	120 000	120000	118 000	116 000

5621 RUOKAPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	24 625	25 000	27 800	27 800	27 800
Toimintamenot	-444 950	-480 102	-495 380	-510 270	-520 230
Toimintakate (Netto)	-420 325	-455 102	-467 580	-482 470	-492 430
Sisäiset tulot	473 739	516 900	519 800	535 390	546 100
Sisäiset menot	-31 524	-28 470	-29 437	-30 320	-30 930
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-3 906	-10 408	-7 630	-7 630	-7 630
Muut laskennalliset kustannukset	-70 379	-78 144	-68 448	-68 400	-68 400
Laskennalliset tuotot	3 997	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-546 761	-597 124	-600 895	-616 620	-627 190

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Ruokapalvelut tuotetaan edullisesti	Keskihinta: €/ suorite	4,01	5,15	5,20	5,25	5,35
Ruokapalvelut tuotetaan tehokkaasti	Keskuskeittiön teho: tehdyt työtunnit / keskuskeittiön suoritteet:	26,00	21,50	21,50	21,50	21,50

Kysyntä- ja laajuustiedot: Asiakasryhmät:	Kysynnän laatu:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Päiväkotilapset, Nuppula	Aamupala, lounas, välipala	57	55	55	55	55
Päiväkoti Vekkula	Aamupala, lounas, välipala	15	15	15	15	15
Päiväkoti Muksula	Aamupala, lounas, välipala, päivällinen, iltapala	15	15	15	15	15
Vipeltäjät	Aamupala		10	10	10	10
Pienluokan lapset	Lounas	5	5	5	5	5
Esikoululapset	Lounas ja maksull. välipala	38	26	36	13	31
Peruskoululapset	Lounas ja maksull. välipala	351	335	348	347	306
Lukiolaiset	Lounas ja maksull. välipala	45	45	45	45	45
Sivistystoimen aamupäivätoiminta	Välipala	15	15	15	15	15
Sivistystoimen iltapäivätoiminta	Välipala	35	35	35	35	35
Työpaikkaruokailijat	Lounas	55	35	35	35	35

560 RUOKA- JA SIIVOUSPALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	26 613	25 000	28 000	28 000	28 000
Toimintamenot	-672 716	-751 877	-781 300	-805 200	-820 890
Toimintakate (Netto)	-646 103	-726 877	-753 300	-777 200	-792 890
Sisäiset tulot	720 549	788 300	805 600	829 760	846 360
Sisäiset menot	-31 524	-28 470	-29 437	-30 320	-30 930
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	-3 906	-10 408	-7 630	-7 630	-7 630
Muut laskennalliset kustannukset	-103 090	-119 065	-107 342	-107 300	-107 300
Laskennalliset tuotot	4 975	0	0	0	0
Tehtävän kokonaiskustannukset	-806 259	-909 820	-925 709	-950 450	-966 750

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Rakennusvalvonta
Tilivelvollinen: Rakennustarkastaja
Tilitunnus: 600

Palveluajatus/Toiminta-ajatus:

Rakennusvalvonnan tehtävät perustuvat maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä -asetukseen, vahvistettujen kaavojen sekä rakennusjärjestyksen mukaisen rakentamisen valvontaan kuten:

- rakennuslupa-asian käsittely
- valmistelut MRL:n mukaisiin asemakaava-asioihin ja poikkeamislupa-asioihin
- Ara:n ja Ely-keskuksen kautta rahoitettujen kohteiden rakentamiseen liittyvä rakentamisen neuvonta ja valvonta

Tavoitteen kohde	Mittari	TP	TA	Taloussuunnitelma		
		2022	2023	2024	2025	2026
Rakennusluvut käsitel- lään sujuvasti ja tehok- kaasti	Käsittelyaika < 2 vko	Toteutunut	< 2 vko	< 2 vko	< 2 vko	< 2 vko

Kysyntä- ja laajuustiedot:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Rakennusluvut/ilmoitusluvut/toimenpideluvat kpl/v	33	100	100	100	100
Poikkeamislupahakemuksia	0	3	3	3	3
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia katselmuksia/v	114	100	100	100	100
Maksujen kattavuus menoista %	14,7	30	30	30	30

Tuotannon tekijät/suoritteet:	TP	TA	Taloussuunnitelma		
	2022	2023	2024	2025	2026
Henkilöstö	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

600 RAKENNUSVALVONTA	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	11 892	5 000	5 000	5 000	5 000
Toimintamenot	-76 223	-81 597	-87 540	-90 140	-91 970
Toimintakate (Netto)	-64 331	-76 597	-82 540	-85 140	-86 970
Sisäiset menot	-4 801	-4 647	-4 494	-4 630	-4 720
Laskennalliset kustannukset					
Muut laskennalliset kustannukset	-11 288	-12 986	-11 912	-11 900	-11 900
Tehtävän kokonaiskustannukset	-92 312	-99 230	-103 946	-106 670	-108 590

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Energiahuolto
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 620

620 ENERGIAHUOLTO	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	30 872	0	0	0	0
Toimintamenot	-6 361	-10 000	-32 000	-33 000	-33 600
Toimintakate (Netto)	-24 511	-10 000	-32 000	-33 000	-33 600
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	0	-8 750	8 500	8 500	12 000
Muut laskennalliset kustannukset	0	-2 823	-5 276	-5 300	-5 300
Tehtävän kokonaiskustannukset	-6 361	-21 573	-45 776	-46 800	-50 900

Toimielin: Tekninen lautakunta
Tulosalue: Ympäristöterveyspalvelut
Tilivelvollinen: Tekninen johtaja
Tilitunnus: 630

630 YMPÄRISTÖTERVEYS-PALVELUT	TP 2022	TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	0	0	0	0	0
Toimintamenot	0	0	-395 700	-407 500	-415 700
Toimintakate (Netto)	0	0	-395 700	-407 500	-415 700
Sisäiset menot	0	0	-63 300	-65 200	-66 500
Laskennalliset kustannukset					
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
Muut laskennalliset kustannukset	0	0	38 738	38 700	38 700
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	0	-497 738	-511 400	-520 900

7 INVESTOINTIOSA

Investointiohjelma vuosille 2024–2026

Projekti	Hanke 1000 €	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
13	Kunnanhallitus				
2001	ICT-hankinnat	20	50	20	20
2005	Kotisivut	30	0	0	0
	Talousraportointi	20	20	0	0
2013	Auton hankinta	30	0	0	0
	Maa-alueiden hankinta/myynti	250	200	50	50
	Kunnanhallitus menot yhteensä	350	270	70	70
	Kunnanhallitus tulot yhteensä	0	0	0	0
	Kunnanhallitus netto	350	270	70	70

Projekti	Hanke 1000 €	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
30	Sivistyslautakunta				
	Perusopetuksen, kirjaston, vapaa-ajan ja varhaiskasvatuksen tietokone- ja verkkokustannukset, AV-välineet	50	50	50	50
	Kyläkoulujen kalusteiden uusiminen	10	0	10	10
	Kirkonkylän koulun oppilaskalusteiden uusiminen	10	0	10	10
	Koulujen kalusteiden uusiminen	0	15	0	0
	Lukion tietokone- ja verkkokustannukset	15	15	15	15
	Kirjaston irtokalusteet	10	0	0	0
	Kirjasto-/monipalveluauto	0	60	0	0
	Kuntosalilaitteiden uusiminen	20	30	20	20
	Sivistyslautakunta yhteensä	115	170	105	105
	Sivistyslautakunta tulot	0	0	0	0
	Sivistyslautakunta netto	115	170	105	105

Projekti	Hanke 1 000 €	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
50	Tekninen lautakunta				
	Maa- ja vesialueet				
5015	Vieremä- lisalmi kevyen liikenteen väylän suunnittelu	150	0	0	0
	Rakennukset				
5547	Kiinteistöjen ja katujen ulkovalaistuksen saneeraus	20	30	30	150
5550	Päiväkotien leikkiympäristön kehittäminen	10	0	0	0
5546	Huitulanharjun sprinkleri ja pienet muutostyöt	150	0	0	0
5553	Paloasema-varikon katto	60	0	0	0
5554	Itäisen koulun katto	0	60	0	0
5557	Nuppulan katto, keittiö ja muut muutokset	0	100	0	0
5558	Kiinteistöjen viilennyslaitteet	30	0	0	0
	Ruokapalvelun kalusteet	15	0	0	0
	Pohjoisen koulun keittiö	0	30	0	0
	Sotkanhelmen rivitalon D suunnittelu	30	0	0	0
	Sotkanhelmen rivitalo D toteutus	0	800	700	0
	Kiinteät rakenteet ja laitteet				
5411	Hulevesijärjestelyt	10	10	10	20
5404	Katujen peruskorjausta, kevyen liikenteen liikenneturvallisuuden parantamishankkeita	40	40	40	40
	Biokaasuputkisto)*	250	1 000	1 000	0
5420	Kumppanuuskylän esirakentaminen	150	150	0	0
	Kirkkotien saneeraus ja kevyen liikenteen väylän pinnoitus välillä Petterintie-Malilantie	520	0	0	0
	Nikulanlahden klv	50	0	0	0
	Jokikuja-Hakatie saneeraus	0	350	0	
	Katusaneeraus	0	0	200	200
	Koulujen korjaukset (tason ylläpito)	10	10	10	10
	Uimapaikkojen kunnostukset	20	0	0	0
	Uusiutuvan energian tuotanto	50	70	0	0
	Kunnantalon P-paikan routaheitot	20	0	0	0
5421	Kiinteistöjen polkupyöräparkit	20	10	0	0
5422	Einarin puiston kehittäminen	30	30	0	0
	Hyötyjätteen kunnostus	0	50	0	0
	Koulukeskuksen varavoima	150	0	0	0
	Eteläinen koulu)**	0	1 500	1 500	0
	Kylän opasteet	0	20	0	0
	Irtain käyttöomaisuus				

5701	Kalustohankinnat	60	30	50	50
	Aineeton käyttöomaisuus				
	Kiinteistöjen automaation päivitys	15	0	0	0
	Tekninen lautakunta menot yhteensä	1 700	4 290	3 540	470
	Tekninen lautakunta tulot yhteensä				
	Tekninen lautakunta netto	1 700	4 290	3 540	470
	)* Investointi- ja kehittämisrahastosta)** Investointi- ja kehittämisrahastosta puolet (1,5milj) käyttöönotto vuonna				

	Investointimenot yhteensä	2 325	4 730	3 715	645
	Investointitulot yhteensä	0	0	0	0
	Investoinnit netto	2 325	4 730	3 715	645

8 TULOSLASKELMAOSA

Tuloslaskelman välituloksina esitetään seuraavat tiedot:

Toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.

Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Tämän jälkeen esitetään tuloslaskelmassa poistoeron, varausten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy **tilikauden yli- tai alijäämään**, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

TALOUSARVION TULOSLASKELMA 2024 (1000 EUROA)

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	TP 2023 Ennuste	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNTITUOTOT	277	168	184	141	141	141
MAKSUTUOTOT	177	177	173	171	171	171
TUET JA AVUSTUKSET	302	179	219	183	183	170
MUUT TOIMINTATUOTOT	976	884	893	990	990	990
TOIMINTATUOTOT	1 732	1 407	1 469	1 485	1 485	1 472
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-6 769	-7 301	-7 135	-7 295	-7 437	-7 555
PALKAT JA PALKKIOT	-5 177	-5 635	-5 658	-5 823	-5 935	-6 030
HENKILÖSIVUKULUT	-1 592	-1 666	-1 477	-1 473	-1 501	-1 525
ELÄKEKULUT	-1 399	-1 405	-1 216	-1 260	-1 284	-1 305
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-194	-261	-261	-213	-217	-221
PALVELUJEN OSTOT	-16 780	-3 112	-3 190	-3 108	-3 544	-3 601
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 203	-1 386	-1 408	-1 454	-1 519	-1 546
AVUSTUKSET	-636	-678	-664	-671	-753	-762
MUUT TOIMINTAKULUT	-228	-319	-320	-285	-293	-298
TOIMINTAKULUT	-25 615	-12 796	-12 717	-12 814	-13 545	-13 763
TOIMINTAKATE	-23 883	-11 389	-11 249	-11 329	-12 060	-12 291
VEROTULOT	16 560	9 000	9 093	8 270	8 675	8 854
VALTIONOSUDET	11 387	3 900	4 202	4 017	4 595	4 751
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	8	9	9	156	41	34
MUUT RAHOITUSTUOTOT	546	313	525	421	274	274
KORKOKULUT	-82	-80	-138	-150	-135	-120
MUUT RAHOITUSKULUT	-51	-11	-11	-11	-11	-11
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	421	230	384	416	168	176
VUOSIKATE	4 485	1 741	2 430	1 373	1 378	1 490
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 060	-1 197	-1 197	-1 248	-1 376	-1 489
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 060	-1 197	-1 197	-1 248	-1 376	-1 489
TILIKAUDEN TULOS	3 425	544	1 232	125	2	1
POISTOERON MUUTOS	-2 132	179	211	211	-3 183	373 1
VARAUSTEN MUUTOS	210	0	0	0	0	0
RAHASTOJEN MUUTOS	-950	0	0	0	3 500	0
TILIKAUDEN YLJIJÄÄMÄ/ALLIJÄÄMÄ	1 553	723	1 443	336	319	375
Tunnusluvut						
Toimintatuotot % toimintakuluista	6,8	11,0	11,5	11,6	11,0	10,7
Vuosikate % poistoista	423,2	145,4	202,9	110,0	100,1	100,1
Vuosikate €/asukas	1 308,6	514,0	717,1	410,4	416,4	455,6 3
Kertynyt yli-/alijäämä/asukas (tp22 asukasmäärä)	211	3 422	3 843	3 941	4 034	4 143
Asukasmäärä	3 427	3 388	3 388	3 346	3 309	3 271

9 RAHOITUSOSA

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Tulorahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulorahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät.

Käyttöomaisuusinvestoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet (sis. myös käyttöomaisuuden myyntihintaiset myyntitulot) esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä.

Antolainauksen muutoksissa käsitellään kunnan myöntämät lainat. Lainojen lisäykset vähentävät kassavirtaa ja lainojen takaisinmaksut lisäävät kassavirtaa.

Lainakannan muutoksissa käsitellään kunnan pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys (pitkäaikaisten lainojen lyhennykset tilivuoden aikana) sekä lyhytaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset nettona.

Oman pääoman lisäyksessä on kysymys jäsenkunnan maksamasta pääomasijoituksesta kuntayhtymään ja vähennyksestä pääoman palautuksesta jäsenkunnalle.

TALOUSARVION RAHOITUSLASKELMA 2024 (1000 EUROA)

	TP 2022	ALKUP. TA 2023	LTK 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	4 485	1 741	1 373	1 378	1 490
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	33	0	0	0	0
	4 517	1 741	1 373	1 378	1 490
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-1 533	-2 370	-4 730	-3 715	-645
	-1 533	-2 370	-4 730	-3 715	-645
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	2 984	-629	-3 357	-2 337	845
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-15	0	0	0	0
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	45	0	48	45	45
	30	0	48	45	45
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-425	0	-613	-500	-500
	-425	0	-613	-500	-500
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET					
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-2	0	0	0	0
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-1	0	0	0	0
SAAMISTEN MUUTOS	509	0	0	0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-47	0	0	0	0
	459	0	0	0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	64	0	-565	-455	-455
RAHAVAROJEN MUUTOS	3 048	-629	-3 921	-2 792	390
		RAHAVARAT 31. 12.	15 046		
		1. 1.	11 998	3 048	
Tunnusluvut					
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	2 984	2 355	-1 001	-3 339	-2 493
Investointien tulorahoitus	292 %	73 %	29 %	37 %	231 %
Lainanhoitokate	9,0	3,1	2,0	2,4	2,6
Lainakanta 31.12. 1000 €	5 938	7 363	4 863	4 363	3 863
Lainat/asukas €	1 733	2 173	1 453	1 319	1 181
Asukasmäärä	3 427	3 388	3 346	3 309	3 271

10 LIITTEET

Henkilöstösuunnitelma

Poistosuunnitelma

Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto

Oppilasmääräennuste

Organisaatiokaavio

Konsernirakenne

Henkilöstösuunnitelma

VIEREMÄN KUNTA

Ta-tili	Virka- tai toiminimike	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
130	Kunnanjohtaja					
	Kunnanjohtaja	1	1	1	1	1
130	Yleishallinto					
	Hallintojohtaja	1	1	1	1	1
	Hallintosihteeri	1	1	1	1	1
	Konsernisihteeri			1	1	1
	Palvelusihteeri	1	1	1	1	1
140	Talous- ja henkilöstöhallinto					
	Kirjanpitäjä	1	1	1	1	1
	Palkkasihteeri	2	2	2	2	2
	Taloussihteeri	1	1	1	1	1
150	Elinkeinojen kehittäminen					
	Konsernisihteeri	1	1			
170	Työllisyystukipalvelut					
	Työllisyysihiteeri/ Työllisyyskoordinaattori	1	1	1		
	Työpajaohjaaja	1	1	1	1	1

Ta-tili	Virka- tai toiminimike	TP 2022	TA 2023	TA2024	TS 2025	TS2026
30	SIVISTYSPALVELUT					
3 000	Sivistystoimen hallinto					
	Toimistonhoitaja	1	1	1	1	1
	Sivistystoimen johtaja/rehtori	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
	Sivistystoimen hallinto yht.	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
3 300	Perusopetus					
	Rehtori	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
	Lehtori	4,92	5,61	6,62	5,61	5,61
	Luokanopettaja	8,87	8,96	9,64	8,96	8,96
	Erityisopettaja	5	3,94	3,77	3,94	3,94
	Erityisopettaja/pt tuntiohjaaja	0	0	0	0	0
	Päätoiminen tuntiohjaaja	6,94	5,59	4,67	5,59	5,59
	Sivutoiminen tuntiohjaaja	0	0	0	0	0
	Koulusihteeri	1	1	1	1	1
	Koulunkäynnin ohjaaja	15,48	10,41	10,35	10,41	10,41
	Perusopetus yhteensä	45,71	39,01	39,55	39,01	39,01
3 500	Lukiokoulutus					
	Rehtori	1	1	1	1	1
	Lehtori	5,06	4,81	4,68	4,81	4,81
	Päätoiminen tuntiohjaaja	0,56	0,41	0,33	0,41	0,41
	Luokanopettaja/st. Tuntiohjaaja	0	0,08	0,18	0,08	0,08
	Erityisopettaja	0	0,06	0,06	0,06	0,06
	Lukiokoulutus yhteensä	6,62	6,36	6,25	6,36	6,36
3 200	Esiopetus					
	Luokanopettaja	4,13	2,63	2,36	2,63	2,63
	Päätoiminen tuntiohjaaja	0	0	0	0	0
	Koulunkäynnin ohjaaja	0,75	1,29	1,29	1,29	1,29
	Esiopetus yhteensä	4,88	3,92	3,65	3,92	3,92
	<i>Opetuspalvelut yhteensä</i>	58,71	50,79	50,95	50,79	50,79
360	VAPAA-AIKA PALVELUT					
3 630	Kulttuuri					
	Toimistosihiteeri	0,2	0	0	0	0
	Kansalaisopiston rehtori	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
3 620	Kirjasto					
	Kirjastonjohtaja	0,5	1	1	1	1
	Kirjastonvirkailija	2	1	1	1	1
	Kirjastoautonkuljettaja-virkailija	1	1	1	1	1
	Kirjastoavustaja	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
3 640	Liikuntapalvelut					
	Liikuntasihteeri	1	1	1	1	1
	Toimistosihiteeri	0,3	0	0	0	0
3 650	Nuorisopalvelut					

	Vapaa-ajan ohjaaja	1	1	1	1	1
	Kerho-ohjaaja	0	0	0	0	0
	Toimistosihtööri *)					
	*)toimistosihtööri hoitaa kirjastovirkailijan avointa virkaa					
3 610	Kansalaisopisto					
	Rehtori	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
	Toimistosihtööri	0,5	0	0	0	0
3 610	Hyvinvointipalvelut		0,4	1	1	1
	<i>Vapaa-ajan palvelut yhteensä</i>	7,94	6,84	7,44	7,44	7,44
310	VARHAISKASVATUS					
	Päiväkotihoido					
	Vahaiskasvatuksen johtaja	0,75	1	1	1	1
	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8
	Varhaiskasvatuksen vast.opettaja	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2
	Varhaiskasvatuksen opettaja	5	6	6	5,4	5
	Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	11	13	13	12,4	12
	Ryhmäavustaja	3	4	4	4	4
	Päiväkotiapulainen	3	2	2	2,6	3
	Päiväkoti ja esiopetus yhteensä	23,75	27	27	26,4	26
	Muu päivähoito					
	Varhaiskasvatuksen johtaja	0,25	0	0	0	0
	Perhepäivähoitaja	3	0	0	0	0
	Perhepäivähoito yhteensä	3,25	0	0	0	0
	Varhaiskasvatus yhteensä	27	27	27	26,4	26
	SIVISTYSPALVELUT YHTEENSÄ	93,65	84,63	85,39	84,63	84,23

Ta-tili	Virka- tai toiminimike	TP 2022	TA 2023	TA2024	TS 2025	TS2026
50	TEKNISET PALVELUT					
500	Hallintopalvelut					
	Tekninen johtaja	1	1	1	1	1
	Toimistosihteerit	1	1	1	1	1
	Kiinteistöpäällikkö	1	1	1	1	1
550	Tilapalvelut					
	Kiinteistönhoitaja	2	2	2	2	2
	Kunnossapitotyöntekijä	2	2	2	2	2
	Liikuntapaikkojen hoitaja	2	2	2	2	2
	Ruokapalvelupäällikkö	1	1	1	1	1
	Ruokapalveluesimies	1	1	1	1	1
	Ruokapalvelutyöntekijä	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
	Siivouspalveluesimies	1	1	1	1	1
	Siivouspalvelutyöntekijä	3	3	3	3	3
	Ruoka- ja siivouspalvelutyöntekijä, päiväkoti	1	1	1	1	1
	Koulunhoitaja, Pohjoinen koulu	1	1	1	1	1
	Koulunhoitaja, Eteläinen koulu	1	1	1	1	1
	Koulunhoitaja, Itäinen koulu	1	1	1	1	1
610	Rakennusvalvonta					
	Rakennustarkastaja	1	1	1	1	1
50	TEKNISET PALVELUT YHTEENSÄ	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5

POISTOSUUNNITELMA

	Poisto- menetelmä	Poisto-aika
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tutkimus- ja kehittämismenot	Tasapoisto	5 vuotta
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Osakehuoneistojen ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot	Tasapoisto	max 10 vuotta
Pitkäaikaisiin investointihankkeisiin osallistuminen	Tasapoisto	max 40 vuotta
Muut	Tasapoisto	3 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		Ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	10 vuotta
Vapaa-ajanrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kallioluolat ja –tunnelit, väestösuojat	Tasapoisto	50 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	20 vuotta
Viemäriverkko	Tasapoisto	30 vuotta
Kaukolämpöverkko	Tasapoisto	20 vuotta
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Tasapoisto	20 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikkuvat työkonet	Tasapoisto	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat		Käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet		Ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		Ei poistoaikaa

Sovellettaessa menojäännöspoistoa hyödykkeen poistamaton arvo (menojäännös) poistetaan kertapoistona kun jäännös alittaa 1000 euroa. Muutettua poistosuunnitelmaa sovelletaan kunnan pysyvien vastaavien kirjanpidossa 1.1.2019 alkaen, uusien aktivoitaviin hyödykkeisiin. Vanhat aktivoitavat hyödykkeet jatkavat vanhalla poistosuunnitelmalla (valtuusto hyväksynyt muutoksen 12.11.2018 § 41).

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO			
Ulkoiset	Sitovuus	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Keskusvaalilautakunta	N		
110 Vaalit		38 490	13 000
Tarkastuslautakunta	N		
120 Tarkastuslautakunta		22 100	0
Kunnanhallitus	N		
130 Yleishallinto		1 077 400	35 400
140 Talous- ja henkilöstöhallinto		349 950	0
150 Elinkeinojen kehittäminen		159 760	0
170 Työllisyyspalvelut		647 820	28 800
190 Maaseutupalvelut		124 000	0
Yhteensä		2 358 930	64 200
Sivistyslautakunta	N		
300 Sivistystoimen hallinto		95 285	450
310 Varhaiskasvatus		1 647 320	120 450
320 Esiopetus		296 716	1 074
330 Perusopetus		3 196 267	144 120
340 Aamu- ja iltapäivätoiminta		134 120	24 500
350 Lukiokoulutus		575 794	11 000
360 Vapaa-aikapalvelut		798 217	42 125
Yhteensä		6 743 719	343 719
Tekninen lautakunta	N		
500 Teknisen hallintopalvelut		316 470	36 000
510 Yhdyskuntasuunnittelu		20 400	0
520 Kiinteistötoimi		76 300	85 000
530 Puistot ja yleiset alueet		174 020	20 000
540 Kunnallistekniikka		250 470	0
550 Tilapalvelu		1 516 735	890 200
560 Ruoka- ja siivouspalvelut		781 300	28 000
600 Rakennusvalvonta		87 540	5 000
620 Energiahuolto		32 000	0
630 Ympäristöterveyspalvelut		395 700	0
Yhteensä		3 650 935	1 064 200
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	B		8 270 000
Valtionosuudet	B		4 016 500
Korkotulot	B		155 850
Muut rahoitustulot	B		421 100
Korkomenot	B	150 000	
Muut rahoitusmenot	B	11 200	
INVESTOINTIOSA			
13 Kunnanhallitus			
Koneet ja kalusto	B	50 000	
Tietokoneohjelmistot	B	20 000	
Maa- ja vesialueet	B	200 000	
Yhteensä		270 000	
30 Sivistyslautakunta			
Koneet ja kalusto	B	170 000	
50 Tekninen lautakunta			
Rakennukset	B	2 530 000	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	B	1 730 000	
Koneet ja kalusto	B	30 000	
Yhteensä		4 290 000	
Yhteensä		4 730 000	
RAHOITUSOSA			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten vähennys	B		48 000
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	613 000	
Vaikutus maksuvalmiuteen			3 921 805
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		18 318 374	18 318 374

N nettomääräraha/-tuloarvio

B bruttomääräraha/-tuloarvio

Oppilasennusteet

Koulun nimi	Lv.	Oppilasmäärä	Opettajat
Eteläinen koulu	2023-24	31	2
	2024-25	28	2
	2025-26	28	2
	2026-27	31	2
	2027-28	29	2
	2028-29	27	2
	2029-30 (23.8.2023)	23	2

Koulun nimi	Lv.	Oppilasmäärä	Opettajat
Itäinen	2023-24	24	2
	2024-25	24	2
	2025-26	25	2
	2026-27	17	2
	2027-28	17	2
	2028-29	16	2
	2029-30 (23.8.2023)	19	2

Koulun nimi	Lv.	Oppilasmäärä	Opettajat
Kirkonkylä 0 – 6.lk	2023-24	147	9
	2024-25	139	9
	2025-26	119	8
	2026-27	108	8
	2027-28	101	7
	2028-29	93	7
	2029-30 (23.8.2023)	78	6

Koulun nimi	Lv.	Oppilasmäärä	Opettajat
Pohjoinen koulu	2023-24	57	4
	2024-25	56	4
	2025-26	42	3
	2026-27	37	3
	2027-28	34	2
	2028-29	33	2
	2029-30 (23.8.2023)	27	2

Yhteensä alakoulut	Lv.	Oppilasmäärä	Opettajat
	2023-24	259	17
	2024-25	247	17
	2025-26	214	15
	2026-27	193	15
	2027-28	181	13
	2028-29	169	13
	2029-30 (23.8.2023)	147	12

Kirkon- kylä 7-9	Lv	Yht.	7. lkt	Ryhmäkoko	8. lkt	Ryhmäkoko	9. lkt	Ryhmäkoko	Yht. ryhmiä
	2023-24	122	55	3	36	2	31	2	7
	2024-25	133	42	3	55	3	36	2	8
	2025-26	144	47	3	42	3	55	3	9
	2026-27	137	48	3	47	3	42	3	9
	2027-28	124	29	2	48	3	47	3	8
	2028-29	105	28	2	29	2	48	3	7
	2029-30	93	36	2	28	2	29	2	6

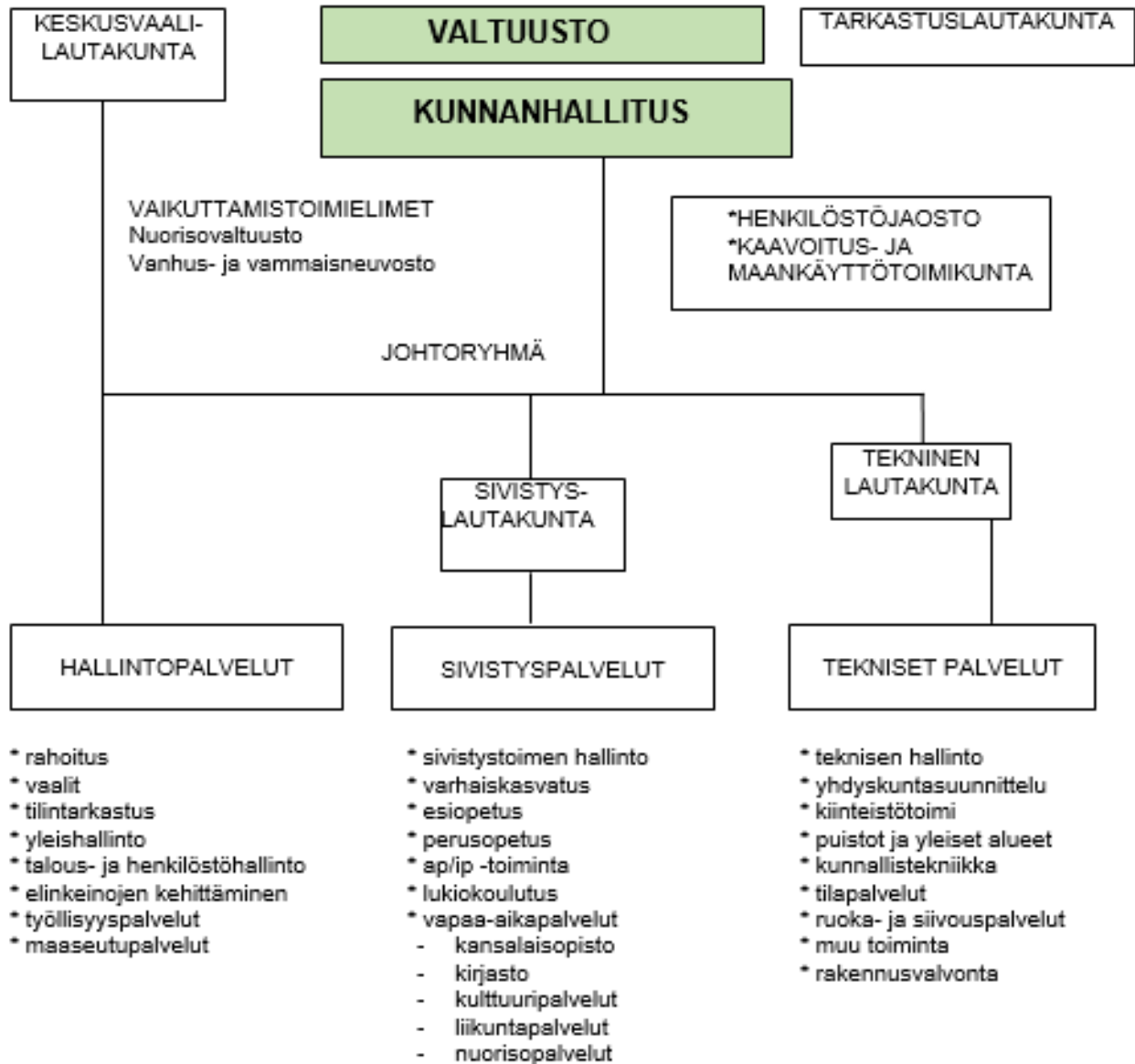
Yhteensä 0-9	lk	Oppilasmäärä
	2023 -24	381
	2024-25	380
	2025-26	358
	2026-27	330
	2027-28	305
	2028-29	274
	2029-30 (23.8.2023)	240

Lukion opiskelijaennuste:

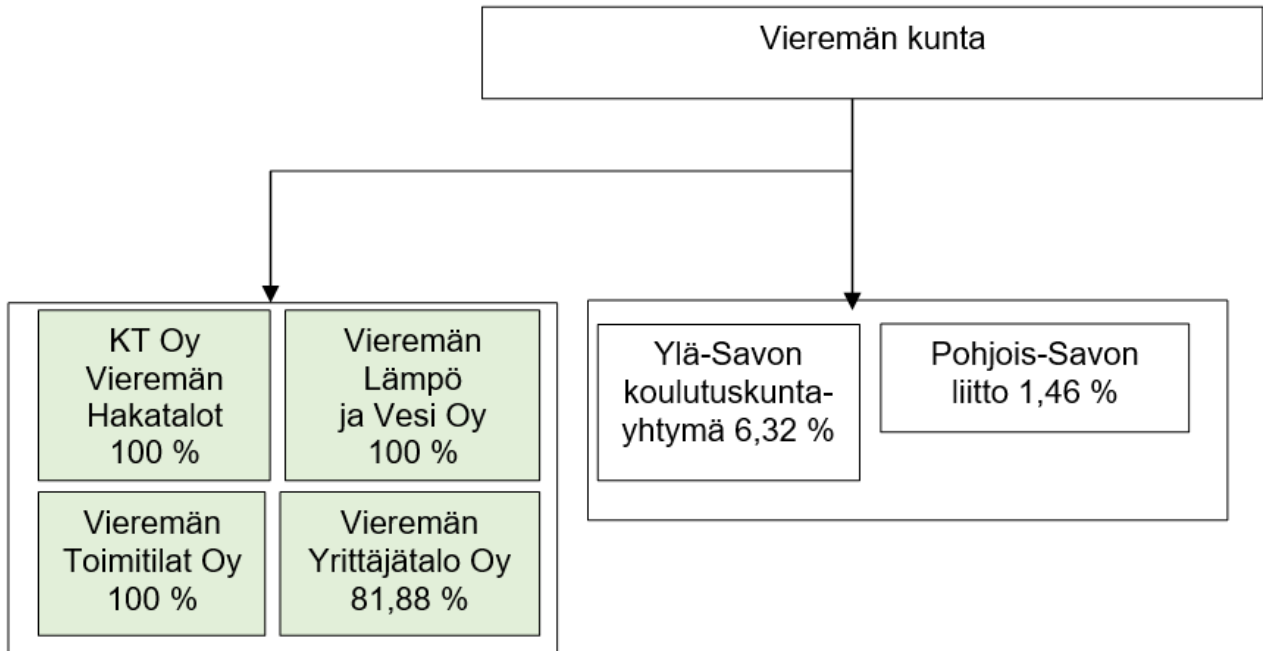
9. lk (edell. ke- vät)	Lv	1.	2.	3.	4.	Yht.	1.lk:lle
34	2023-24	10	12	20		42	45,0 %
31	2024-25	14	10	12		36	45,0 %
36	2025-26	16	14	10		40	45,0 %
55	2026-27	25	16	14		55	45,0 %
42	2027-28	19	25	16		60	45,0 %
47	2028-29	21	19	25		65	45,0 %
48	2029-30	21	21	19		61	45,0 %

Organisaatiokaavio

LAUTAKUNNAT, PÄÄVA STUUALUEET JA TALOUSARVIOASETELMAN MUKAISET TULOSALUEET

Konsernirakenne

TYTÄRYHTEISÖT

KUNTAYHTYMÄT